

7
8

2006

ročník 58

40 Kč

čtenář

MĚSÍČNÍK PRO KNIHOVNY

- 218 _____ **Novela autorského zákona a knihovny/** Adéla Faladová
- 221 _____ **K revizi knihovního fondu**
- 222 _____ **ROZHOVOR**
Historická budova knihovně sluší/ Hana Jirkalová
- 224 _____ **Souborný katalog ČR/** Eva Svobodová
- 228 _____ **Ruku v ruce za vzděláním. MK v Tišnově/** Dagmar Kopřivová
- 231 _____ **Interaktivní výchova dětského čtenáře aneb Literární výchova netradičně/**
Zuzana Bornová
- 233 _____ **S Vietnamci o české knihovně/** Jiří Kocourek
- 237 _____ **Možnosti čerpání prostředků na rozvoj knihoven v rámci**
Společného regionálního operačního programu – 2/ Radka Soukupová
- 242 _____ **SROP v knihovnách**
- 245 _____ **JAK VYSLOVOVAT JMÉNA CIZÍCH AUTORŮ**
- 247 _____ **Semináře pro muzejní knihovníky – 1/** Jaroslav Vrchotka
- 250 _____ **Architektonická soutěž na novou budovu Národní knihovny ČR**
- 252 _____ **RFID a možnosti její využití v knihovnách – 1/** Nadežda Andrejčiková
- 254 _____ **Pevnou půdu pod nohama. K 100. výročí narození geografa a kartografa**
prof. Karla Kuchaře/ Eva Novotná
- 256 _____ **Hvězdný spisovatel Johannes Urzidil/** Květa Cempírková
- 259 _____ **Digitální projekty a programy v ČR a v angloamerické oblasti – 12/** Vesna Škodová
- 261 _____ **Z KNIHOVEN...**
- 266 _____ **RECENZE**
- 267 _____ **KDYŽ SE ŘEKNE KNIHOVNA...**
- 268 _____ **ZE SVĚTA**
- 269 _____ **NOVINKY Z FONDU KNIHOVNY KNIHOVNICKÉ LITERATURY NK ČR**
- 271 _____ **KNIHOVNY V TISKU**
- _____ **SYLVA ŠIMSOVÁ ODPOVÍDÁ Z ANGLIE**

Středočeský kraj

Vydává:

Středočeská vědecká knihovna v Kladně,
ul. Generála Klapálka 1641, 272 01 Kladno
v Nakladatelství a vydavatelské Academia

Evid. č. časopisu MK ČR E 485
ISSN 0011-2321

Šéfredaktorka: Hana Jirkalová

Redaktorka: Olga Vašková

Grafická úprava a sazba: Kateřina Bobková
Redakce a inzerce: Legerova 61, 120 00 Praha 2,
tel.: 224 941 159, 224 941 976, l. 226, 264,
e-mail: ctenar@academia.cz

Redakční rada:

PhDr. Jiřina Bínová (předsedkyně),
Ing. Aleš Brožek, Mgr. Jan Helcelet, Ing. Jan Kaňka,
PhDr. Šárka Kašpárková, PhDr. Ladislav Kurka,
PhDr. Jan Meier, Mgr. Petra Miturová,
Mgr. Alena Otrubová, Mgr. Jan Pěta,
PaedDr. Vladislav Raška, PhDr. Vít Richter,
PhDr. Vladimíra Švorcová, PhDr. Eva Žáková

Tisk: Serifa, Jinonická 80, 158 00 Praha 5

Distribuce:

Objednávky na předplatné přijímá firma
ALL PRODUCTION, P.O. BOX 732, 111 21 Praha 1.
Call centrum:

tel.: 234 092 851, fax: 234 092 813
e-mail: predplatne@predplatne.cz

Rozšiřují též společnosti holdingu
PNS a.s. – drobný prodej.

Podávání novinových zásilek povoleno

Ředitelstvím poštovní přepravy Praha

č.j. 1371/1994 ze dne 20. 6. 1994

Podávání novinových zásilek bylo povoleno
Českou poštou, s.p. OZSeČ Ústí nad Labem,
dne 21. 1. 1998, j.zn. P-327/98

Předplatné pro Slovensko: L.K. PERMANENT, s.r.o.,
P.O. BOX 4, 834 14 Bratislava 34,
tel.: 004217/444 537 11, fax: 004217/443 733 11
Cena jednoho čísla 60 Sk, roční předplatné 660 Sk,
roční předplatné 440 Kč

Časopis vychází s podporou dotace
z programu MK ČR Knihovna 21. století
Vydavatel si vyhrazuje právo zveřejnit
publikované materiály i na internetu.
Číslo odevzdáno k tisku 13. 7. 2006
Nevyžádané rukopisy se nevracejí.

FROM THE CONTENTS

Copyright Act amendment and libraries (Adéla Faladová) /218

On library stock revision /221

Interview with Jiří Mika from the Central Bohemian Research Library
in Kladno /222

Union Catalogue of the Czech Republic (Eva Svobodová) /224

New premises for the Tišnov Town Library (Dagmar Kopřivová) /228

Interactive education for young readers – a non-traditional approach
to literary education (Zuzana Bornová) /231

A Czech library from a Vietnamese perspective (Jiří Kocourek) /233

Opportunities to obtain library development funding under the Joint
Regional Operational Programme – 2 (Radka Soukupová) /237

SROP in libraries: Internet Access Project at Olomouc region libraries
2005–2006 (Roman Giebisch) /242; Lifelong Learning Centre
and Mr and Mrs Toman's library in Rožmitál pod Třemšín
(Dana Petrášková) /243; Lifelong Learning Centre – Kroměříž District
Library Project (Daniela Hebnarová) /244

Twelfth INFORUM Conference on electronic information sources /246

Seminar for museum librarians – 1 (Jaroslav Vrchotka) /247

RFID and ways of using it in libraries – 1 (Nadežda Andrejčiková) /252

Digital projects and programmes in the Czech Republic

and the Anglo-American sphere – 12 (Vesna Škodová) /259

From the libraries /261

Reviews /266

Regular features

AUS DEM INHALT

Novelle des Autorgesetzes und die Bibliotheken (Adéla Faladová) /218

Zur Revision des bürgerlichen Fonds /221

Gespräch mit Jiří Mika aus der Mittlebohmischen Wissenschaftsbibliothek
in Kladno /222

Gesamtkatalog der Tschechischen Republik (Eva Svobodová) /224

Neues Wohnen für die Stadtbibliothek in Tišnov (Dagmar Kopřivová) /228

Interaktive Erziehung des Kinderlesers oder Literaturziehung untraditionell
(Zuzana Bornová) /231

Mit den Vietnamesen über die Tschechische Bibliothek (Jiří Kocourek) /233

Möglichkeiten des Schöpfens von Mitteln für die Bibliothekentaltung
im Rahmen des Gemeinsamen operativen Regionalprogramms – 2
(Radka Soukupová) /237

Gemeinsames operatives Regionalprogramm in der Bibliotheken:
Projekt der Bibliothekeninternetisation im Olmützer Kreis 2006/2006

(Roman Giebisch) /242; Zentrum das ganze Leben betreffende Bildung
und Bibliothek Toman's Ehepaar in Rožmitál pod Třemšínem

(Dana Petrášková) /243; Zentrum das ganze Leben dauerndes Lernen
– Projekt der Bibliothek des Rayons Kroměříž (Daniela Hebnarová) /244

Konferenz INFORUM über elektronische Informationsquellen zum
zwölftmal /246

Seminare für Museumsbibliothekare – 1 (Jaroslav Vrchotka) /247

RFID und Möglichkeiten deren Ausnützung in Bibliotheken – 1

(Nadežda Andrejčiková) /252

Digitalprojekte und –programme in der Tschechischen Republik
und in der angloamerikanischen Region – 12 (Vesna Škodová) /259

Aus dem bibliotheken /261

Rezensionen /266

Regelmässige Spalten

NOVELA AUTORSKÉHO ZÁKONA A KNIHOVNY

Dne 22. května 2006 nabyl účinnosti zákon č. 216/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů¹ (dále jen AZ). Novela, označovaná také jako tzv. euronovela, přináší řadu novinek souvisejících s činností provozovanými knihovnami, archivy, muzei, školami a dalšími nevýdělečnými školskými a vzdělávacími zařízeními. Zmíníme dvě nejdůležitější.

V rámci harmonizace české autorskoprávní úpravy s úpravou evropskou, konkrétně se směrnicí Rady 92/100/EHS o právu na pronájem a půjčování a o některých právech v oblasti duševního vlastnictví souvisejících s autorským právem,² byla nově upravena **zákonná licence na půjčování autorských děl a dalších předmětů chráněných AZ ve prospěch knihoven a dalších nevýdělečných školských a vzdělávacích zařízení**. Druhou novinkou je úprava **zákonné licence pro pořizování tiskových rozmnoženin**, vycházející ze směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/29/ES o harmonizaci určitých aspektů autorského práva a práv s ním souvisejících v informační společnosti.³

Nová právní úprava půjčování, obsažená v § 37 AZ, je ve srovnání s dosavadním velmi stručným ustanovením § 38 mnohem rozsáhlejší a komplikovanější, přináší však řadu důležitých změn, jak ve prospěch nositelů práv, zejména právo autorů na odměnu v souvislosti s půjčováním jejich děl, tak ve prospěch knihoven. Projdeme-li postupně jednotlivé odstavce, dozvíme se následující:

- I nadále si knihovny⁴ mohou pořizovat **rozmnoženiny děl (a záznamů děl)**, které nebudou sloužit k přímému nebo nepřímému hospodářskému nebo obchodnímu účelu, pro své archivní a konzervační potřeby, srov. § 37 odst. 1 písm. a). Tyto rozmnoženiny však již nebudou muset čekat v archivu na okamžik, kdy uplyne doba trvání ochrany práv, aby je bylo možno půjčovat či jinak užívat. Lze předpokládat, že budou využívány způsobem uvedeným v § 37 odst. 1 písm. b), totiž ke zhotovení rozmnoženiny díla, jehož rozmnoženina byla poškozena nebo ztracena, a o němž lze na základě rozumné vynaložené úsilí zjistit, že není nabízeno k prodeji; nebo ke zhotovení tiskové rozmnoženiny malé části díla, jež byla poškozena nebo ztracena. Takovéto rozmnoženiny může knihovna také půjčovat za podmínek uvedených v § 37 odst. 2.
- Knihovny mohou nově – bez nutnosti uzavírat licenční smlouvy a platit odměny nositelům práv – **zpřístupňovat zveřejněná díla, která jsou součástí jejich sbírek (knihovního fondu) čtenářům prostřednictvím technických zařízení umístěných v objektu knihovny, a to výhradně pro účely výzkumu či soukromého studia čtenářů**. Technickými zařízeními se rozumí především počítače, ale i čtecí zařízení pro mikrofilmy apod. Důležitou podmínkou je povinnost knihovny učinit taková opatření, aby si čtenáři nemohli sami zhotovit jakoukoli rozmnoženinu díla takto zpřístupňovaného. Nejjednodušší a neefektivnější bude pravděpodobně nevybavení příslušného zařízení rozmnožovací mechanikou. Na různé výstražné tabulky a varování se nelze spoléhat. Nutno připomenout, že pokud knihovna nesplní uvedenou podmínku a čtenáři si budou rozmnoženiny takto zpřístupněných děl pořizovat, nebude se na takovou knihovnu zákonná licence podle § 37 odst. 1 písm. c) vztahovat a nebude-li mít knihovna k danému zpřístupňování souhlas nositelů práv, bude užívat díla neoprávněně, čímž se může dopustit správního deliktu nově formulovaného v 105b AZ. Není však vyloučeno, aby knihovna na objednávku čtenáře zhotovila tiskovou rozmnoženinu (viz dále k nové úpravě pořizování tiskových rozmnoženin).

Tato **zákonná licence se nevztahuje na zpřístupňování děl online prostřednictvím internetu, ani na poskytování děl na vyžádání (on demand)**. Pro takové způsoby užití musí knihovna získat souhlas nositelů práv.

- Knihovny mohou nově bez nutnosti uzavírat licenční smlouvu **půjčovat na místě samém (prezenčně) originály nebo rozmnoženiny obhájených diplomových, rigorózních, dizertačních a habilitačních prací, pokud takové užití autor práce nevyloučil**. Podle § 29 odst. 2 se toto ustanovení týká pouze těch výše uvedených kvalifikačních prací, které byly zveřejněny. Dosud mohly knihovny půjčovat tyto práce za stejných podmínek jako ostatní autorská díla, tj. byly-li tyto práce vydány nebo se souhlasem autora. V této souvislosti je nutno upozornit na novelu vysokoškolského zákona, konkrétně na nový § 47b, upravující zvláštní režim zveřejňování a dalšího zpřístupňování kvalifikačních prací.⁵
- Novela AZ zavedla **právo autorů na odměnu v souvislosti s absenčním půjčováním originálů nebo rozmnoženin jejich děl**. Podle § 37 odst. 2 a souvisejících bodů 9 a 10 přílohy k AZ přísluší autorům za takové půjčování odměna od státu ve výši 0,50 Kč za jednu výpůjčku. **Odměna bude hrazena státem příslušnému kolektivnímu správci za všechny subjekty uvedené v § 37 odst. 1**. Celková odměna bude záviset na počtu výpůjček vykazovaných knihovnami. Na základě podkladů Národního informačního a poradenského střediska pro kulturu (NIPOS), podle kterých bylo za rok 2003 evidováno zhruba 70 mil. výpůjček, přičemž od tohoto základu se odečítá přibližně 30 % za půjčování volných děl a za prezenční výpůjčky, byla odměna propočtena na částku 25 mil. Kč ročně. Podle § 37 odst. 5 budou knihovny povinny, lze-li to na nich spravedlivě požadovat (zejména s ohledem na jejich technické vybavení), předkládat příslušnému kolektivnímu správci na jeho žádost vždy souhrnně za kalendářní rok nejpozději do konce měsíce ledna roku následujícího informace o počtu uskutečněných výpůjček a informace nezbytné pro rozúčtování odměn jednotlivým autorům. Evidenci výpůjček pro uvedené účely nepovedou všechny knihovny, ale pouze několik knihoven vybraných na základě dohody Národní knihovny ČR a příslušného kolektivního správce. Odměny jednotlivým autorům budou rozdělovány jednak podle klíče uvedeného v § 104 odst. 3 AZ, jednak podle rozúčtovacího řádu schváleného příslušným orgánem kolektivního správce (občanského sdružení) na základě informací o počtu výpůjček poskytnutých knihovnami.

Právo na odměnu autoři nemají v případě prezenčního půjčování zveřejněných (nikoliv pouze vydaných) děl a dále ani v případech absenčního půjčování vydaných děl knihovnami uvedenými v § 37 odst. 2, tj. školními knihovnami a knihovnami vysokých škol, Národní knihovnou ČR, Moravskou zemskou knihovnou v Brně, Státní technickou knihovnou, Národní lékařskou knihovnou, Národní pedagogickou knihovnou Komenského, Knihovnou Ústavu zemědělských a potravinářských informací, Knihovnou Národního filmového archivu a Parlamentní knihovnou České republiky.

- **Nově mohou knihovny půjčovat prezenčně zvukové a zvukově obrazové záznamy děl, aniž by musely získávat souhlas nositelů práv a platit odměnu**. I v tomto případě však knihovny musí zamezit možnosti pořízení rozmnoženiny zvukového či zvukově obrazového záznamu. Pokud tak neučiní, platí obdobně totéž, co bylo uvedeno výše v souvislosti se zpřístupňováním děl prostřednictvím technických zařízení.
- **Právní úprava absenčního půjčování zvukových a zvukově obrazových nosičů se nemění**. Knihovny musí mít pro takové užití uzavřenu licenční smlouvu s příslušnými kolektivními správci, popř. přímo s nositeli práv.
- **Knihovny licence se nevztahuje na počítačové programy a pro půjčování těchto autorských děl je nutno uzavřít licenční smlouvu s nositeli práv**. Zároveň však novela AZ přináší novou úpravu uzavírání licenčních smluv v § 46 odst. 5 a 6, na základě které bude možno využívat takové licence, které dosud s ohledem na obecnou úpravu uzavírání smluv, obsaženou v občanském zákoníku, využívat nebylo možné (např. licence k volně šiřitelným počítačovým programům, tzv. creative commons licence apod.), nebudou-li tyto v rozporu s kogentními ustanoveními AZ (např. o nemožnosti vzdát se práva apod.).

- **Vzájemné poskytování předmětů ochrany mezi veřejně přístupnými zařízeními uvedenými v § 37 odst. 1 (např. v rámci meziknihovních výpůjčních služeb) není samostatným užitím díla.** V § 37 sice takové výslovné ustanovení nenalezneme, ale vyplývá to z preambule směrnice 92/100/EHS, která tento způsob nakládání s předměty ochrany nepovažuje za půjčování.
- **Podle § 37 odst. 4 mohou knihovny užít rozmnoženinu díla či jeho části obsažené na obálce, včetně tematického obsahu díla v katalogu sbírek, a takový katalog rovněž zpřístupňovat veřejnosti prostřednictvím internetu.** Podmínkou je, že rozmnoženiny výtvarných děl užitých v katalogu budou v takové podobě, že jich nebude možno využít k přímému ani nepřímému hospodářskému nebo obchodnímu účelu. Zjednodušeně řečeno, obrázky v katalogu musí mít takovou (nízkou) technickou úroveň, která bude dostačující pro poskytnutí informace o obsahu sbírek, nikoliv však pro další užití. Podmínkou je rovněž uvedení jména autora, je-li to možné, nebo jméno osoby, pod jejímž jménem se dílo uvádí na veřejnost.

V souvislosti s novou úpravou půjčování je nutno zmínit i **nově upravenou licenci pro zdravotně postižené v § 38.** Podle odstavce 2 mohou knihovny a další zařízení (viz pozn. 4) půjčovat originály či rozmnoženiny vydaných děl, zvukových a zvukově obrazových záznamů pro potřeby zdravotně postižených v souvislosti s jejich postižením. Ani v těchto případech nepřísluší autorům odměna a knihovny nemusí pro tento druh užití uzavírat licenční smlouvy s ostatními nositeli práv.

Nová úprava zákonné licence pro zhotovování tiskových rozmnoženin (rozmnoženin na tiskový nebo na podobný podklad, např. na folie, textil, keramiku apod.) **spočívá zejména v rozšíření možných podkladů**, z nichž může poskytovatel rozmnožovacích služeb tisknout, a dále **v rozšíření okruhu subjektů, které si mohou tiskovou rozmnoženinu zhotovit samy nebo nechat zhotovit na objednávku u jiné osoby.** Zatímco podle dosavadní úpravy mohl poskytovatel kopírovacích služeb na základě zákonné licence, tj. bez nutnosti uzavírat licenční smlouvu, zhotovovat tiskové rozmnoženiny pouze z tiskového či jiného grafického vyjádření (zjednodušeně z papíru na papír či podobný podklad), podle nové úpravy není podklad, z něhož je možné tisknout, nijak vymezen a rozmnoženiny je možno zhotovovat nejen kopírováním (z papíru na papír), ale i tiskem z podkladu v elektronické podobě (např. z digitálního nosiče apod.).

Rozšiřuje se i okruh oprávněných osob. Podle dosavadní úpravy si tiskovou rozmnoženinu mohla zhotovit nebo nechat zhotovit u poskytovatele rozmnožovacích služeb za úplaty fyzická osoba pro svou osobní potřebu. Nově tak mohou činit i právnické osoby či podnikající fyzické osoby pro svou vlastní vnitřní potřebu (např. pro potřeby svých zaměstnanců apod.).

Podstatnou změnou, kterou je nutno rovněž zmínit, je nové znění § 25 upravujícího **právo na odměnu v souvislosti s rozmnožováním díla pro osobní potřebu a vlastní vnitřní potřebu** a s ním související nová úprava v bodech 6 a 7 přílohy k AZ. Odměna, kterou platí poskytovatelé rozmnožovacích služeb, se nyní platí v závislosti na pravděpodobném počtu zhotovených tiskových rozmnoženin chráněných autorských děl, nikoliv ze všech rozmnoženin, přičemž v bodu 7 přílohy k AZ je **pravděpodobný počet tiskových rozmnoženin děl** u poskytovatelů rozmnožovacích služeb v prostorách knihoven, muzeí, galerií, školských a vzdělávacích zařízení stanoven ve výši **70 % z celkového počtu zhotovených rozmnoženin.**

Závěrem uvedme ještě novou úpravu související s **kolektivní správou práv.** Podle § 101 odst. 9 písm. f) mohou kolektivní správci získat v rámci správního řízení oprávnění k výkonu kolektivní správy práva na zpřístupňování díla knihovnou jednotlivcům ze strany veřejnosti na požádání podle § 18 odst. 2 (on demand) pro účely výzkumu a soukromého studia. Kolektivní správce zastupuje pro tento způsob užití ze zákona všechny autory, s výjimkou těch, kteří to zakážou, a dále s výjimkou těch autorů, jejichž díla jsou tímto způsobem zpřístupňována již na základě licenčních smluv (uzavřených mezi autorem, popř. nakladatelem, a knihovnou). Toto ustanovení se nevztahuje na počítačové programy, zvukové a zvukově obrazové záznamy a dále na vydané notové záznamy díla hudebního či hudebně dramatického.

O D K A Z Y :

- 1 Předchozími novelami AZ byly zákon č. 81/2006 Sb., zákon č. 61/2006 Sb., a zákon č. 186/2006 Sb. Zatím poslední novela AZ č. 216/2006 Sb., obsahuje zmocnění pro vydání úplného znění AZ. Novelu lze nalézt na <http://www.mvcr.cz/sbirka/2006/sb072-06.pdf>.
- 2 Viz <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/cs/dd/17/01/31992L0100CS.pdf>
- 3 Viz <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001L0029:CS:HTML>
- 4 Ustanovení § 37 se vztahuje na knihovny, archivy, muzea, galerie, školy, vysoké školy a jiná nevýdělečná školská a vzdělávací zařízení (viz uvozovací věta § 37 a související poznámka pod čarou).
- 5 Zákon č. 552/2005 Sb., kterým se mění zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, ve znění pozdějších předpisů, která nabyla účinnosti dne 1. ledna 2006.
- 6 Srov. bod 9 přílohy k AZ.
- 7 Z vybraných odměn přísluší 75 % autorům děl literárních, včetně děl vědeckých a kartografických, a 25 % autorům děl výtvarných.

K revizi knihovního fondu

Ředitel Knihovnického institutu Národní knihovny ČR Vít Richter požádal ředitele odboru umění a knihoven MK ČR Pavla Hazuku o výklad ustanovení zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb, ve znění zákona č. 1/2005 Sb., týkající se provádění revizí knihovního fondu. Odpověď nabídl prostřednictvím Čtenáře celé knihovnické obci.

➤ **Je nutno revizi provádět jednorázově, například na konci stanoveného období, nebo je možno revizní práce rozložit do celého období a vykonávat je postupně, tj. v rozmezí například pěti let; při objemu knihovního fondu 50 000 svazků zrevidovat každý rok 10 000 svazků?**

Úprava revize knihovního fondu je obsažena v § 16 a vychází z frekvence revize ve vztahu k objemu knihovního fondu tak, aby bylo reálné danou kvantitu v určitém stanoveném období revidovat. Podle našeho názoru není směřodonné, zda bude revizní plán stanoven tak, aby ke stejnému datu za dané období (zákonem stanovené) byl revidován celý rozsah knihovního fondu, nebo byl zvolen postup takový, že v rámci daného období (zákonem stanoveného) bude revize probíhat etapovitě tak, že jednotlivé dokumenty budou postupně revidovány k určitému datu s tím, že každý dokument musí být podroben revizi alespoň jednou za toto dané období (zákonem stanovené). Zákonem stanovené objemy pro jednotlivá období vycházejí z reálné možnosti revize knihovních fondů s přihlédnutím k počtu knihovních dokumentů s tím, že při objemných knihovních fondech se stanoví pouze způsob a minimální rozsah nezbytné revize knihovních dokumentů z celkového počtu pro každý rok.

➤ **Kdy počíná běžet lhůta ke splnění povinností stanovených knihovním zákonem knihovnám (určení počátku pro počítání stanovených období pro revizi)?**

Jestliže se knihovnou podle § 2 písm. a) knihovního zákona rozumí zařízení, poskytující způsobem zaručujícím rovný přístup bez rozdílu zákonem vymezené veřejné knihovnické a informační služby, a současně zapsané v evidenci knihoven, jsou všechny povinnosti i lhůty vyplývající z knihovního zákona počítány ode dne zápisu v evidenci knihoven, neboť tímto datem se zařízení stává knihovnou podle knihovního zákona.

Historická budova knihovně sluší

Rozhovor s ing. JIŘÍM MIKOU
ze Středočeské vědecké knihovny v Kladně

Na podzim to bude rok, co Středočeská vědecká knihovna v Kladně otevřela nové prostory pro čtenáře a uživatele. Fotografie ze slavnostního zahájení provozu a stručný popis rekonstrukce jsme přinesli v čísle 10 v loňském roce. Teď bychom se rádi k rekonstrukci a hlavně k novým zkušenostem z téměř ročního provozu vrátili trochu důkladněji, proto jsme položili náměstkovi pro hlavní činnost kladenské SVK ing. Jiřímu Mikovi následující otázky.

› Ve vaší knihovně se i v minulosti otvírala a zařizovala nová oddělení, nové služby, nové prostory. Změny však nikdy nebyly tak radikální a jejich výsledky tak viditelné jako u té poslední. Co vás pohnulo k tak velkorysému řešení?

Změny jsou viditelné hlavně po té loňské rekonstrukci, ale je třeba říci, že postupné přeměňování prostor, v nichž knihovna sídlí, probíhá už několik let. K rekonstrukci nás vedlo několik důvodů. Především fakt, že za situace, kdy se jiné knihovny stěhují do nového, my pravděpodobně zůstaneme v budově, kterou naše knihovna obývá už od roku 1954. To neznamená, že bych si stěžoval. Naopak. Nemyslím si, že by modernizace a rozšiřování knihovních služeb musely být řešeny vždy stavbou na zelené louce. Jsem přesvědčen, že historický, v našem případě dokonce památkový objekt knihovně sluší a že v něm knihovna nachází příjemné prostředí.

Před rekonstrukcí

› Pokud vím, jedná se o bývalý Okresní dům v Kladně.

Ano. Dovolte mi malou architektonickou odbočku. Dům byl postaven v letech 1909–1910 podle návrhu architektů Josefa Maříka a Karla Šidlíka v duchu Kotěrovy moderny. Jistě to bylo i tím, že architekt Šidlík byl žákem Jana Kotěry. Je zajímavé, že Kotěra sám se v roce 1897 jako čerstvý absolvent vídeňské Akademie ucházel o stavbu kladenské radnice, ale v té době tady ještě neměl naději na úspěch. Takže moderna se do Kladna dostala o deset let později zásluhou Maříka a Šidlíka a samozřejmě dalších. I tyhle věci vlastně souvisejí s naším rozhodnutím pustit se do zásadnější rekonstrukce. Původní prvky domu byly předchozím užíváním už hodně překryté, řekl bych „zaváté“, a rekonstrukce je měla znovu odhalit a ukázat očím návštěvníků. V tom nám hodně pomohl architekt Jan Červený.

Po rekonstrukci

› Rekonstrukce měla dvě složky: stavební a knihovnickou. Mohl byste se teď zastavit u té knihovnické?

Obě složky spolu úzce souvisejí. Především bylo potřeba uvolnit prostor tak, aby se rozšířilo místo pro služby a aby se služby dostaly do nejatraktivnějších částí budovy. Proto jsme sklady přemístili do přízemí a do přístavby, která nemá architektonickou hodnotu. Knihy jsme uložili do kompaktních regálů, abychom ušetřili místo. Téměř celé první patro bylo zpřístupněno uživatelům. Vznikl společný prostor služeb se vstupem logicky umístěným proti schodišti (dříve byl například vchod do půjčovny až v té nejvzdálenější části chodby). U vstupu je elektromagnetická brána, takže celý prostor za ní je – podle úhlu pohledu – buď chráněný, nebo naopak svobodný, uživatel se v něm mohou volně pohybovat. Je zde půjčovna, volný výběr knih, příruční knihovny, informační služby, studovna s volným výběrem časopisů. Volný výběr knih je poměrně malý, spíš je to nabídka novinek z fondu, ale víc místa jsme pro něj zatím nedokázali vytvořit. Omezený prostor a dispoziční problémy, to jsou samozřejmě negativa, s nimiž je nutno při rekonstrukci počítat. V přízemí jsme se například snažili umístit navrácení knih co nejbliže vchodu a šatně, ale podařilo se to jen za cenu, že knihy převážíme do skladů přes chodbu, po které chodí uživatelé. V přízemí jsme také ponechali internetové pracoviště a jako nový prvek zde vznikl bezbariérový vstup.

› Jak přivítali změny vaši uživatelé a můžete už provést nějaká srovnání ukazatelů před a po rekonstrukci?

Z ohlasů se dá usuzovat, že dojem byl kladný, myslím, že některé změny uživatele docela překvapily. Bohužel negativně překvapil požadavek odkládat svrchní oděvy a větší zavazadla v šatně před vstupem do prostor v 1. patře. Na to nebyli naši návštěvníci zvyklí. Postupem doby jsme snad i v tomhle našli u většiny z nich pochopení. Novinkou pro ně byl volný výběr knih. Naši uživatelé dost využívají možnosti objednávek po internetu, což volný výběr do jisté míry komplikuje. Snažili jsme se tedy uzpůsobit systém tak, aby zůstaly zachovány žádanky po internetu i na knihy z volného vý-

běru. Místo ukazatelů bych možná uvedl to, co zjišťují kolegové ze služeb při své práci: kromě toho, že přibýlo návštěvníků, se zvyšuje frekvence jejich návštěv a počet výpůjček, návštěvníci tráví v knihovně delší dobu, chodí více návštěvníků s malými dětmi (při rekonstrukci byl zřízen dětský koutek) a s kočárky (bezbariérový vstup a možnost odložení kočárku v šatně), návštěvníci jsou při pobytu v knihovně uvolněnější a to se týká i pracovníků, prostor nepodporuje vytváření stresových situací.

Chodba s výraznými secesními prvky (snímek nahoře), z níž se vchází do půjčovny (snímek dole)

› Jak tyto změny s odstupem času hodnotíte vy, pracovníci knihovny? Je tu něco, co byste po všech zkušenostech udělali jinak?

Celek jednoznačně hodnotíme kladně. V detailech bychom možná v některých případech udělali něco jinak, některé korekce jsme ostatně už provedli. Například několikrát jsme měnili uspořádání volného výběru. Pokud pomínu samostatný problém skladových prostor (který je možné vyřešit asi jediné stavbou depozitáře), pak považuji stále za nedostatečné zázemí pro pracovníky. Rekonstrukcí se sice zlepšilo, ale pořád je to málo. Ale myslím, že budova knihovny a dva sousední domy, v nichž také sídlíme, ještě nabízejí možnosti, jak i tuto věc vyřešit.

› Loni provedená rekonstrukce byla tedy součástí nějakého většího plánu, který by měl pokračovat?

Nedá se říci přímo plánu, ale jistou představu máme. Letos ještě dokončíme to, co zů-

stalo nedoděláno z loňska – některé úpravy interiéru v přízemí, zřízení malé galerie na chodbě v 1. patře. A potom bychom si měli sednout s architektem nad projekty a pokusit se naše další úvahy převést do konkrétní podoby. Z témat, kterými se zabýváme, je to například zastřešení přístavby a využití vzniklého prostoru spolu s částí podkroví historické budovy (mimochodem velmi atraktivního), vybudování výtahu do patra a do podkroví nebo přestěhování hudebního oddělení, které je zatím umístěno v jednom z vedlejších domů, do hlavní budovy.

Připravila HANA JIRKALOVÁ

foto JIŘÍ MIKA

Souborný katalog ČR

Souborný katalog ČR je národní souborný katalog, který si klade za cíl shromažďovat, zpracovávat a na internetu zpřístupňovat informace o různých druzích dokumentů dostupných v knihovnách České republiky. Jde o centralizovaný reálný katalog, což znamená, že záznamy knihoven, které do Souborného katalogu ČR přispívají, jsou fyzicky shromažďovány do jedné báze. Zároveň jde o katalog heterogenní, a to ve dvojmí slova smyslu: jednak obsahuje záznamy knihoven různých typů a jednak obsahuje záznamy knihoven, které používají různé automatizované knihovní systémy.

Souborný katalog ČR je reálným výstupem projektu CASLIN (Czech and Slovak Library Information Network), jehož počátky sahají do roku 1991. (Více informací o projektu CASLIN je možné najít na stránkách www.caslin.cz). V elektronické podobě je Souborný katalog ČR v Národní knihovně ČR v oddělení souborných katalogů budován od roku 1993 (část seriály). Od roku 1995 je přístupný na internetu. Do roku 1996 obsahoval pouze záznamy zahraniční literatury (záznamy seriálů a monografií byly zpřístupňovány ve dvou samostatných bázích) a byl pouze soubornou databází. V roce 1997 začal přijímat

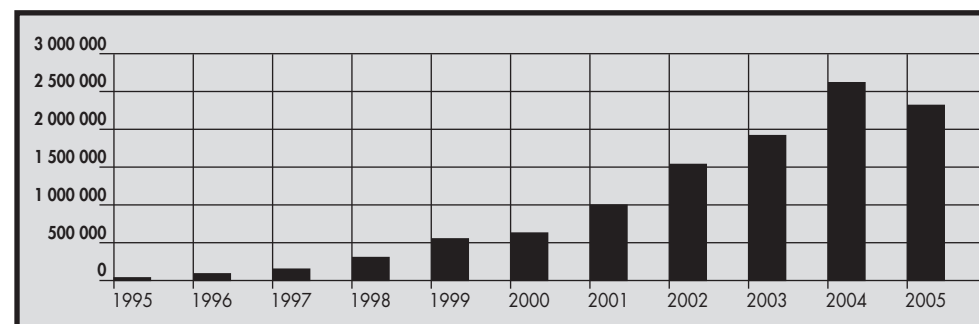
i záznamy českých monografií a zprovozněny byly externí deduplikační programy. Do konce roku 1999 byl katalog budován a zpřístupňován v systému ALEPH 300. Na počátku roku 2000 byl převeden pod systém CUBUS, který byl vyvinut speciálně pro jeho potřeby. Nový systém umožnil přijímat vedle záznamů monografií i záznamy speciálních druhů dokumentů. Hlavním důvodem jeho vzniku ale bylo především výrazné zjednodušení a zrychlení importu nových záznamů včetně deduplikací. Vyvinuté aplikace byly dále zdokonalovány a rozšiřovány. Počet záznamů v katalogu přesáhl půl milionu. V roce 2002 se vedení Národní knihovny ČR rozhodlo pro zajištění dalšího rozvoje funkcí Souborného katalogu ČR využít v kombinaci s již hotovými nástroji systému CUBUS systém ALEPH 500. Do konce roku 2002 byly upraveny programy pro import a vytvořeny podmínky pro realizaci využití předností obou systémů. V roce 2003 došlo ke spojení dosud samostatně budované a zpřístupňované báze monografií a speciálních druhů dokumentů a báze zahraničních seriálů (báze KZP) v bázi jednu (báze SKC) a bylo zahájeno přijímání záznamů českých periodik. Počet záznamů dosáhl dvou milionů. Na přelomu roku 2004 a 2005 proběhla

v bázi SK ČR konverze dat z formátu UNIMARC do formátu MARC 21. Konverze byla provedena s cílem zajistit co největší kvalitu záznamů, proto jí předcházela řada globálních i ručních oprav dat. V globálních i ručních kontrolách a opravách dat se pokračovalo i po konverzi, zhruba do poloviny roku 2005. V bázi Souborného katalogu ČR bylo opraveno několik desítek tisíc záznamů. Současně proběhla i deduplikace záznamů podle nových klíčů. Zvolený způsob konverze v konečném důsledku vedl ke snížení celkového počtu záznamů v bázi, neboť došlo ke spojení duplicitních záznamů, které se dříve používaly deduplikačními programy spojit nepodařilo. Deduplikační klíče byly v průběhu roku 2005 zdokonalovány, úpravami prošel deduplikační modul a statistiky o importu dat. Od počátku roku 2005 probíhaly v systému ALEPH 500 také importy dat a deduplikace importovaných záznamů. Níže uvedený graf zobrazuje nárůst počtu záznamů v Souborném katalogu ČR v průběhu let 1995 až 2005.

V roce 2005 byla po deseti letech usilovné práce dokončena retrokonverze Retrospektivního katalogu zahraničních periodik, vybudovaného v Národní knihovně ČR v šedesátých letech.

K 31. 12. 2005 Souborný katalog ČR (báze SKC) obsahoval 125 176 záznamů seriálů z toho 106 003 záznamů seriálů zahraničních, z nichž většina byla vytvořena v rámci retrokonverze. Díky retrokonverzi se do katalogu dostaly také tituly velmi staré: sedm titulů ze 16. století (nejstarší z nich je Kalendarium Herbaicum z roku 1527), desítky titulů ze 17. století, stovky titulů z 18. století a tisíce titulů ze století devatenáctého.

Nárůst počtu záznamů v Souborném katalogu ČR v letech 1995–2005

Záznamy zpracované v rámci retrokonverze Retrospektivního katalogu zahraničních periodik jsou hojně využívány především v rámci MVS, proto je nezbytné, aby u jednotlivých titulů byly uvedeny aktuální odběry. Před převodem Retrospektivního katalogu zahraničních periodik do elektronické podoby nebylo možné efektivně provést ověření dostupnosti podchycených titulů ve fondech jednotlivých knihoven, proto byla verifikace odběrů v jednotlivých knihovnách zahájena po dokončení retrokonverze.

V současné době nabízí Souborný katalog ČR k vyhledávání i stahování přes 2 330 000 záznamů českých i zahraničních tištěných monografií, speciálních druhů dokumentů a seriálů. Na budování Souborného katalogu ČR se v oblasti monografií a speciálních druhů dokumentů podílí 65 knihoven, které posílají data do Souborného katalogu ČR v elektronické podobě. V oblasti seriálů spolupracuje na budování Souborného katalogu ČR cca 450 knihoven a informačních institucí, které pravidelně aktualizují údaje o odběru seriálů. Aktualizace odběrů provádějí knihovny pomocí příslušného formuláře online přímo v záznamu v bázi Souborného katalogu ČR, nebo zasílají e-mailem (popř. poštou) hlášení o změnách, které zapisuje do záznamů správce databáze. Do Souborného katalogu ČR přispívají knihovny vědecké, vysokoškolské, knihovny výzkumných ústavů a ústavů ČSAV, knihovny muzeí a galerií i knihovny veřejné.

K informaci o umístění dokumentu v určité knihovně slouží v záznamech Souborného katalogu ČR sigla (lokační značka). Sigla je tvořena třemi písmeny a třemi číslicemi (např. ABA001 nebo CBA001). Kliknutím na siglu v nalezeném záznamu získá uživatel informace o vlastníku do-

kumentu. Tyto informace jsou uloženy a pravidelně aktualizovány v bázi ADR (Adresář knihoven a informačních institucí ČR), se kterou je báze SK ČR propojena. Pokud je uvedena stejná sigla v záznamu dvakrát, kliknutí na siglu (za největším lokální záznam), umožňuje propojení do výpůjčního systému knihovny, která vyhledaný dokument vlastní; uživatel se otevře vyhledaný záznam v lokálním katalogu příslušné knihovny. Toto propojení je umožněno v současné době u 21 knihoven. Připraveny jsou podmínky k propojení plných textů dokumentů, vytvořených v rámci projektu Kramerius.

Báze SK ČR je propojena také s bázi Národních autorit. Zajištěna je vazba nejen ze záznamů v SK ČR do báze Národních autorit, ale také vazba z báze Národních autorit do záznamů v SK ČR. Pokud dochází v bázi Národních autorit ke změně (například je doplněn rok úmrtí autora) dochází automaticky k zohlednění této změny v navázaných záznamech v SK ČR.

SK ČR je budován, jak už bylo řečeno, v systému ALEPH 500. Data jsou ukládána ve formátu MARC 21 (ale přijímána mohou být i ve formátu UNIMARC). Při katalogizaci jsou dodržována pravidla AACR2. Standardem pro věcné zpracování je MDT a metoda Konspektu. Záznamy přijímané do SK ČR musí obsahovat předepsané minimum údajů, které stanoví instrukce Minimální záznam pro SK.

Spolupráce knihoven, založená na důsledném respektování výše uvedených standardů, umož-

ňuje racionální využívání finančních prostředků (v knihovnách bohužel limitovaných) i personálních zdrojů a současně přináší komfort pro uživatele.

Ze Souborného katalogu ČR je možno bezplatně přebírat záznamy prostřednictvím protokolu Z 39.50, a díky tomu, že správce Souborného katalogu ČR dbá o dodržování standardů a při deduplikaci záznamů preferuje vysokou kvalitu zpracování, mají uživatelé-knihovníci možnost z tohoto zdroje získat záznamy velice kvalitní.

Záznamy z každé knihovny, která má zájem přispívat do Souborného katalogu ČR, projdou před zahájením spolupráce ručními i strojovými kontrolami. Knihovny tak mohou prověřit kvalitu vlastního zpracování a odstranit případné nedostatky. Teprve po odstranění zjištěných nedostatků je možné zahájit rutinní zasilání záznamů a tím vlastní spolupráci na budování Souborného katalogu ČR. Zasilání záznamů v elektronické podobě není jedinou formou spolupráce knihoven se Souborným katalogem ČR. Po zaškolení mohou knihovny připisovat nebo aktualizovat pomocí formuláře online údaje o odběru seriálů, nebo připisovat informaci o vlastnictví monografií, jejichž záznam dodala jiná knihovna (stejným způsobem je možné provést i odpisy). V prostředí Souborného katalogu lze rovněž využít možnost odeslání objednávky MVS. Bližší informace o tom, jak zahájit spolupráci na budování Souborného katalogu ČR, jsou k dispozici na adrese <http://www.caslin.cz>. Na stejné adrese najdete i další informace k využívání formulářů nebo informace k MVS.

Ze Souborného katalogu ČR lze odeslat objednávku MVS na výpůjčku dokumentu nebo objednávku na zhotovení kopie dokumentu nebo jeho části. Možnost odeslat objednávku má pouze registrovaná knihovna, tj. knihovna, které správce Souborného katalogu ČR přidělil heslo umožňující přístup k této službě. Objednávku je možno zaslat jen do knihovny, která přispívá do Souborného katalogu ČR a souhlasí s přijetím objednávky MVS ze Souborného katalogu ČR. K vyplnění objednávky slouží příslušný formulář, který je možno otevřít pouze z konkrétního zobrazeného záznamu (dokumentu, který chce uživatel objednat). Jeho vyplnění je velmi jednoduché a trvá méně než jednu minutu. (Ukázka formuláře je uvedena na obr. 3). Objednávka je odesílána e-mailem jako příloha. Odesílána je na adresu požadované knihovny a v kopii na adresu žádající knihovny. Tím „zprostředkovatelská služba“ Souborného katalogu ČR končí. Poskytnutí knihy nebo kopie a s tím spojené případné finanční transakce se již odehrávají mezi žádající a požadovanou knihovnou.

Souborný katalog ČR je v principu otevřen všem knihovnám, malým i velkým, odborným i veřejným. Pro vyhledávání je přístupný na adrese <http://skc.nkp.cz>. Pokud se rozhodnete využívat záznamy ze Souborného katalogu ČR v rámci zpracování svého fondu – příslušné parametry najdete na: http://www.stk.cz/ZIG/TAB1_Z3950.html. K MVS v prostředí Souborného katalogu ČR se můžete přihlásit na adrese manouskova@nkp.cz a k využívání formulářů pro

online aktualizaci odběrů seriálů na adrese dana.vyoralkova@nkp.cz. A pokud se rozhodnete spolupracovat na budování Souborného katalogu ČR a zasílat nám záznamy ze svého fondu v elektronické podobě, můžete vedle informací na adrese www.caslin.cz využít i možnost kontaktovat nás telefonicky na čísle 221 663 206 nebo e-mailem helena.wagnerova@nkp.cz. Správce souborného katalogu ČR ochotně zodpoví všechny vaše dotazy a poskytne potřebné konzultace.

EVA SVOBODOVÁ (eva.svobodova@nkp.cz)

< Obr. 1 – ukázka propojení ze záznamu v Souborném katalogu ČR do báze ADR (zobrazení informací o vlastníkovi dokumentu v tomto případě Národního technického muzea v Praze)

> Obr. 2 – ukázka propojení ze záznamu v Souborném katalogu ČR do lokálního katalogu vybrané knihovny (ve zvoleném případě do Středoevropské vědecké knihovny v Kladně, která provozuje své báze v systému Advanced Rapid Library)

^ Obr. 3 – ukázka formuláře objednávky MVS, používaného v prostředí Souborného katalogu ČR pro objednávku monografie (údaje, které jsou na ukázce vyplněny, přebírá formulář z báze SKC, prázdné kolony vyplňuje uživatel – knihovnické údaje „autor části“, „název části“ atd. se vyplňují pouze v případě, že uživatel objednává pouze kopii části dokumentu – např. stať ze sborníku.)

Ruku v ruce za vzděláním

Nové bydlení pro Městskou knihovnu v Tišnově

Ani na počátku 21. století není zcela samozřejmé, že města budují nové knihovny a dbají tak na rozvoj a kulturní úroveň svých obyvatel. Tišnov však patří k výjimkám. Když se v roce 2003 po rozpadu Okresní knihovny Brno-venkov stal novým zřizovatelem městské knihovny, zintenzívnila se jednání o jejím přemístění do nových prostor. Dočasné umístění bylo již zcela nevyhovující, zejména na základě statické zprávy o nedostatečné nosnosti stropů. Složitě hledání vhodného místa, které by vyhovovalo potřebám knihovny, bylo završeno úspěchem v době rekonstrukce Jamborova domu. Již tehdy se uvažovalo o jeho propojení s knihovnou, dokonce byl vypracován i projekt. Bohužel však chyběly finance. Radostné události v podobě dotace na výstavbu knihovny, kterou zajistil poslanec Michal Hašek, jsme se dočkali v roce 2004. Díky připravenému projektu a pochopení zřizovatele, který pokryl zbývající nemalou část rozpočtu, vyrostla novostavba ve velmi krátkém čase jedenácti měsíců.

Se začátkem školního roku 2005/06 jsme tak otevřeli novou bezbariérovou knihovnu, jejíž plocha je více než dvojnásobná, nový nábytek působí zajímavým designem, počítačové vybavení je moderní.

Oddělení pro dospělé má vedle volného výběru prostornou studovnu (ta nám ve starých prostorách úplně chyběla) se čtrnácti studijními místy, osmi počítači připojenými na internet a s příruční knihovnou. Disponuje multifunkční kopírkou a barevnou tiskárnou. Čtenářský kout není příliš velký, ale venkovní prostory

nám umožňují v teplých měsících vybudovat letní čítárnu na dvorku a v přilehlé zahradě, kam je vstup přímo z knihovny. Nezapomnělo se ani na dětský koutek, kde děti mohou čekat na rodiče a bavit se malováním či prohlížením leporel. Velmi potěšující pro nás byla skutečnost, že konečně máme místnost, kde se naši čtenáři mohou usadit (30–40 míst) při besedách, přednáškách, školeních, ale též takovou, kde je možno pořádat výstavy.

Oddělení pro děti je velmi zdařilou kombinací volného výběru, čítárny, prostoru pro odpočinek i vzdělávání. Slouží také pro individuální i skupinovou činnost dětí, jako herna pro nejmenší čtenáře i jako výstavní prostor dětských prací. Původní dvě počítačová pracoviště se rozšířila na pět. Také děti mají možnost vstupu do zahradních prostor přímo z oddělení.

Uživatelům jsou nabízeny nejen klasické knihovnické služby – půjčování knih, periodik, přístup na internet, zhotovování kopií, vyhledávání v online katalogu, možnost rezervací či prodloužení po internetu, ale knihovna funguje i jako čítárna a studovna a svými výstavními plochami a vzdělávacími pořady také jako instituce celoživotního vzdělávání.

Dětské oddělení spolupracuje se třemi mateřskými a třemi základními školami v Tišnově, osmi základními školami z blízkého okolí, se zvláštní školou a gymnáziem. Pořádá pro ně zejména knihovnické lekce a besedy se spisovatelem, ale nezapomíná se ani na dlouhodobé projekty, jako jsou: *Knihy mého srdce* – projekt na podporu dětského čtenářství věnovaný vý-

znamným dětským autorům, jehož součástí jsou literární a výtvarné práce, besedy, veřejná čtení a dramatické lekce; *Z proutěného košíku* – projekt kreativních dílniček probíhající každé středeční odpoledne; *Vzděláním k pochopení, pochopením k pomoci* – projekt zaměřený na vzdělávání dětí v oblasti týkající se základních lidských práv a svobod, holocaustu a uprchlictví. Probíhají také akce k různým příležitostem – Vánoce, Velikonoce, Mikuláš; samozřejmostí je zapojování se do celostátních akcí jako je Noc s Andersenem, Týden knihoven a Březen – měsíc internetu. V rámci letošního Března proběhla mimo jiné i soutěž *Letem světem*, zaměřená na kultury Afriky, Asie a Ameriky, během které děti mohly získat nemalé znalosti z těchto pro nás exotických oblastí.

Oddělení pro dospělé ve spolupráci s Mateřským centrem Studánka uspořádalo přednášky *Co je to fair trade obchod*, *Čajové povídky*, *Co dělat, když děti zlobí*, *Jak být spokojená a mít zdravé děti*, *Rodina a zaměstnání*, *Narodil se mi bráška aneb Sourozenecké konstelace*. V dílničkách jsme s maminkami vyráběli průsvitné hvězdičky do oken, jednoduché ozdoby z papíru, korálků a vosku, látkové vánoční ozdoby. Pro maminky proběhl také dvakrát třídní kurz počítačové gramotnosti doplněný o dvanáctihodinové školení s názvem *Ženy a informace z internetu*.

Pro širokou veřejnost jsou ve spolupráci s nakladatelstvím Sursum pořádány literární podvečery s regionálními spisovateli; s Foto-

klubem Tišnov proběhla beseda o klasické i digitální fotografii *Fotografujte lépe*; naši pohostinnosti využívá k setkávání se zajímavými osobnostmi i Společnost Anny Pammrové.

V přednáškovém sále se s měsíční pravidelností konají výstavy, takže návštěvníci u nás mohli zhlédnout výrobky svých spoluobčanů na výstavách *Zlaté české ručičky*, *různé techniky zdobení vánočních stromečků*, *Obrazy Jolany Maloňové*, *Krása skla a hedvábí*, *Keramické kachle*, *Kouzla vody* či *Krása přírody ve fotografiích*.

Vzhledem k tomu, že značnou část našich čtenářů tvoří starší lidé a že v Tišnově a blízkém okolí je několik zařízení pro seniory, vznikl spolu s otevřením nové knihovny rozsáhlý projekt na podporu duševního rozvoje seniorů nazvaný *Salonky*. Projekt si klade za cíl přispět zejména k jejich dalšímu vzdělávání a poznávání, aktivně je zapojit do dění ve městě, umožnit jim poznávání nových míst či lidí, nabídnout útočiště lidem, kteří právě díky tepu doby mají pocit, že už do této společnosti nepatří. *Salonky* probíhají dvakrát měsíčně a jsou téměř vždy koncipovány blokově. Od počátku projektu jsme se sešli při přednášce *Knihy a její cesta ke čtenáři*, v návaznosti na toto téma jsme navštívili Památník Bible kralické, abychom se o týden později pustili do ruční výroby papíru. Na prosinec jsme přichystali přednášku o vánočních tradicích a kreativní dílnu, v níž jsme vyráběli vizovické pečivo a nápaditě balili dárky pro své blízké.

Letošní zima s sebou přinesla pády a nachlazení, chřipkového onemocnění se vyvaroval jen málokdo, a tak přednáška tišnovského lékaře byla dobrým pomocníkem pro jejich prevenci či léčbu. Pro zájemce o přírodní medicínu byla určena druhá beseda *Zdraví z přírody* zakončená praktickou ukázkou jógy.

Na žádost z řad seniorů jsme druhý měsíc v roce věnovali výuce na počítačích a sezná-

mení se s internetem. Příjemným překvapením pro účastníky byl volný hodinový poukaz na internet. V rámci Března – měsíce knihy proběhly dvě procházky Lomnicí a Tišnovem v doprovodu studenta dějin umění, jehož zasvěcený výklad o historii i architektuře měst ohromil všechny zúčastněné.

Dubnové *Salonky* v duchu jarních svátků s praktickou ukázkou zdobení květináčů ubrouskovou technikou vzbudily také velký zájem. Součástí přednášky o Velikonocích byl i kvíz týkající se tradic a zvyků spojených s těmito křesťanskými svátky.

Květnové počasí nás vylákalo obdivovat krásy přírody i historických památek mimo prostory knihovny. Jedna z našich čtenářek se zodpovědně ujala *Putování po památných stro-*

mech a vzácných dřevinách Tišnova. Završením aktivit v tomto školním roce byl dlouho plánovaný celodenní výlet do Žďaru nad Sázavou a nedalekého kostela sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře.

Salonky budou zajisté žít dál nejen vzhledem ke vzrůstajícímu počtu zájemců o tento projekt, ale také díky rozvíjející se spolupráci se sociálním odborem města a dalšími subjekty jak veřejnými, tak soukromými.

Po téměř roce práce v nové knihovně nás stále překvapuje neutuchající zájem z řad široké veřejnosti, což jen potvrzuje trend dnešní doby o knihovně jako komunitním centru města.

*Text a foto DAGMAR KOPŘIVOVÁ
mktisnov@seznam.cz*

Ministerstvo kultury ČR

oznamuje, že u příležitosti Týdne knihoven bude udělena cena

Knihovna roku 2006,

a vyzývá veřejnost k podávání návrhů na její udělení

CENA KNIHOVNA ROKU 2006 se uděluje k ohodnocení dlouhodobých zásluh o rozvoj knihovnictví v obcích nebo mimořádného přínosu k rozvoji veřejných knihovnických a informačních služeb.

Uděluje se v KATEGORIÍCH:

- základní knihovna (§ 3 odst. 1 písm. c) zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb, v platném znění) – je určena především knihovnám v malých obcích, kde působí dobrovolní knihovníci, jako vyjádření veřejného uznání této prospěšné práce; předpokládá se již osvědčená návaznost na úspěšné umístění v soutěži Vesnice roku.
- významný počín v oblasti poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb – např. zpřístupnění nových informačních zdrojů, databází, nabídky nových služeb, zpřístupnění novostaveb a rekonstruovaných prostor knihoven, organizace odborných akcí apod.

Cena Knihovna roku v kategorii základní knihovna se uděluje provozovateli knihovny, která je zapsána v evidenci knihoven (§ 5 zákona č. 257/2001 Sb.).

Cena Knihovna roku v kategorii významný počín v oblasti poskytování veřejných knihovnických a informačních služeb se uděluje fyzické osobě nebo provozovateli knihovny, která je zapsána v evidenci knihoven.

NÁVRHY na udělení ceny mohou podávat fyzické nebo právnické osoby na níže uvedenou adresu Ministerstva kultury **do 5. srpna t. r. včetně**. Písemný návrh musí obsahovat jméno, příjmení a místo trvalého pobytu provozovatele knihovny, navrženého na udělení ceny, jde-li o fyzickou osobu, nebo obchodní firmu nebo název a sídlo provozovatele knihovny, jde-li o právnickou osobu; označení příslušné kategorie a zdůvodnění návrhu. V případě návržení fyzické osoby na cenu v kategorii b) musí návrh obsahovat její jméno a příjmení a místo trvalého pobytu.

**Bližší informace: Ministerstvo kultury ČR, odbor umění a knihoven
(Mgr. B. Skučková: blanka.skuckova@mkcr.cz)
Maltézské nám. 1, 118 11 Praha 1**

Interaktivní výchova dětského čtenáře aneb Literární výchova netradičně

Přelom 20. a 21. století přinesl převratné společenské změny, netušený rozvoj vědy a techniky. Díky satelitům si lidé mohou vybrat jakýkoliv televizní kanál, televizní vysílání je v podstatě neomezené. Osobní počítač se stává stále častěji nedílnou součástí vybavení mnoha domácností a také přístup na internet je pro většinu obyvatel dostupnější než tomu bylo na počátku 90. let. Moderní doba přináší obrovské nahromadění poznatků a informací. Tento razantní nástup techniky do našich životů se nutně projevuje i v knihovnické práci a mění chování uživatelů v knihovnách. Vedle půjčování klasických dokumentů častěji vyhledávají i nové formy služeb, které jim knihovna může nabídnout.

Především děti, které jsou obkloповány moderní technikou, jsou jiné, lépe technicky vybavené, pružně se přizpůsobují novým trendům, jsou aktivnější, smělejší, ale bohužel i méně koncentrovanější. Je třeba podchytit jejich přirozenou zvědavost, nenásilně je směřovat k osvojení určitých informačních dovedností a znalostí souvisejících s výpočetní technikou v knihovně. Pomáhat jim orientovat se v knihovním fondu a přijímat informace obsažené v tradičních dokumentech i elektronických médiích.

Nová média motivují uživatele k aktivnímu přístupu k informacím. Obsahují nástroje, které mohou zpočátku přesahovat úroveň dětského uživatele, a tím ve většině případů posouvají jeho zvědavost kupředu. Dítě se setkává i s novou terminologií, s novými pojmy, s cizím jazykem a to vše si musí v procesu komunikace s elektronickým médiem osvojit. Na druhé straně však preference nových médií a technologií, jejich novost a atraktivita, může vyvolat ochabnutí zájmu o četbu, a tím i nechut dětských uživatelů k tradičním dokumentům, ke knihám. Studium jejich obsahu se stává pro ně příliš zdoluhavé a namáhavé. Proč by se žák nebo student namáhal četbou, když informace může získat z televize, stáhnout si je z internetu, najít na CD ROM nebo na DVD?

Knihovna může při výchově čtenáře, formování správných čtenářských návyků a hledání sebe sama poskytnout uživateli dvojí oporu. Jako poskytovatel nových médií a technologií i jako zprostředkovatel tradičních dokumentů – knih, jako neúnavný propagátor beletrie, poezie i naučné literatury.

Jak zatraktivnit četbu, jak děti přivést zpátky ke knize v dnešním přetechizovaném světě? K tomu bezesporu napomáhá interaktivní výchova dětského uživatele.

Je to metoda založená na vzájemné komunikaci knihovníka a dětského čtenáře. Může probíhat individuální formou prostého rozhovoru, kdy knihovník zjišťuje, jaké má dítě zájmy, který žánr nebo autor je mu blízký. Při další návštěvě může prověřit, zda dítě knihu četlo, popovídat si o věcech, které je zaujaly, případně podat vlastní názor a doporučení. Samozřejmě v běžných podmínkách provozu většího oddělení s více zaměstnanci je to utopie, protože není možné se individuálně věnovat každému čtenáři. Knihovník je omezen časovými možnostmi, četností pracovních úkonů a operací během služby v půjčovně, v mnohých případech je limitován i svou schopností empatie.

Účinnější a v knihovnické praxi osvědčenou je metoda pečlivě naplánovaných a připravených besed, vzdělávacích lekcí i knihovnických dílen. Cílem je atraktivní a zábavnou formou přivést a podnítit děti k četbě. Je důležité vytvořit takový model besedy, soutěže nebo akce, aby měla spád, činnosti se měnily a děti udržely pozornost. Celý blok přitom musí probíhat formou nenásilné komunikace mezi knihovníkem a dětmi. Akci je nutno přizpůsobit okruhu uživatelů, pro něž je určena, zohlednit jejich věk, schopnosti, případné postižení apod.

A nyní již několik konkrétních příkladů z praxe naší knihovny.

Pro nejmladší dětské čtenáře připravilo dětské oddělení besedu s názvem *U nás v Dobráčkově*, kdy na základě knihy Jiřího Vondráka *Pohádky z Dobráčkovy* seznamujeme děti se světem pohádek, s pohádkou jakožto literárním útvarem. Společně hledáme pohádkové postavičky, určujeme jejich vlastnosti a necháváme děti podle jejich fantazie dovyprávět příběhy. Děti se aktivně zapojují do děje hrané po-

hádky, kterou předvádíme formou papírového divadla. Tento formát besedy se dá uplatnit na jakémkoliv jiné téma – lidová písnička, životní prostředí atp. Základem akcí je podrobný scénář, literatura, popř. ilustrace k tématu, další pomůcky a vysoká míra improvizace a kreativity knihovníka.

Mezi osvědčené akce patří kvízy a literární soutěže. Jsou připravovány pro školy, školní družiny i individuální zájemce ve školním roce i v rámci volnočasových aktivit dětí. Bývají součástí dalších projektů v knihovnách, jako je Noc s Andersenem, Kde končí svět, Čtenářská liga apod.

Bezprostřednost dětí, jejich znalosti, vědomosti a reakce, schopnost prosadit se, aktivní spolupráce s knihovnicí, to vše tyto akce provází, a tím jsou poutavé, zajímavé a školami velmi žádané. Tento typ kvízů a soutěží lze dobře spojit s využitím internetu nebo multimediálních CD ROM stejně jako s klasickou knihou, příručkou nebo encyklopedií. Témata kvízů prohlubují znalosti o knihách, o knihovně, o spisovatelích a ilustrátorech, o zvířatech a rostlinách regionu i o dalších věcech kolem nás. Velmi oblíbené jsou i tematicky laděné dny v oddělení, např. Vánoce v knihovně, Den se zvířátky, Zapomenutá řemesla, Římský den.

Dalším úspěšným dlouhodobým projektem byl *Knihovnický maratón*. Probíhal jako soutěž pro jednotlivce, ale i kolektivy dětí. Čtenáři-hráči obdrželi hrací karty a v průběhu celého roku sbírali body za jednotlivé aktivity a soutěže, které vyhlášovalo dětské oddělení vždy na dva měsíce. Čtenář-hráč využíval své literární, výtvarné a dramatické schopnosti a dovednosti. Na obdobném principu je založen i šestiměsíční projekt *Poznej rodnou hroudu*, kde děti pro splnění soutěžních úkolů musí využít svých dovedností v práci s internetem i s klasickými encyklopediemi.

Velice úspěšná byla i literární dílna s názvem *Letohrádky*, kterou připravily naše knihovnice ve spolupráci s nakladatelstvím Albatros. Děti měly za úkol napsat krátkou básničku nebo povídku. Práce jsme v předstihu odeslali do nakladatelství Albatros na posouzení a vyhodnocení. Na vyhlášení výsledků přijeli nejen zástupci nakladatelství, ale i spisovatelka Martina Drijverová a textařka a skladatelka Marta Němcová. Obě autorky vybraly práce, které je nejvíce oslovily. Po literární stránce je zhodnotila paní Drijverová, paní Němcová si zase vybrala texty nejvhodnější ke zhudebnění. Vítězné práce byly přečteny a zazpívány, všechny sklídily velký úspěch. Po vyhlášení a odměnění nejlepších mladých autorů následovala beseda s autorkami o tom, jak vzniká literární text. Radily dětem, jak se naučit psát a stát se spisovatelem či textařem.

Velmi se také osvědčují různé výtvarné dílny pro

děti. Nejen, že rozvíjejí estetické cítění dětí, ale i zde knihovnice mohou doporučit různé knihy, které se věnují výtvarným nápadům a dovednostem. Děti pomocí lektora a knihovníka samy vytvářejí různé předměty, zkoušejí nové výtvarné techniky, a také se učí pracovat s odborným textem v knize. Musejí přečíst návod, pochopit nákres, schéma. Naše knihovna vedle nadšenců z řad pracovníků spolupracuje i s místními výtvarníky nebo (navzdory finanční náročnosti) pozve renomovaného autora do knihovny.

Takto koncipovaná výchova uživatele je časově velmi náročná na přípravu, vyžaduje velkou dávku osobního nasazení ze strany knihovníka, fungující spolupráci se školami, pedagogy i četnými dobrovolníky, kteří se do těchto projektů ochotně zapojují.

A na závěr mého příspěvku dovolte ještě trochu reklamy.

Před dvanácti lety vznikl Klub dětských knihoven, který sdružuje tvořivé pracovníky dětských oddělení za účelem spolupráce, výměny zkušeností, nápadů, koordinace a případné společné prezentace akcí.

S rozšiřující se členskou základnou se činnost klubu přenesla do jednotlivých krajů. Od roku 1999 začalo samostatně pracovat i Klubko severní Moravy. V současnosti je jeho členkami 80 knihovnic dětských oddělení krajů Moravskoslezského a Olomouckého. Členství v KLUBKU je bezplatné, dobrovolné a individuální. Tak je zajištěno, že jsou v jeho řadách pouze ty pracovníce, které mají o tuto práci opravdu zájem. Všechny prostředky na činnost získává KLUBKO prostřednictvím grantů, sponzorů a díky finanční podpoře Svazu knihovníků a informačních pracovníků našeho kraje (SKIP10) a nyní i MSVK v Ostravě.

KLUBKO pro své členky zajišťuje vzdělávání a organizuje také akce přímo pro děti.

V rámci vzdělávání se pořádá pravidelné jarní a podzimní setkávání členů. To se koná vždy v jiné knihovně na území kraje, což je užitečné. Členky KLUBKA se seznámí s prostředím jiné knihovny, mohou získat představu o práci svých kolegyně, inspirovat se vybavením i výzdobou dětského oddělení. Na těchto setkáních většinou proběhne jedna odborná přednáška na dohodnuté téma a následuje ukázková beseda. Nechybí ani informace o chystaných akcích, výměna názorů, zkušeností, rad a nápadů. Tato setkání velice pomáhají při práci s dětmi. Knihovnice si mezi sebou vyměňují témata na besedy, soutěže a samozřejmě přicházejí se spoustu nápadů na nové aktivity.

ZUZANA BORNOVÁ {okpb@opava.cz}

Článek vychází z příspěvku, který jeho autorka přednesla na konferenci Kniha v 21. století, kterou uspořádala Slezská univerzita v Opavě v únoru letošního roku.

S Vietnamci o české knihovně...

(Základní výsledky ankety týkající se očekávání občanů

Vietnamské socialistické republiky žijících v ČR od veřejných knihoven)

V roce 2005 Multikulturní centrum v Praze realizovalo ve spolupráci s autorem tohoto článku pilotní anketu týkající se očekávání občanů VSR žijících v ČR (dále jen Vietnamců) od veřejných knihoven ČR. Na otázky ankety odpovídalo 70 respondentů. Respondenti byli vybíráni také na základě doporučení osob, které již anketu vyplnily. Tazatelé měli za úkol kontrolovat složení vzorku podle pohlaví (muž, žena), způsobu obživy (podnikatel, zaměstnanec, nezaměstnaný), dosaženého vzdělání (ZŠ, SŠ, VŠ), věku (do 30 let, od 30 let), ekonomické aktivity (student, pracující), museli žít v ČR déle než tři roky. Respondenti bydleli v následujících regionech (a počtech): Praha (26), Brno (20), Cheb (15), ostatní města (9). Dosažený vzorek obsahoval nakonec pestré zastoupení respondentů různých věkových skupin v produktivním věku, vzdělání, ekonomické aktivity. Složení vzorku podle těchto základních charakteristik více méně odpovídá struktuře migrantů v ČR. Anketní lístek obsahoval uzavřené otázky s možností doplnění kategorie „jiné“.

Vzhledem ke způsobu výběru výzkumného vzorku je nutné při čtení následujících shrnutí brát v potaz rozdíly mezi jednotlivými skupinami či jedinci vietnamské komunity v ČR. Informace dalších odstavců hovoří spíše o skupině migrantů v produktivním věku, kteří do ČR přijeli přímo z Vietnamu a jsou stále součástí vietnamské komunity, velkoobchodních tržnic ve větších městech či v pohraničí, jsou prodejci levného zboží, mají většinou dlouhodobý pobyt atd. Text méně vypovídá o migrantech s trvalým pobytem, mladších generacích, pracovnících mezinárodních firem, migrantech, kteří žili v ČR již před rokem 1989, nebo se v ČR již narodili, žijí i mimo velká centra a mimo příhraniční oblasti apod.

Základní informační zdroje pro Vietnamce podle různých výzkumů

Pokud jde o získávání informací, Vietnamci v ČR nejvíce sledují vietnamský televizní program VTV4 určený pro Vietnamce v cizině, dále dovážený vietnamský tisk vydávaný ve Vietnamu, ale velmi často také vietnamský tisk vydávaný v ČR. Internet většinou využívají spíše pro komunikaci se svými příbuznými ve Vietnamu i mezi sebou v ČR, již ne tolik jako přímý zdroj informací jako např. zpravodajské stránky (nikoli stránky zájmové, kulturní, profesní apod.). Z českých médií pak nejvíce sledují české soukromoprávní televizní stanice. Pokud jde o zdroje informací o České republice, ty mají příchozí migranti velmi nedostatečné již v zemi svého původu. Teprve v současné době jsou ve Vietnamu připravovány první publikace pro odjíždějící do ČR o zdejší kultuře, společnosti a legislativě. Vietnamci získávají informace především prostřednictvím svých známých a příbuzných, kteří již s ČR mají své zkušenosti. Zajímavé však je, že se tato situace nemění často ani po několika letech pobytu v ČR. Jediným významným dostupným zdrojem informací o ČR je vietnamský tisk vydávaný v ČR – *Tuan Tin Moi* (Týden nových zpráv). Bariérami získávání informací o ČR jsou jednoznačně nedostatečná znalost českého jazyka a nedostatek kvalitních a obsažných zdrojů informací ve vietnamštině, ale i v češtině. Mnoho informačních zdrojů pro cizince totiž nepočítá s existencí interkulturních rozdílů, které zabraňují přímému použití informačních letáků a manuálů vytvářených bez citu pro zmíněné rozdíly. To se týká v první řadě informačních letáků pro cizince o podmínkách jejich pobytu v ČR. V současné době však již existují nebo se připravují alespoň překlady do vietnamštiny například informací o pojištění cizinců (VZP), letáky o bydlení, zdravotnictví, bankovníctví ČR. Většinou však

nedojdou nikdy k potřebným cílovým skupinám, neintegrováním migrantům. Výzkumy několikrát potvrdily, že migranti nemají příliš přehled o činnostech krajských neziskových organizací, o to méně o činnostech českých neziskových organizací, nemají informace ani o dostupných webových stránkách ministerstev a jiných institucí, které by jim mohly poradit, napomoci. Významným zdrojem informací o pobytu cizinců v ČR stále zůstávají známí, vietnamské zprostředkovatelské služby a podnikatelské služby (jejichž česká obdoba neexistuje), mládež, která se v ČR narodila. S tím souvisí i otázka nejisté odborné spolehlivosti takto předávaných informací.

Anketa MKC 2005

Nejdříve byla respondentům položena otázka: *Ve kterých tematických okruzích byste potřeboval(-a) rozšířit své znalosti?* Respondenti měli možnost zatrhnout více odpovědí. Nejčastěji vyjádřili svou potřebu rozšíření znalostí v oblastech: života cizinců v ČR, české společnosti, českého jazyka (vždy nad 70 %). Více než 50 % respondentů vždy zmínilo práci s PC a internetem, možnosti vzdělání pro děti v ČR, informace o vietnamských komerčních organizacích v ČR. Na posledních místech se objevily položky: vietnamština, možnosti vzdělání pro dospělé, možnosti rekvalifikace, neziskové organizace, krajské organizace. Celých 47 % respondentů potřebuje rozšířit své znalosti v oblasti české kultury a historie a 37 % o vietnamské společnosti. Pokud se respondenti měli rozhodnout, které z vyjmenovaných oblastí mají zájem poznat nejvíce, uváděli nejprve český jazyk (53 %), život cizinců v ČR (51 %), českou společnost (46 %) a možnosti vzdělání pro děti v ČR (40 %), práce s PC a internetem

(27 %). Ostatní položky uvedlo méně než 20 % respondentů.

Dále byla respondentům položena otázka: *Z jakých zdrojů získávají informace o české společnosti a ČR a dění v této zemi.* Způsob odpovědi byl stejný, nejprve zaškrtnout více možností, poté z nich vybrat tři nejpodstatnější.

Jednoznačně nejvíce využívaným zdrojem je pro vietnamské respondenty vietnamský tisk (90 %), dále česká televize (74 %) (byť s nízkou znalostí češtiny), ale hned na druhém až třetím místě jejich známí (74 %), dále příslušníci rodiny (56 %). Na posledních místech zůstaly české neziskové organizace i české knihovny. Vietnamský servis a krajské organizace využívá 32 a 36 % respondentů. Srovnatelné výsledky vycházejí i tehdy, pokud respondenti vybírali jen tři nejvíce využívané zdroje.

Následně byly respondentům pokládány otázky o jejich povědomí a očekávání od veřejných knihoven v ČR, aby bylo možné porovnat, jaká role je přisuzována knihovnám, pokud jde o informovanost respondentů.

Celých 67 % respondentů uvedlo, že nikdy nenavštívili knihovnu v ČR. Jednou ji navštívilo 11 % respondentů. Pouze 22 % navštívilo knihovnu vícekrát či pravidelně. Z 65 % respondentů, kteří uvedli, že mají děti v ČR, jich 13 odpovědělo, že děti dosud nebyly v knihovně. Celkem 14 respondentů uvedlo, že ani jejich příbuzní v ČR knihovnu nenavštívili (13 respondentů příbuzné v ČR nemá, 30 z nich zde nemá děti). Mezi hlavními důvody, proč nechodí respondenti do knihoven, uváděli nedostatek času (85 %), obavy z toho, že se nedo-

mluví česky (57 %) a že nevědí, kde knihovna je (47 %). Celých 34 % respondentů uvedlo, že ví o tom, že veřejná knihovna nabízí zdarma přístup k internetu pro veřejnost, a jen 17 % o tom, že knihovna nabízí vietnamské fondy.

Pomocí anketního lístku jsme porovnali potřebu získávání informací od různých a z různých oblastí prostřednictvím knihoven. Od knihoven respondenti spíše získávají informace o české kultuře a historii, tyto informace však nejsou považovány za ty nejpotřebnější. Dále o českém jazyce a české společnosti, tato témata již mezi potřebná zařazená být mohou. Informace o životě cizinců od knihovny nezískávají. Nejraději by respondenti využívali v knihovnách půjčování českých časopisů, knih a informace podporující život cizinců v ČR. Teprve poté půjčování vietnamských knih a tisku. Na otázku *Myslíte si, že by knihovna v ČR měla vydávat letáky ve vietnamštině, které by Vás informovaly o činnosti a řádu knihovny?* rozhodně ano a spíše ano odpovědělo 29 % a 48 % respondentů. Také jsme se zeptali, zda by podle respondentů knihovna měla nabízet fond knih ve vietnamštině. Rozhodně ano a spíše ano odpovědělo 22 % a 79 % respondentů. Odpověď „rozhodně ne“ v obou případech nikdo nezvolil. Obě dvě možnosti by nejvíce uvítali ti, co chodí do knihovny, mladší respondenti a ženy, studenti, vysokoškoláci, důchodci, matky v domácnosti.

Shrnutí

Jako celek mají vietnamští občané z daného výběru největší zájem o informace o životě cizinců v ČR (podmínky života, možnost vzdělávání dětí, o vietnamských komerčních organizacích), o české společnosti, českém jazyce a o práci s PC. Nejvíce informací těží z vietnamského tisku a české televize, od známých či vietnamských služeb. Většina z nich knihovny nenavštěvuje, protože nemají čas, neumějí česky a nevědí, kde knihovna je. Mají nízké povědomí o nabídce knihoven, v knihovnách nejvíce využívají půjčování českých knih a časopisů s informacemi o české kultuře a češtině. V tomto ohledu knihovny nenaplnují jejich priority v rozšiřování znalostí. Fondy knih ve vietnamštině, stejně jako letáky ve vietnamštině by respondenti uvítali.

Následující profily jsou pouze zjednodušeným přehledem výrazných hrubých rozlišujících rysů očekávání respondentů od knihoven v porovnání s ostatními skupinami vytvořenými podle třídících znaků. Ženy můžeme charakterizovat jako komunikativnější a tradiionalističtější, méně ekonomicky činné. Více než muži by se chtěly dozvědět o češtině, o možnostech zaměstnání dospělých a o vietnamské společnosti. Do knihovny nechodí více proto, že by se tam nedomluvíly, špatně by se tam orientovaly, nenašly by tam vietnamské knížky. Více jsou nakloněny letákům ve vietnamštině a vietnamským fondům, méně často od knihoven očekávají informace o podmínkách života cizinců v ČR.

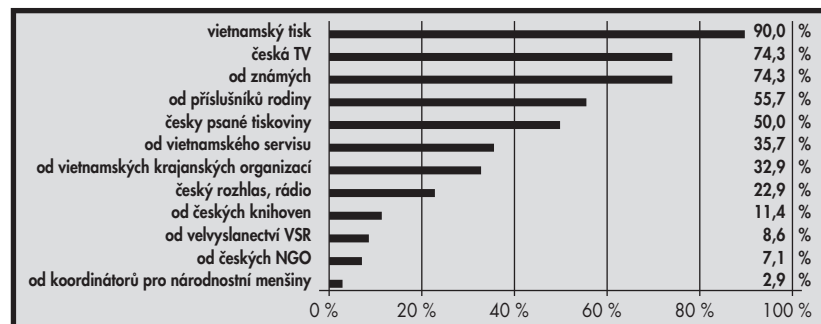
Mladší generace (více zná ČR, více vyžaduje moderní služby, méně ekonomicky vyhraněná) na rozdíl od starší potřebuje více poznávat české neziskové organizace, více navštěvuje knihovny a zná je, má větší povědomí o nabízených službách, od knihoven očekává daleko více, zejména v oblasti informací o české společnosti, více by využívala v knihovně internet, tisk a kopírování, kulturní akce, ve větší míře by uvítala fondy vietnamských knih. Méně se naopak obává xenofobního jednání v knihovnách. Starší generace by se chtěla dozvědět více o vietnamských komerčních organizacích.

Méně vzdělání (bez maturity) se potřebují více dozvědět o češtině, méně o vzdělávání dětí, méně navštěvují knihovnu a mají o ní nižší povědomí a očekávání. Více by si půjčovali vietnamské knihy a informovali by se o možnostech zaměstnání pro cizince. Méně by využívali tisk, kopírování, půjčování českých knih.

Na závěr námět k zamyšlení

Vypovídací schopnost předchozích výsledků ankety snižuje výrazně samotná metoda anketního šetření, na druhou stranu je potvrzují i další realizované výzkumy (viz seznam zdrojů). Popsaná část vietnamské populace v ČR (můžeme snad říci i celá třetina) potřebuje stále více informací o české společnosti, jazyce, o podmínkách života cizinců v ČR ve vietnamštině. Neefektivnějším kanálem stále zůstává

Zdroje informací o ČR

vietnamský tisk vydávaný v ČR potažmo i vietnamská veřejnost a vietnamský servis (firmy zabývající se zprostředkováním, vyřizováním administrativních úkonů za své klienty, překladatelé, podnikatelští poradci). Zejména ženy, mladší generace a vzdělanější jsou knihovnám více otevřeni, rádi by využívali i jiné moderní nestandardní služby. Respondenti jsou nakloněni myšlence „jazykového a informačního otevření“ knihoven pro vietnamskou populaci dlouhodobě žijící v ČR. Jiné výzkumy ukazují, že strategie usídlení v ČR se v případě vietnamských migrantů výrazně prodlužuje (zvyšuje se

počet osob s trvalým pobytem, zvyšuje se počet let pobytu v ČR, neplánuje se změna situace a bydliště, rodí se zde vietnamské děti apod.). V případě, že by knihovny chtěly reagovat na očekávání vietnamských respondentů, mohou přinejmenším otisknout informace ve vietnamském tisku, přeložit informace do vietnamštiny, nabízet i informace pro cizince v ČR (koutek učebnic češtiny, informací pro cizince – s dostupnými letáky brožurami pro cizince o ČR, koutek základního přehledu o ČR, názory cizinců na ČR apod.).

JIŘÍ KOCOUREK (jirka.kocourek@nros.cz)

POUŽITÉ ZDROJE:

- Brouček, S. (2003): Aktuální problémy adaptace vietnamského etnika v ČR I. část. In: Integrace cizinců na území České republiky (Výzkumné zprávy a studie vytvořené na pracovištích Akademie věd České republiky na základě usnesení vlády České republiky č. 1266/2000 a 1260/2001) AV ČR, Praha 2003. s. 7–184.
- Drbohlav, D., Ezzedine, P. (2003): Integrace cizinců v ČR (výzkumná zpráva pro MPSV). IOM, Praha 2003.
- Kocourek, J. (2006): Internal restrictions of foreign communities in the labour market in the CR. (internal data outputs) International Organization for migration.
- Hofman, J., Ježek, J., Lukáš, M. (2003): Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference REGIO 2002 a IMPA 2002 (15.–16. října) v Karlových Varech. (Dálší východ a Česká republika). ZČU, Plzeň 2003. 257 s.
- Kocourek, J. (2005): Pilotní anketní šetření o základním očekávání vietnamských občanů žijících v ČR od místních veřejných knihoven. (interní zpráva) Multikulturální centrum v Praze. 39 s.
- Kocourek, J. (2005): Současný obraz vietnamských občanů žijících v ČR (podkladová studie). Praha: SOÚ AV ČR 2005. 40 s.
- Kocourek, J., Pechová, E. (ed.) (2006): S vietnamskými dětmi na českých školách. Praha, H&H 2006. 221 s.
- Trung Ta Minh (2002): Podnikání a život Vietnamců v Chebu (bakalářská práce). ZČU, Cheb 2002.

Svatováclavská kaple hostila malé čtenáře

Městská knihovna v Praze se z podnětu svého zřizovatele podílí na doplňujícím programu k projektu Karel IV. – císař z Boží milosti. Z příspěvků k tomuto výročí upozorňujeme na bibliografii sestavenou z vlastních fondů z literatury odborné historické, dramatické, hudební i z fondu beletrie. Dokument je ke stažení ve formátu pdf na http://www.mlp.cz/kareliv_bob.php.

Významným počinem bylo vyhlášení celoknihovní vědomostní soutěže pro děti a mládež *Sedm klíčů pro Karla IV.* Soutěžilo se ve dvou věkových kategoriích (7–10 a 11–15 let) a každá z nich měla tři vítěze. Stejně tomu bylo i ve výtvarné soutěži *Praha – město Karla IV.* Pro vítěze, jejich rodiče a další hosty uspořádala Městská knihovna slavnostní setkání ve Svatováclavské kapli v chrámu sv. Víta na Pražském hradě. Hostitelem byl sám kardinál Miloslav Vlk, který dětem předal diplomy a pogrataloval jim. V krátkém projevu ocenil působení Městské knihovny a její podnětnou práci s dětmi. Své pracovníce pochválil i ředitel MK v Praze dr. Tomáš Řehák a ocenil znalosti dětí i to, že jsou ochotny je nabývat nikoli z povinnosti, ale pro radost z vědění.

Městské knihovně v Praze i Pražskému arcibiskupství patří dík za uspořádání slavnosti, na kterou budou děti i jejich rodiče vzpomínat celý život.

Možnosti čerpání prostředků na rozvoj knihoven v rámci Společného regionálního operačního programu

2. část

Rozvoj informační společnosti

Výsledkem rostoucího tempa používání informačních a komunikačních technologií a nástupu internetu jsou hluboké změny ve vnitřní organizaci státních institucí, podniků a rovněž v požadavcích kladených na znalosti a organizaci práce, ve vztazích mezi podnikateli, obchodními partnery, občany a státními orgány. Tyto technologie mají značný vliv na celou ekonomiku a na zásady, které určují a podporují jejich využívání, a které mají rozhodující vliv na modernizaci ekonomiky a přispívají k využití nových příležitostí v zaměstnanosti a založení do nové globální ekonomiky.

Na zasedání Evropské rady, které se konalo 23.–24. března 2000 v Lisabonu, si čelní představitelé vlád a států EU-15 stanovili ambiciózní cíl pro příští desetiletí: evropská ekonomika se má stát „nejvíce konkurenceschopnou a nejdynamičtější ekonomikou, založenou na znalostech, na světě“. Bylo konstatováno, že Evropa naléhavě potřebuje využít příležitostí, které nabízí ekonomika založená na znalostech a zejména internet. Informační společnost je jedním z hlavních podmiňujících faktorů udržení a dalšího rozvoje atraktivity České republiky a prosperity celého národního hospodářství.

Výzkumy a studie mnoha evropských zemí a mezinárodních organizací (Světová banka, OECD, ITU) ukazují, že rozvoj evropské ekonomiky závisí na přechodu od ekonomiky orientované na výrobu k tzv. znalostní ekonomice. Takový systém bude klást jiné, mnohem vyšší nároky na vzdělání a kvalifikaci občanů především v oblasti práce s informacemi a využívání moderních informačních a komunikačních technologií.

Cílem akčního plánu eEurope 2005, předloženého Evropské radě na zasedání v Seville ve dnech 21.–22. června 2002, je zajistit příznivé prostředí pro soukromé investice a vytváření nových pracovních příležitostí, zvýšit produktivitu, modernizovat veřejné služby a dát každému příležitost stát se členem globální informační společnosti. Program eEurope 2005 je

proto zaměřen na **podnikání rozvoje bezpečných služeb, aplikací a obsahové náplně založených na široce dostupné širokopásmové infrastruktuře.**

V souladu s plánem eEurope 2005 považuje vláda ČR dostupnost a rozvoj širokopásmového přístupu za jednu ze svých hlavních priorit a klíčovou podmínku pro další rozvoj informační společnosti v ČR. Národní Strategie informační společnosti (v současné době konzultována se sociálními a ekonomickými aktéry) zajistí, aby všechny akce vztahující se k informační společnosti byly konzistentní s cíli definovanými v národní strategii. Řídící orgán SROP poskytl všechny potřebné informace Ministerstvu informatiky, které koordinuje realizaci a monitorování Strategie informační společnosti (včetně specifických akcí informační společnosti pro všechny programy) a používá vhodnou sadu indikátorů založených na eEurope 2005.

Priority České republiky v oblasti informační společnosti

Širokopásmový přístup v méně privilegovaných regionech. Česká republika ve spolupráci s Komisí bude podporovat zavádění širokopásmového připojení na celém území, a kde to bude možné, bude využívat finanční pobídky. Zvláštní pozornost bude věnována méně privilegovaným a odlehlejšími oblastem.

Interaktivní veřejné služby. Do konce roku 2006 Česká republika zajistí, aby základní služby veřejné správy byly interaktivní tam, kde je to vhodné, přístupné všem, a aby využívaly jak možností širokopásmových sítí, tak přístupu po více platformách. Rovněž z toho vyplývá nutnost řešit přístup k těmto službám pro osoby se zvláštními potřebami, jako jsou například lidé s postižením nebo senioři.

Místa veřejného přístupu k internetu (PIAP). Všichni občané by měli ve své obci mít zajištěn veřejný přístup k internetu, nejlépe s širokopásmovým připojením.

Informační vzdělanost. Rozvoj informační společnosti je podmíněn rozšířením informační vzdělanosti. Ta je klíčem k dalšímu rozvoji ekonomiky, kultury a celkové prosperity v regionech. Program *Internet do škol* realizovaný Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy je zaměřen na zlepšení infrastruktury IKT ve vzdělávacích institucích.

Kultura a cestovní ruch. Vláda ve spolupráci s Komisí, soukromým sektorem a regionálními úřady vymezí elektronické služby k propagaci Evropy a nabízení veřejných informací uživatelsky přístupným způsobem. Tyto elektronické služby by měly být v souladu s Akčním plánem eEurope 2005 a měly by být přístupné ze všech typů digitálních koncových zařízení.

Tyto priority jsou zahrnuty v různých opatřeních SROP:

- **Podpora interaktivních veřejných služeb a míst veřejného přístupu k internetu** je obsažena v opatření 2.2 Rozvoj informačních a komunikačních technologií v regionech.
- **Informační vzdělanost** je zohledněna v opatření 3.2 Podpora sociální integrace v regionech.
- **Elektronické služby k propagaci Evropy a nabízení veřejných informací** jsou zahrnuty v opatřeních 2.2 Rozvoj informačních a komunikačních technologií v regionech, 4.1 Rozvoj služeb pro cestovní ruch a 4.2 Rozvoj infrastruktury pro cestovní ruch.
- V rámci širšího pojetí informační společnosti byla věnována pozornost **prevenci kriminality** (3.2 Podpora sociální integrace v regionech a 2.3 Regenerace a revitalizace vybraných měst) a **kontrolním funkcím se zřetelem na vymýcení institucionalizované korupce a zneužití úřední moci** (3.3 Posílení kapacity místních a regionálních orgánů při plánování a realizaci programů).

Výše uvedené přístupy představují naplnění horizontálního tématu Rozvoje informační společnosti k využití pomoci ze strukturálních fondů v SROP.

Sociální integrace a zaměstnanost

Společný regionální operační program vychází v oblasti sociální integrace a zaměstna-

nosti z klíčových koncepčních dokumentů připravených v České republice, kterými jsou např. *Národní plán zaměstnanosti 1999*, *Národní akční plán zaměstnanosti 2002* a *Hospodářská strategie vlády České republiky pro vstup do Evropské unie*; tyto dokumenty byly rovněž formulovány v kontextu Evropské strategie zaměstnanosti.

Společný regionální operační program současně vychází z Rámce podpory Společenství 2004–2006, který stanovil dělbu práce mezi jednotlivými operačními programy Cíle 1 v České republice. Podle tohoto dokumentu je rozhodující část aktivit zaměřených na podporu rozvoje lidských zdrojů a financovaných z ESF soustředěna v operačním programu Rozvoj lidských zdrojů, který je zaměřen na podporu aktivní politiky zaměstnanosti, sociální integraci a rovnost příležitostí, rozvoj celoživotního učení a na rozvoj kvalifikované pracovní síly a konkurenceschopnost podniků (adaptabilita a podnikání).

Společný regionální operační program přispívá k naplňování strategie sociální integrace a zaměstnanosti v ČR dvěma způsoby:

- a) spolu s operačním programem Rozvoj lidských zdrojů (OP RLZ) – v oblasti sociální integrace v obcích podporuje jednak místní iniciativy, a tak vhodně doplňuje prioritu 2 OP RLZ (opatření 3.2 SROP), jednak investice z ERDF do infrastruktury spojené s rozvojem lidských zdrojů (celoživotní vzdělávání, sociální integrace, rovné příležitosti), které OP RLZ podporovat nemůže (podpora pouze z ESF),
- b) podporuje vytváření pracovních příležitostí v jednotlivých regionech prostřednictvím všech priorit programu (zejména na úseku podpory podnikání a rozvoje cestovního ruchu), a tím přispívá ke snižování nezaměstnanosti a ke koordinaci politiky zaměstnanosti v regionálním měřítku (s cílem dosáhnout zapojení hospodářských a sociálních partnerů do realizace politiky zaměstnanosti).

Vyvážený rozvoj regionů

Pro naplnění horizontálního cíle vyváženého rozvoje regionů je třeba se soustředit na zmírnění negativních dopadů vyplývajících z po-

klesu konkurenční schopnosti regionů projevující se v různých regionech s různou silou.

Cílem SROP v tomto smyslu je dát záruku, že v dlouhodobém horizontu budou mít všechny regiony prospěch z deklarovaného vývoje. Klešající negativní dopady regionálních disparit musí být jedním z hlavních aspektů vnitřní soudržnosti a stability celkového regionálního rozvoje v ČR.

Rozdílnost trendů tak, jak se projevovala v minulých letech, byla evidentní, avšak jejich dopad významněji nezvětšoval rozdíly v ekonomické výkonnosti jednotlivých regionů. Nejvýznamnějším problémem je existence strukturálně postižených a hospodářsky slabých regionů s negativním odrazem restrukturalizace uplatňované v průmyslu spojené s narušeným životním prostředím a vysokou mírou nezaměstnanosti. Ta má i některé velmi nepříznivé strukturální rysy. Mezi nejvýznamnější patří vysoké procento dlouhodobě nezaměstnaných (zvláště v regionech soudržnosti Severozápad a Moravskoslezsko).

Nepružný školní systém a nedostatečný rozvoj celoživotního učení nepomáhá rozřešit strukturální nezaměstnanost.

Nedostatečná integrace skupin obyvatelstva ohrožovaných sociálním vyloučením a jejich malá účast na trhu práce představuje pokračující vážný problém. Podpora eliminující tyto problémy je směřována na všechny regiony, ale zvláštní pozornost je věnována strukturálně postiženým a hospodářsky slabým regionům.

Pro většinu regionů České republiky je příznačná malá mobilita pracovní síly. Vedle neochoty obyvatel přesunout se za zaměstnáním, nebo je změnit, tato záležitost souvisí také s nedostatečnou dopravní obslužností regionů veřejnou dopravou.

4. FINANČNÍ ALOKACE

Na základě stanovených cílů SROP a horizontálních kritérií bylo vymezeno pět priorit s následující finanční alokací:

Priorita	Alokace v mil EUR
1. Regionální podpora podnikání	45,131
2. Regionální rozvoj infrastruktury	196,967
3. Rozvoj lidských zdrojů a sociální integrace v regionech	92,288
4. Rozvoj cestovního ruchu	108,069
5. Technická pomoc	1,188

Každá priorita se pak následně rozpadá do jednotlivých opatření, která blíže popisují cíle a podmínky pro tvorbu konkrétních projektů.

5. MOŽNOSTI KNIHOVEN V ZAPOJENÍ DO SROP

Opatření vhodná pro zapojení knihoven a jejich finanční alokace

- Opatření 2.2: Rozvoj informačních a komunikačních technologií v regionech
- Opatření 3.1: Infrastruktura pro rozvoj lidských zdrojů
- Opatření 3.2: Podpora sociální integrace v regionech
- Opatření 3.3: Posílení kapacity místních a regionálních orgánů při plánování a realizaci programů

Opatření	Alokace v mil EUR
2.2. Rozvoj informačních a komunikačních technologií v regionech	22,531
3.1. Infrastruktura pro rozvoj lidských zdrojů	45,018
3.2. Podpora sociální integrace v regionech	37,137
3.3. Posílení kapacity místních a regionálních orgánů při plánování a realizaci programů	10,133

6. OPATŘENÍ 2.2 – ROZVOJ INFORMAČNÍCH A KOMUNIKAČNÍCH TECHNOLOGIÍ V REGIONECH

Příklady:

rozvoj informačních technologií (zavádění internetu):

- ve školách;
- ve vzdělávacích institucích;
- v knihovnách.

Pravděpodobné indikátory:

- počet vytvořených veřejných internetových míst;
- zvýšení počtu uživatelských míst ve veřejných informačních a internetových stanicích;
- zvýšení procenta obyvatel soustavně používajících internet.

Podmínky čerpání:

Zaměření: podpora investičních projektů v oblasti informačních a komunikačních technologií:

- pro regionální a místní veřejnou správu;
- pro obyvatelstvo.

Příklady:

- nákup počítačů;
- nákup speciálního softwaru;
- nákup základního příslušenství k PC;
- vybudování regionálních a místních komunikačních sítí;
- zavádění internetu.

Koneční uživatelé:

- kraje;
- obce;
- svazky obcí;
- nestátní neziskové organizace.

Forma podpory:

- nevratná přímá pomoc.

Financování:

- 75 % SROP;
- 25 % konečný uživatel.

7. OPATŘENÍ 3.1. – INFRASTRUKTURA PRO ROZVOJ LIDSKÝCH ZDROJŮ

Příklady:

- rozvoj materiálního vybavení vzdělávacích zařízení spojených s celoživotním učením

Pravděpodobné indikátory:

- využití vybudovaných kapacit v oblasti celoživotního učení a sociální integrace;
- počet nových pracovních míst ve vybudovaných zařízeních v oblasti celoživotního učení a sociální integrace.

Podmínky čerpání:

Zaměření: podpora investičních projektů v oblasti:

- aktivní politiky zaměstnanosti;
- celoživotního učení;
- sociální integrace.

Příklady:

- nová výstavba;
- stavební obnova;
- nákup technologie;
- nákup počítačů;
- venkovní úpravy;
- technická infrastruktura;
- speciální pomůcky.

Koneční uživatelé:

- kraje;
- obce;
- svazky obcí;
- organizace zřízené kraji a obcemi;
- nestátní neziskové organizace;
- státem zřízené organizace (VŠ).

Forma podpory:

- nevratná přímá pomoc.

Financování:

- 80 % SROP;
- 20 % konečný uživatel.

8. OPATŘENÍ 3.2 – PODPORA SOCIÁLNÍ INTEGRACE V REGIONECH

Příklady:

- programy vzdělávání vedoucí k sociální integraci;
- programy pro mládež do 25 let;
- programy vytváření místních partnerství a budování místních komunit.

Pravděpodobné indikátory:

- počet podpořených osob;
- klientů programů sociální integrace;
- počet podpořených osob, které nebudou ohroženy sociálním vyloučením.

Podmínky čerpání:

Zaměření: neinvestiční podpora integrace na místní či regionální úrovni:

- podpůrné projekty pro znevýhodněné skupiny obyvatelstva;
- prevence vzniku znevýhodněných skupin;
- rozvoj občanské společnosti.

Forma podpory:

- nevratná přímá pomoc poskytnutá konečným uživatelům formou grantových schémat.

Financování:

- 80 % SROP;
- 20 % konečný uživatel.

Koneční příjemci:

- kraje – formou grantových schémat.

Koneční uživatelé:

- obce;
- svazky obcí;
- organizace zřízené kraji a obcemi;
- nestátní neziskové organizace.

9. OPATŘENÍ 3.3 – POSÍLENÍ KAPACITY MÍSTNÍCH A REGIONÁLNÍCH ORGÁNŮ PŘI PLÁNOVÁNÍ A REALIZACI PROGRAMŮ

Příklady:

- Vzdělávací programy spojené s přípravou a realizací programů a projektů.

Pravděpodobné indikátory:

- počet osob, které prošly vzdělávacími programy pro aktéry na místní a regionální úrovni.

Podmínky čerpání:

Zaměření: neinvestiční podpora vzdělávání všech skupin aktérů na místní či regionální úrovni, zapojených jak do přípravy, tak do následné realizace programu, tak i do přípravy a následné realizace projektů.

Aktéři:

- zaměstnanci obcí, svazků obcí, krajů, různých regionálních sdružení;
- hospodářské a profesní komory;
- představitelé mikroregionů;
- školy;
- nestátní neziskové organizace.

Příklady:

- kurzy;
- semináře;
- školení;

Veřejný internet očima statistiky

Zhruba polovina veřejných knihoven, tedy kolem tří tisíc, je už připojena k internetu. Díky Projektu internetizace knihoven, který financuje Ministerstvo informatiky ČR, získá internetové připojení ještě v průběhu letošního roku naprostá většina zbývajících, pokud o ně projeví zájem. Knihovny se tak staly bezkonkurenčně nejrozšířenějším typem zařízení, která umožňují veřejný přístup k internetu. Jaké služby v souvislosti s internetem svým návštěvníkům nabízejí? Určitý obrázek si o tom můžeme učinit díky aplikaci Veřejný internet, která je přístupná na internetové adrese www.verejnyinternet.cz.

Jde o společný projekt Ministerstva informatiky ČR, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR a BMI sdružení. Jeho cílem je soustředit informace o místech veřejného přístupu k internetu a poskytovat je veřejnosti, aby se dalo snadno zjistit, kde se tato místa nacházejí a jaké služby nabízejí. Údaje z této databáze jsou přebírány také Portálem veřejné správy, který umožňuje zobrazení nejbližších míst s veřejným přístupem k internetu na území dané obce či města.

Poskytovatelé míst veřejného přístupu k internetu obdrží po zaregistrování v databázi zdarma výraznou samolepku Veřejný internet o formátu A4, kterou si mohou označit své zařízení a vizuálně tak na ně upozornit veřejnost.

Dominují knihovny

Při příležitosti překročení hranice 1500 zaregistrovaných míst veřejného přístupu k internetu poskytli

- workshopy;
- vydávání brožur a publikací;
- poradenská činnost;
- zavedení internetových stránek.

Forma podpory:

- nevratná přímá pomoc poskytnutá konečným uživatelům.

Financování:

- 75 % SROP;
- 25 % konečný uživatel.

Koneční příjemci:

- kraje formou grantových schémat.

Koneční uživatelé:

- kraje.

RADKA SOUKUPOVÁ (sourad@mmr.cz)

Pokračování příště

provozovatelé databáze některé zajímavé údaje. Z nich vyplývá, že mezi 1545 místy, zaregistrovanými k 1. květnu 2006, naprosto dominují knihovny (1297), následovány internetovými kavárnami (95), infocentry (60) a obecními úřady (24). Ostatní typy zařízení – městský úřad, prodejna, restaurace/hotel, vzdělávací zařízení i jiné zařízení – dosáhly každé méně než 20 registrací.

Ve skutečnosti bude míst s veřejným přístupem k internetu určitě více, což se týká nejen již zmíněných knihoven. Ne všude však o databázi Veřejný internet vědí a ne každý považuje dobrovolnou registraci v ní za potřebnou. Nicméně i tak mají informace o službách, které tato zařízení nabízejí, určitou vypovídací hodnotu.

Nejrozšířenější služby

Z poskytovaných doplňkových služeb je nejčastější možnost tisku (1248) a uložení na disketu (1148). Potřebujete-li si zkopírovat nějaký dokument, uspějete v 750 zařízeních.

Základní školení, abyste zvládli práci s internetem, poskytují na 704 místech zdarma a na 87 za úplatu. V 90 zařízeních nabízejí i placené školení pro pokročilé uživatele. Pokud byste potřebovali na internet během víkendu, pochodili byste v sobotu na 316 místech a v neděli u 179 zařízení. A zejména pro vozíčkáře je důležité, že bezbariérový přístup má zhruba čtvrtina zařízení (416).

JAROSLAV WINTER (Winter@brezen.cz)

Projekt internetizace knihoven Olomouckého kraje 2005/2006

Hlavním cílem *Projektu internetizace knihoven Olomouckého kraje*, který zpracoval *Krajský úřad Olomouckého kraje* za metodické pomoci *Vědecké knihovny v Olomouci*, byla přeměna veřejných knihoven našeho regionu v moderní informační centra obcí tak, aby zajišťovala rovný přístup všech skupin obyvatel k tradičním i elektronickým informačním zdrojům. Primárně k informacím ve vzdělávání, výzkumu a vývoji, podnikání, dále k plnění občanských a občansko-právních povinností a k řešení každodenních životních situací včetně zajištění komunikace se subjekty státní správy, místní samosprávy a dalších důležitých institucí. Díky

Knihovna Uničov

Knihovna Zábřeh

Knihovna Želechovice

tuto projektu, který byl financován ze zdrojů EU a Olomouckého kraje, byly vytvořeny vhodné podmínky pro rozvoj vysokorychlostního internetu a posílení informační vzdělanosti obyvatel Olomouckého kraje. K projektu se přihlásilo 220 obcí, které získaly úplně zdarma multifunkční vybavení knihoven, protože nutnou finanční spoluúcast projektu ze SROP financoval Olomoucký kraj. Knihovny byly připojeny k vysokorychlostnímu internetu do KI ISVS prostřednictvím celorepublikového projektu internetizace knihoven PIK MI ČR.

Na základě analýz provedených Vědeckou knihovnou v Olomouci vyplynulo, že desítky veřejných knihoven v Olomouckém kraji fungují jako informační centra obcí a je účelné a hospodárné tato IC obcí při knihovnách zřizovat. Knihovny mají k dispozici potřebné informační

prameny, veřejné knihovny mají kvalitní informační zázemí v podobě sbírek různých dokumentů a proškolený personál, který umí pracovat s informacemi. Pokud by byly posíleny provozní hodiny knihovny, tak není pochyb o tom, že by informační centrum obce mohlo fungovat i u neprofesionálních knihoven v menších obcích. Moderně vybavené knihovny a informační centra slouží nejen obyvatelům v místě svého působení, ale mohou sloužit i návštěvníkům a turistům, kteří hledají informace o historii obce, turistické zajímavosti, informace o možnostech ubytování, významných osobnostech, informace o dostupných službách apod.

Olomoucký kraj je stále charakterizován jako region, kde existují velké rozdíly v dostupnosti a v kvalitě přístupu k internetu pro obyvatelstvo. Současný stav informační gramotnosti obyvatelstva v Olomouckém kraji je značně nevyvážený a nízká dostupnost veřejného internetu způsobuje zejména v menších regionech pomalý rozvoj informační vzdělanosti. Projekt internetizace knihoven Olomouckého kraje podpořil záměr vybudování dostupného vysokorychlostního internetu a zajistil odpovídající technické vybavení ve veřejných knihovnách v regionu a poskytl obyvatelům našeho kraje přístup k informacím, které rozhodují o zvýšení jejich životní úrovně, a tak kompenzují jejich handicap relativní odlehlosti od nejrůznějších úřadů, vzdělávacích zařízení a kulturních podniků. Realizace tohoto projektu bude v blízké budoucnosti znamenat pozitivní dopad na informační vzdělanost obyvatel Olomouckého kraje a poskytne další příležitosti a zlepšení podmínek pro aktivní trávení volného i pracovního času.

Dvouletý projekt internetizace knihoven Olomouckého kraje byl dlouhodobě připravován, vychází z koncepce rozvoje kraje, který nachází

oporu v programu eEurope 2005, ve státní informační a komunikační politice a ve Státní informační a komunikační politice ve vzdělávání. Cíl projektu naplňuje závazky Koncepce rozvoje kultury a památkové péče – Podpora prezentace výsledků kulturních aktivit – tvorba vhodných podmínek pro uskutečnění různých forem distri-

buce kulturních výtvorů, jak ve sféře místní kultury, tak i formami spojenými s moderními prostředky šíření informací. Projekt podporuje i cíl Olomouckého kraje – Podpory rovnocenného přístupu ke kulturním hodnotám.

ROMAN GIEBISCH
roman.giebisch@vkol.cz

Centrum celoživotního vzdělávání a Knihovna manželů Tomanových v Rožmitále pod Třemšínem

Stěžejním bodem v koncepci rozvoje knihovny bylo získání nových prostor, které by umožnily vznik moderního informačního centra a potřebného technického zázemí sloužícího rozvoji knihovny a zajišťujícího perspektivu jejího růstu. Knihovna již 31 let sídlí ve stísněných prostorách Brdského památníku a ty už dlouho kapacitně i technicky limitují její rozvoj.

Městská knihovna manželů Tomanových je střediskovou knihovnou pro okolní obecní knihovny. Do koncepce byla proto zahrnuta provázanost těchto obecních knihoven se střediskovou knihovnou a počítá se s vybudováním Virtuální privátní sítě (VPN) obcí mikroregionu Třemšín s napojením na internet. Všechny tyto knihovny budou vybaveny výpočetní technikou a připojeny na internet, který bude v knihovnách pro všechny občany mikroregionu Třemšín zdarma.

Shrnu-li naše záměry, pak hlavní náplní koncepce bylo rozšířit a zkvalitnit stávající služby a nabídnout občanům nové (vzdělávací a rekvalifikační kurzy, programy sociální integrace, bezplatný internet dostupný ve všech obcích mikroregionu, vybudovat informační centrum, které bude informovat o dění v regionu a bude sloužit občanům a turistům, poskytnout technické a kulturní zázemí pro přednášky, kulturní akce, školení, semináře, prezentace apod.).

Učíme se stále. V roce 1999 jsme poprvé zažá-

dali MK ČR o poskytnutí dotace na vybudování počítačové sítě a zpřístupnění veřejně přístupné internetové stanice. S žádostí o dotaci nám pomáhala Knihovna Jana Drdy v Příbrami (dnes již pověřená knihovna).

Koncepci jsme si tvarovali (a tvarujeme stále) sami, s ohledem na potřeby obyvatel a na rozvoj nových technologií. Začínali jsme u menších projektů a postupovali dále až k tomu velkému.

Velkou úlohu na tom všem má právě zřizovatel. Nebýt podpory a pochopení starosty Ing. Josefa Vondráška a zástupců města, nebyla by knihovna tam, kde je.

Úloha pověřené knihovny (Knihovna Jana Drdy) byla spíše poradenská. Věděli jsme, co chceme, jaké jsou místní potřeby a možnosti a to je úhel-ným kamenem našich snah.

Vedení města nechalo zpracovat studii, která řešila přestavbu domu na Náměstí, kde by sídlilo centrum celoživotního vzdělávání s knihovnou. Vzniklo by tak polyfunkční zařízení se školicími kapacitami, počítačovou učebnou, veřejně přístupnými internetovými stanicemi, informačním centrem a knihovnou, s provázaností do celého mikroregionu Třemšín prostřednictvím nově vzniklých pobočkových stanic napojených na centrální systém knihovny.

V roce 2004 byl vytvořen rozsáhlý projekt, na kterém pracoval tým lidí. Zjišťovali jsme potřeby

místních podnikatelů, institucí a organizací. Uzávěřeli jsme partnerské smlouvy s místní základní školou a mateřským centrem. S těmito institucemi úzce spolupracujeme již řadu let. Zbývalo jediné, a to požádat o dotaci. Využili jsme Společný regionální program (SROP), Priorita 3. Rozvoj lidských zdrojů v regionech, Opatření 3.1 Infrastruktura lidských zdrojů.

Dotaci jsme úspěšně získali a v minulém roce se začalo s přestavbou domu, kde vzniká Centrum celoživotního vzdělávání s knihovnou manželů Tomanových.

Termín dokončení je plánován na srpen, kdy bychom se měli přestěhovat.

I když to vyžadovalo mnoho práce, času a úsilí, tak naše snahy nebyly marné a nyní musíme říct, že to za to opravdu stálo.

Důležité je mít kolem sebe tým schopných lidí a hlavně potřebné zázemí.

DANA PETRÁŠKOVÁ
knihovna@rozmitalptr.cz

POZNÁMKA:

Příspěvek na toto téma přednesla Dana Petrášková i na semináři Knihovny a strukturální fondy EU uspořádaném v březnu NK ČR a KK v Karlových Varech.

Centrum celoživotního učení – projekt Knihovny Kroměřížska

Knihovna Kroměřížska byla jednou ze dvou veřejných knihoven České republiky, zapojených do projektu Nadace Open Society Fund Praha *Neziskové organizace na cestě do EU*, v jehož rámci vytvářela model působení veřejných knihoven v oblasti celoživotního vzdělávání. Program Nadace OSF podporoval vznik kvalitních projektů, a tak zvyšoval šance neziskových organizací uspět ve výběrových řízeních a získat finanční prostředky ze strukturálních fondů EU.

Projekt Centra celoživotního učení, spolufinancovaný Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky v rámci Operačního programu Rozvoj lidských zdrojů, který knihovna předložila, předpokládal významné rozšíření služeb knihovny v oblasti informační gramotnosti, PC gramotnosti, komunikace a motivace cílových skupin uživatelů, ohrožených sociálním vyloučením.

Potřeby těchto skupin obyvatel si knihovna průběžně ověřila ve společném projektu s Úřadem práce Kroměříž a Centrem služeb zdravotně postižených Zlín. Na základě výsledků předstudijní studie a hloubkové analýzy vyplynul ze strany uživatelů požadavek na systematické vzdělávání zejména pro občany nad 45 let věku.

V souladu s potřebami regionu a programovými dokumenty byly definovány cílové skupiny projektu: **zdravotně znevýhodnění, dlouhodobě nezaměstnaní a nezaměstnaní nad 45 let věku**. V pěti vzdělávacích modulech se bude rekvalifikovat 125 účastníků.

Vzdělávací modul se skládá ze 146 vyučovacích hodin a je tvořen:

- **Motivačními programy a kurzy se zaměřením na tvůrčí přístup při hledání práce (20 vyučovacích hodin), které se týkají navazování kontaktů, komunikace se zaměstnavateli, strategie při hledání zaměstnání, zvládnutí depresí, poznání a ocenění vlastních schopností a znalostí, pochopení vlastního místa na trhu práce prostřednictvím lepšího porozumění sobě samému – realistického odhadu vlastních možností.**
- **Akreditovanými rekvalifikačními kurzy počítačové gramotnosti – Základy obsluhy počítače (80 vyučovacích hodin), akreditovanými rekvalifikačními kurzy informační gramotnosti – Obsluha osobního počítače (40 vyučovacích hodin).** Pomáhají nezaměstnaným při hledání volných míst ohlášených zaměstnavateli na internetu, při využívání zaměstnaneckého poradenství na infor-

mační síti, při využití internetu k vyhledávání informací o různých podnicích, při navazování kontaktů a využití emailové pošty.

Vzdělávací modul doplňují

- **informace z oblasti ekologie a environmentalistiky (6 vyučovacích hodin).**

Knihovna nabízí účastníkům akreditovaných rekvalifikačních kurzů počítačové a informační gramotnosti diferencovaný přístup podle schopností a potřeb, využití informačních zdrojů a jejich propojení s obsahem kurzů a v neposlední řadě vytvoření podmínek k návaznému sebevzdělávání účastníků v knihovně. Formou čtenářské legitimace a zapojením do adresáře akcí v knihovně poskytuje účastníkům rovnocenné postavení i navazování kontaktů. Umožňuje opakování kontaktů při různých příležitostech, vytvoření snadnějšího prostředí pro komunikaci, výměnu zkušeností a podpůrnou funkci uvnitř skupiny.

Umožňuje systematické studium relevantního veřejně přístupného fondu informačních pramenů souvisejících s politikou zaměstnanosti v EU. Poskytuje záchranný bod – možnost vrátit se v případě potřeby. Výhodou je získané osvědčení s celostátní působností o absolvování kurzů, protože ty jsou akreditované.

V roce 2005 obdržela Knihovna Kroměřížska za realizaci projektu státní cenu Ministerstva kultury ČR jako Knihovna roku 2005 v ČR a v témže roce získala nejvyšší ocenění Města Kroměříže – Zlatý kroměřížský tolar za dlouhodobý přínos pro občany města v oblasti kulturní, společenské, vzdělávací, ekologické a informační.

DANIELA HEBNAROVÁ
daniela@knihkm.cz

POZNÁMKA:

Příspěvek s tímto tématem přednesla Daniela Hebnarová na semináři Knihovny a strukturální fondy EU uspořádaném v březnu NK ČR a KK v Karlových Varech

JAK VYSLOVOVAT JMÉNA CIZÍCH AUTORŮ

Rubriku připravujeme ve spolupráci s Jednotou tlumočnicků a překladatelů, tituly do ní vybíráme z nabídky nakladatelů.

ACQ-HERGOUCAI'CH, Michel [**akergukalš, mišel**]: *Zlatý věk Siamu (bez záruky, orientální jméno)*
COYLE, Daniel [**koi, dejnijl**]: *Armstrongova válka*
HOWLIN, Patricia [**houlin, petrša**]: *Autismus u dospívajících a dospělých. Cesta k soběstačnosti*
CHOWN, Marcus [**čoun, márkus**]: *Čarodějná pec. Pátrání po původu atomů*
KENNEY, Padraic [**keny, padrejk**]: *Karneval revoluce: Střední Evropa 1989*
KIRBY, John [**kirby, džon**]: *Odsouzen k boji*
LEWIS, Roy [**ljúis, roj**]: *Co jsme to tátovi provedli*
NADELSONOVÁ, Reggie [**nejdlzonová, redží**]: *Soudruh Rock'n'roll – Dean Reed*
SZWILLUSOVÁ, Marlisa [**švilasová, marliza**]: *Vaříme zdravě pro diabetiky. Chutná kuchyně při diabetes mellitus II. typu*

Konference INFORUM

Praha 23.–25. května 2006

o elektronických informačních zdrojích podvanácté

Dvanáctý ročník konference INFORUM, která je jako jediná u nás zaměřena na elektronické informační zdroje a která se tradičně koná na Vysoké škole ekonomické v Praze, přilákal více než 620 informačních pracovníků zejména z akademických a dalších odborných knihoven. Je potěšitelné, že stejně jako loni opět vzrostl počet zahraničních účastníků nejen ze střední a východní Evropy, ale dokonce i z Afriky. Pořadatelé tak směle mohou prohlásit, že INFORUM se již definitivně změnilo z česko-slovenské v mezinárodní konferenci.

Texty všech příspěvků či prezentací, které byly vystupujícími odevzdány, jsou zveřejněny na webové stránce konference www.inforum.cz/inforum2006. Jako doplněk si zájemci mohou přičíst zpravodajství (obohacené o fotografie a videozáznamy), které bylo vydáváno v rámci elektronického časopisu Ikaros www.ikaros.cz (v některých případech je vlastně jediným dochovaným „svědectvím“ o daném příspěvku). Videopřenos ze sekce v Nové aule byl vysílán díky podpoře firem SEFIRA a Nature Publishing Group a zajištěn díky sdružení CESNET. Kompletní sborník příspěvků, které zazněly na konferenci od roku 1996 najdete na sbornik.inforum.cz.

Den před začátkem konference se uskutečnily tři workshopy: První byl věnován dalšímu vývoji společného projektu Národní knihovny ČR a AiP Beroun *Manuscriptorium*, zejména problematice kompatibility dat a metadat. Druhý doprovodný workshop na téma *blogování* vedla zkušená lektorka Adriana Cronin-Lukas. Představila blog nejen jako „internetový deník“, který může založit v podstatě kdokoli, ale jakožto nový interaktivní informační zdroj se širokými možnostmi využití a dále způsoby publikování, indexování a vyhledávání. Třetí workshop řídila pod trochu provokativním názvem *Umíte správně prodat své informační služby?* Liz Blankson-Hemans ze společnosti Thomson Dialog.

Jádro programu tvořily jako obvykle sekce o novinách a trendech v oblasti elektronických informačních zdrojů, v nichž zazněly mj. komerční prezentace. Velmi svéráznou formu zvolil B. Thomas ze společnosti John Wiley and Sons, který kromě toho, že se představil, neřekl jediné slovo – vše obstarala automaticky běžící prezentace za doprovodu skladby Antonína Dvořáka. Premiéru na Inforu měla sekce o tzv. open access (tj. neplaceném přístupu k odborným informacím) a rovněž e-learning se zaměřením na lékařské knihovny (i když toto téma pochopitelně

není oborově svázáno a v podstatě je s elektronickými informačními zdroji neodmyslitelně spojeno). Na předchozí ročníky navázala sekce o vyhledávání na webu – v tomto rámci hovořil P. Kadlec o známé online encyklopedii Wikipedia a A. Cronin-Lukas o sociálních aspektech blogování.

Velkou pozornost poutala a občas i vášně ze strany publika vzbudila panelová diskuze, která se do programu Infora vrátila po několika letech – tentokrát pod názvem *Právo na kopii v elektronickém světě* a pod moderátorskou taktovkou M. Svobody. Pozvání přijali: I. Horová (AMU), Z. Matušik, V. Richter (oba NK ČR), M. Boháček (VŠE) a J. Srstka (Dilia). Řeč se točila – ostatně jako vždy v souvislosti s autorským právem – kolem nalezení všeobecně akceptovatelné rovnováhy mezi právem autora na odměnu a právem veřejnosti využívat autorská díla, to vše vzhledem k technologiím, které zpřístupňování (i nelegální formou) elektronických dokumentů usnadňují. Záznam diskuze bude publikován na www.ikaros.cz.

V sousedství Rajské budovy v areálu VŠE bylo během konference umístěno deset posterů – jejich autoři dostali příležitost v rámci dvou sekcí účastníky aspoň ve stručnosti seznámit s obsahem.

Účastníci konference si mohli ve foyeru Nové auly prohlédnout stánky 23 firem (z toho patnácti zahraničních). Poprvé se tak prezentovaly Nature Publishing Group, vydavatel renomovaného vědeckého týdeníku Nature, IHS, vydavatel informačních zdrojů v oblasti standardizace a normalizace, a konečně OECD, který nabízí statistické a analytické informace o ekonomicky nejvyspělejších zemích světa.

Během slavnostního večera v Zrcadlové kapli Klementina, na němž vystoupil soubor Musica Bohemica, byly vyhlášeny výsledky ankety účastníků konference o **Cenu Infora 2006** pro nejvýznamnější produkt nebo počín na poli elektronických informačních zdrojů v České republice a na Slovensku od ledna 2005. Cenu – bez ohledu na pořadí – získaly:

- Gemerská knižnice Pavla Dobšinského v Rožňave – 100 000 knih vo vrecku,
- Univerzitní knižnice v Bratislavě – Knižničný pas,
- Ústav pro českou literaturu AV – Plnotextová databáze české poezie 19. století,
- Národní knihovna ČR – Zpřístupnění českého webového archivu.

Příští 13. ročník Infora je plánován na 22. až 24. května 2007.

(fv)

Semináře pro muzejní knihovníky

1. část

Letos od 4. do 6. září se bude v Národním muzeu v Praze konat již 30. seminář muzejních knihovníků. Tyto semináře jsou pořádány pravidelně téměř každý rok již od 70. let minulého století. V následujících článcích bychom vás rádi seznámili s jejich historií i s činností komise knihovníků, která v oblasti muzejních knihoven, byť pod záštitami různých institucí, působí stejnou dobu.

Činnost oborové komise muzejních knihovníků při Ústředním muzeologickém kabinetu Národního muzea v Praze za roky 1973 až 1990 zpracoval Jaroslav Vrchotka. Činnost oborové komise pracovníků knihoven muzeí a galerií při Knihovně Národního muzea v letech 1991 až 1996 a činnost komise muzejních knihovníků Asociace muzeí a galerií ČR za roky 1997 až 2005 zaznamenala Jarmila Okrouhliková. Oba materiály budeme uveřejňovat na pokračování.

Knihovny muzeí a galerií nepatří v soustavě našeho knihovnictví mezi složky nejpočetnější a nejvýraznější, ale svou specifickou činností, svou dlouholetou existencí a svými zásluhami v oblasti působení vlastivědného, osvětového a dokumentačního si získaly trvalé místo v organizacích našeho knihovnictví a muzejnictví. Jejich široká pracovní problematika a jejich organizační vazba na mateřské muzejní ústavy na jedné straně a vazba na ostatní druhy knihoven je vždy nutila k vyjasnění vlastní koncepce práce. Rozvoj muzejnictví jako specifického oboru vedl k vypracování zásad muzejní práce, a v této souvislosti i muzejní práce s knihou, která je, měla by být, a snad vždy bude hlavní činností knihoven muzeí a galerií.

Základ pro vzájemnou spolupráci mezi muzejními knihovnami položila porada k problematice muzejních knihoven, kterou v roce 1973 svolala Knihovna Národního muzea v Praze ve spolupráci s Ústředním muzeologickým kabinetem Národního muzea a s velkou podporou tehdejšího Oblastního vlastivědného muzea v Teplicích. Konala se od 4. až 6. dubna v teplickém muzeu a zúčastnilo se ji mnoho pracovníků knihoven muzeí a galerií z celé České republiky. Program zahrnoval pět základních referátů rozvržených do dvou pracovních dnů. Hlavní referát přednesl ředitel Knihovny Národního muzea, v němž informoval o stavu a hlavních problémech muzejních knihoven.

Poukázal na poslání muzeí a z toho vyplývající úkoly muzejních knihoven. Zdůraznil jejich specifický ráz, obsah i poslání, které u nás vždy měly a mají. Historický pohled na vznik a vývoj muzejních knihoven ukázal, že právě knižní sbírky sehrály v poslání našich muzeí nesmírný význam.

Knižní sbírky se zakládaly z několika zdrojů akvizice. První a rozhodující byl ten, že převážná část sbírek našich muzeí a jejich knihoven vznikala ze soukromých darů a odkazů, neboť ústavy byly převážně založeny soukromými společnostmi a spolky. Velké knižní dary a odkazy, které většinou vznikly osobní sběratelskou či spolkovou činností, přinášely do muzejních knihoven vyhraněné speciální soubory, ale i univerzální, encyklopedické, obsahově nijak neohraničené knihovní fondy. Tím získaly některé muzejní knihovny zaměření veřejných knihoven, jejichž činnost mnohdy také suplovaly nebo účinně doplňovaly. Odborné knihovny muzeí byly často doplňovány co nejširěji hlavně tam, kde chyběly doklady příslušné historické epochy či vývoje přírody, aby tak nahradily potřebné studijní prameny hmotné. Osobní odkazy, především celých pozůstalostí umělců a vědců, přinášely mnohdy materiál neknižní, ale vzácný sbírkový materiál knihovní, jako jsou soubory exlibris, knižních vazeb, ilustrací a další. Tyto různorodé a tematicky rozsáhlé akvizice vytvářely a vytvářejí komplikovanou pracovní problematiku muzejních knihoven,

jejichž řešení se stalo naléhavým úkolem pracovníků všech typů muzejních knihoven. Příbuznost pracovní problematiky muzeí a galerií způsobila, že i pracovníci knihoven muzeí a galerií projevíli velký zájem o spolupráci, která se tak od počátku úspěšně rozvíjela a mohla navázat na dřívější činnost.

Od poloviny 50. let byla z popudu tehdejšího ředitele Knihovny Národního muzea Dr. Karla Švehly věnována velká pozornost této pracovní problematice a jeho přičiněním byla založena samostatná sekce muzejních knihoven při tehdejší Ústřední knihovnické radě. Její členové provedli v roce 1957 jednorázový průzkum knihovnických fondů v muzeích v České republice. Na základě jeho výsledku byla vyhlášena samostatná síť muzejních knihoven v rámci tehdejší jednotné soustavy našeho knihovnictví a Knihovna Národního muzea v Praze ústřední knihovnou této sítě. Tato opatření byla kodifikována v knihovnickém zákonu č. 53/1959 Sb., v jeho prováděcích nařízeních a v dalších legislativních normách, mimo jiné i ve Směrnících pro správu sbírek v muzeích a galeriích. Podle nich se dělí knihovní fondy na odbornou knihovnu a sbírkový fond tvořící soubor psaných a tištěných památek. Již tehdy byla legalizována zásada, že knihovny ústředně spravovaných muzeí jsou veřejné vědecké knihovny, které ovšem plní přednostně funkci základních knihoven vlastních ústavů.

Hlavní referát teplického setkání v roce 1973 vytyčil úkoly, které byly tehdy pro knihovny muzeí a galerií aktuální. V souvislosti s chystaným vyhlášením sítě muzeí a galerií bylo nutno vymezit přesně i síť těchto ústavů a ustavit organizační platformu pro zajištění úzké spolupráce všech pracovníků muzeí a galerií. Uvažovalo se o znovustanovení sekce při Ústřední knihovnické radě. Dalším úkolem bylo zajištění soustavné metodické činnosti ve spolupráci s Ústředním muzeologickým kabinetem a s tehdejší Ústřední vědeckometodickým kabinetem knihovnictví při Státní knihovně, a podobně i v jednotlivých krajích. Mezi dalšími úkoly bylo zpracování vzorového výpůjčního řádu, organizační začlenění knihoven v mateřských ústavech, zvyšování úrovně technického vybavení, ochrany a využití fondů a vypracování písemných metodických pokynů,

kteří by se staly základní pomůckou pro správu, evidenci a využití knihy v muzejních a galerijních knihovnách.

Ve druhé části teplické porady referoval Dr. Karel Bezděk o sbírce regionální literatury v muzejních knihovnách a o problémech regionální bibliografie, Dr. Milada Šírová a prom. fil. Jaromír Macek pojednali o správě knihovnických fondů v muzeích. Tím byly v programu porady zastoupeny téměř všechny hlavní pracovní oblasti muzejních knihoven. Ke všem referátům se rozvinula živá diskuze, která potvrdila naléhavost řešení těchto otázek na široké odborné úrovni a platformě.

Všechny základní úkoly, jak vyplynuly z celého jednání, byly také zakotveny v závěrech a v usnesení porady. Hlavním úkolem bylo vytvořit odbornou komisi pro práci knihoven muzeí a galerií, vypracovat koncepci rozvoje těchto knihoven a zajistit její začlenění do realizačních opatření k zásadám dalšího rozvoje českého muzejnictví. Budoucí komise byla pověřena svolávat pracovní porady k problematice muzejních knihoven celostátně i v regionech. Závěrem bylo stanoveno seznámit s usnesením porady jak ministerstvo kultury, Ústřední radu muzeí a galerií, tak Ústřední knihovnickou radu a také Ústřední vědeckometodický kabinet knihovnictví při Státní knihovně i ředitele muzeí.

První setkání muzejních knihovníků mělo mimořádný význam. Trvalo však tři roky, než mohlo dojít k realizaci hlavního úkolu, ustavení organizační platformy. Přes usilovnou snahu všech zainteresovaných knihovníků tu působila nedůvěra z nejrůznějších stran – od ministerstva kultury až po ředitele muzeí. Obavy z finančních nákladů, z eventuálních pracovních zaneprázdnění příslušných organizátorů, rozdílná hlediska institucí muzejních i knihovnických, to všechno bylo nutné překonávat. Ustanovení komise při Ústřední knihovnické radě v návaznosti na dřívější praxi 50. let, o které bylo několikrát usilováno, se ukázalo jako nevhodné. Pozdější praxe plně potvrdila, že nejlepší formou organizačního zajištění je ustanovit příslušný orgán při instituci muzejní, neboť je tím zajištěn zájem řídicích složek mateřských muzejních či galerijních institucí. Ty totiž většinou neměly a často ještě nemají

důvěru v knihovnické organizace a v působení vlastních zaměstnanců – muzejních a galerijních knihovníků – v nich. A tak došlo nakonec k šťastnému řešení, k ustavení oborové komise knihoven muzeí a galerií při Ústředním muzeologickém kabinetu Národního muzea, při němž byly analogicky ustaveny i další muzejní komise, které mají v odborné muzejní veřejnosti dobrý zvuk.

Druhé setkání muzejních knihovníků z České republiky se uskutečnilo jako první seminář na této organizační základně ve Žďáru nad Sázavou ve dnech 10. až 13. května 1976. Hlavní referát pojednával o zásadách organizace muzejních knihoven a o evidenci knihovnických fondů v muzeích.

První porada oborové komise muzejních knihovníků, která následovala po tomto semináři se uskutečnila 1. prosince 1976 v Ústředním muzeologickém kabinetu v Praze, si kladla za cíl projednat „Zásady organizace a rozvoje knihoven muzeí a galerií“ a stanovit svůj program na rok 1977. Předsedou komise se stal autor tohoto článku. Členům komise byly předloženy k posouzení Zásady rozvoje a vzorový výpůjční řád. Dalším úkolem bylo vypracovat metodické pokyny, které měly být vydány společně s Knihovnou Národního muzea a muzeologickým kabinetem.

V roce 1977 se od 6. do 8. června konal seminář v České Skalici. Byl pečlivě připraven na dvou zasedáních komise, což se pak stalo každoročním pravidlem. O metodické práci v knihovnách muzeí a galerií pohovořil ve svém referátu Dr. Jaromír Macek z teplického muzea. Zobecnil zásady, které se pak staly podkladem pro činnost dalších knihoven. V koreferátech byly podány zkušenosti z této oblasti v Severomoravském a Východočeském kraji.

Další seminář se konal znovu v Teplicích od 5. do 7. června 1979. Setkání se zaměřilo na dokumentaci současnosti v knihovnách muzeí a galerií, téma tehdy důsledně prosazované v celé oblasti muzejnictví. Hlavní referát před-

nesl Dr. Karel Bezděk, který zdůraznil, že tento úkol není pro knihovny ničím novým, neboť jde o budování sbírek regionální literatury, činnost, která byla pro muzejní knihovny vždy jednou z hlavních. Velice instruktivní výklad byl zaměřen na sběrné programy regionální literatury, na způsob akvizice, evidence a bibliografického zpracování.

V roce 1980 se konal seminář muzejních a galerijních knihoven ve dnech 21. a 22. května v Kroměříži. Hlavní referát na téma „Historické fondy knihoven a galerií“ přednesl předseda oborové komise. Zvýšený zájem o historické knihovní fondy byl vyvolán všeobecným důrazem na ochranu kulturního dědictví, která stála ve středu pozornosti vzhledem k zvyšujícímu se kladnému i zápornému zájmu veřejnosti o historické kulturní památky. Nejvýznamnějším výsledkem jednání bylo schválení koncepce a práce s Příručkou muzeí a galerií, která se stala jedním z nejvýznamnějších úkolů oborové komise. Již od roku 1976 bylo jasné, že bude nutno hlavně pro ty pracovníky muzejních knihoven, kteří nemají knihovnické vzdělání a praxi, zajistit školení, instruktáže a vydávat i písemné příručky a metodické letáky. Nabízela se možnost novelizovat Příručku pro pracovníky muzejních knihoven, kterou dříve vypracoval Karel Švehla. Po delší diskuzi bylo rozhodnuto vypracovat příručku novou, která by shrnula všechny zkušenosti i všechna ustanovení, platná pro knihovny muzeí a galerií v té době a vydat tak skutečně aktuální a potřebnou pomůcku. Této práci se ujali členové komise a do konání semináře v Kroměříži připravili texty příručky. Na semináři byly konzultovány a bylo stanoveno, že do konce roku, po dokončení redakčních prací, bude rukopis předán do tisku. Dalšími úkoly usnesení tohoto semináře bylo vypracovat zásady řešení konzervace a jiných forem ochrany historických knihovnických fondů a vyhodnotit výsledky dotazníkové akce o stavu a fondech knihoven a muzeí.

JAROSLAV VRCHOTKA

Čtenář oznamuje >

že se redakce bude na podzim letošního roku stěhovat! Končíme náš pobyt v prostorách nakladatelství Academia a přesuneme se na nové působiště. Protože zatím není nic jistého jen to, že budeme měnit i telefonní číslo a adresu mailové pošty, prosíme naše čtenáře a přispěvatele, aby v září, nejpозději v říjnu sledovali konferenci Knihovna a webové stránky Středočeské vědecké knihovny v Kladně (www.svkkl.cz), kde vše oznámíme ve chvíli, kdy se nové kontakty dozvíme.

Architektonická soutěž na novou budovu Národní knihovny ČR

Na 16. května 2006 pozvala Národní knihovna ČR do klementinské Zrcadlové kaple novináře, knihovníky, přítele NK, ale především osoby zainteresované na přípravě výstavby svého nového sídla, aby vyhlásila mezinárodní projektovou architektonickou soutěž na návrh nové budovy NK ČR na území Prahy 7 – západním okraji letenské pláně. Výsledky soutěže vyhlásí porota 3. března 2007 a všechny soutěžní návrhy pak budou od 24. března do 29. dubna 2007 vystaveny očím veřejné „poroty“. Celkové plánované náklady na výstavbu knihovny jsou (v cenách roku 2004) 1 835 610 000 Kč; náklady na samotnou soutěž představují částku 26,5 milionů Kč (z toho 600 000 EUR je určeno na ceny soutěžícím).

Cesta Národní knihovny k výstavbě nové budovy

Národní knihovna České republiky spravuje více než šest milionů dokumentů. Od konce 19. století však tato instituce zápasí s nedostatečnou prostorovou kapacitou. Na počátku devadesátých let minulého století zaplnily postupně hromady nezpracovaných nových přírůstků každé volné místo v Klementinu, aniž by se s nimi dalo smysluplně nakládat. Krizovou situaci vyřešila výstavba centrálního depozi-táře v Hostivaři. Šlo však pouze o dočasné řešení – prognózy odborníků dávají Národní knihovně čas do roku 2010, kdy by se podobná situace mohla zopakovat.

Kalendář kroků, které by měly vést k výstavbě nové budovy je následující:

Prosinec 2004: Národní knihovna předložila Ministerstvu kultury ČR investiční záměr na novou budovu.

20. prosince 2004: Národní knihovna a Rada hl. m. Prahy podepsaly memorandum o spolupráci.

21. dubna 2005: záměr postavit novou budovu NK podpořil usnesením (č. 241) výbor pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR.

1. června 2005: záměr postavit novou budovu NK podpořil svým usnesením (č. 579) rozpočtový výbor Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR.

25. srpna 2005: na tiskové konferenci k udělení ceny JIKJI podpořil ministr kultury Vítězslav Jandák investiční záměr NK mimořádnou dotací na pozemek a soutěž ve výši 23,5 mil. Kč.

8. listopadu 2005: Ministerstvo kultury ČR zaregistrovalo architektonickou soutěž do programu *Rozvoj a obnova materiálně technické základny státních kulturních zařízení*.

10. ledna 2006: Rada hl. m. Prahy usnesením (č. 0041) schválila úplatný převod pozemku na západním okraji Letné.

30. března 2006: Zastupitelstvo hl. m. Prahy (62 hlasy z 63 přítomných) potvrdilo usnesením (č. 36/33) úplatný převod pozemku na Letné Národní knihovně ČR.

10.–12. dubna 2006: vedoucí sekce pro soutěž UIA pan Wolf Tochtermann osobně navštívil Prahu a s NK ČR projednal podmínky soutěže.

16. května 2006: Národní knihovna vyhlašuje mezinárodní architektonickou soutěž.

ARCHITEKTONICKÁ SOUTĚŽ A JEJÍ PODMÍNKY

Dne **16. května 2006** Národní knihovna ČR vypisuje mezinárodní projektovou architektonickou soutěž na návrh nové budovy NK ČR na území Prahy 7 – Letné. Soutěž pro architektury a architektonické týmy je otevřená, bez omezení, jediným požadavkem pro I. kolo je autorizace (licence, registrace) v oboru předmětu soutěže, a to v zemi původu nebo profesního působení. Soutěž je dvoukolová, do II. kola postoupí osm nejlepších návrhů, a pro posuzování všech návrhů bude zajištěna anonymita. Soutěž se uskuteční podle podmínek vycházejících ze soutěžního řádu UIA (Mezinárodní unie architektů). S porotou bude úzce spolupracovat expertní skupina, prozatím ve složení Tomáš Hájek (generální ředitel Národního památkového ústavu), Václav Králíček (vedoucí odboru urbanistické koncepce Prahy URM Praha), František Formánek (první náměstek ministra kultury) a Jan Bürgermeister (první náměstek primátora hlavního města Prahy). Složení expertní skupiny se podle potřeb poroty může měnit.

Soutěžní podmínky, registrační formulář, curriculum vitae členů poroty a další informace jsou od 16. 5. 2006 přístupné na webových stránkách NK ČR: http://www.nkp.cz/competition_library/index.htm

Vlastní soutěžní materiály (soutěžní program a další dokumenty) budou zpřístupněny soutěžícím v I. kole po jejich zaregistrování a potvrzení hesla. Stejně tak s novým heslem v případě doplňkových materiálů pro II. kolo.

Porota pro soutěž má osm řádných členů a čtyři náhradníky.

ŘÁDNÍ ČLENOVÉ POROTY

Zaha Hadid (Velká Británie), **Irene Wiese-von Ofen** (zástupkyně UNESCO, Německo), **Eva Jiřičná** (Velká Británie), **Dominic Perrault** (zástupce UIA, Francie), **José Grinberg** (Mexiko), **Petr Bílek** (Česká republika), **Pavel Bém** (primátor hlavního města Prahy) a **Vlastimil Ježek** (generální ředitel Národní knihovny ČR).

NÁHRADNÍ ČLENOVÉ POROTY

John Eisler (USA), **Tony McLaughlin** (Velká Británie), **Jan Kněžínek** (ředitel odboru památkové péče Magistrátu hlavního města Prahy), **Bohdana Stoklasová** (ředitelka Novodobých fondů a služeb NK ČR).

Porota bude posuzovat tvarové a funkční zvládnutí požadavků zadávacích podmínek a požadavků zadavatele, kvalitu i realizovatelnost návrhů vypracovaných na předepsaných výkresech a modelech, které budou při hodnocení zasazovány do modelu Letné, který se pro účely soutěže upravuje.

Schéma znázorňující míru přístupnosti jednotlivých zón

HLAVNÍ TERMÍNY SOUTĚŽE

- Registrace soutěžících..... do 30. 6. 2006
- Hodnotící zasedání poroty pro I. kolo..... 23.–26. 10. 2006
- Hodnotící zasedání poroty pro II. kolo..... 28. 2.–3. 3. 2007

Vyhlášení výsledku soutěže..... 3. 3. 2007
Výstava soutěžních návrhů..... 24. 3.–29. 4. 2007

Zdroj: Tisková zpráva NK ČR

Odpolední setkání v Zrcadlové kapli Klementina Pět let Knižních novinek

O vztahu knihoven k časopisu Knižní novinky pohovořila
Vlasta Špánělová z SVK Kladno (foto M. ŠILHAN)

V rámci Knižních čtvrtek, které spolupořádají Národní knihovna ČR a Svaz českých knihkupců a nakladatelů, se 15. června konala malá oslava pětiletého působení časopisu Knižní novinky, jehož prostřednictvím plní nakladatelé zákonem stanovenou nabídkovou povinnost vůči 18 knihovnám. Setkání se zúčastnili zástupci MK ČR, pracovníci akvizitních oddělení krajských knihoven v Ústí nad Labem, Plzni a Kladně, řada nakladatelů, novinářů, spolupracovníků a přátel.

Do bibliografické části Knižních novinek bylo od 2. dubna 2002, kdy vyšlo první číslo tohoto čtrnáctidílníku, uloženo kolem 28 000 bibliografických záznamů, které je možné prohledávat na www.sckn.cz v databázi České knihy (dříve DVT).

RFID a možnosti jejího využití v knihovnách

1. část

Úvod

Není sporu o tom, že knihovníci mají rádi ve všem vzorný pořádek. Všechno musí být zatříděné a uložené. Jejich katalogy, které od nepaměti budují, jsou jakýmsi symbolem určitého druhu racionality či míry uspořádání. Je to už víc než 35 let, co knihovny za účelem zvýšení racionality a upřesnění pohybu jednotlivých dokumentů implementovaly do svých systémů identifikační systémy, pracující na principu čárového kódu. Není se tedy čemu divit, že dnes, kdy technologie v oblasti identifikačních systémů značně pokročily, nestojí knihovny stranou. Nové technologie zaměřené na identifikaci jsou jasným příkladem sblížení světa technologií se světem reálným. Prostřednictvím těchto technologií jsme schopni prakticky všechno a všude monitorovat. Jednou z těchto užitečných technologií je RFID.

Rádiofrekvenční identifikace, nebo také bezkontaktní či proximity identifikace, je technologie založená na principu rozpoznávání rádiovými kmitočty. Slouží pro bezkontaktní, automatické a jednoznačné identifikování různých předmětů či objektů. V knihovnách můžeme objektem rozumět libovolný dokument, ale také konkrétního uživatele, nebo jakýkoli předmět, jehož pohyb chceme určitým způsobem zaznamenávat a vyhodnocovat.

Tato technologie patří v současnosti k jedné z nejrychleji se rozvíjejících, určených pro automatický sběr dat. RFID vytváří automatický způsob jak sbírat informace o produktu, místě, času nebo transakci rychle, jednoduše a bez možnosti selhání lidského faktoru. Tím, že jde o bezkontaktní způsob sběru dat, není nutná přímá viditelnost ani kontakt mezi nosičem informací, tedy identifikovaným objektem, a čtecím zařízením.

S myšlenkou využití technologie RFID v knihovnách přišel Emmett Erwin koncem roku 1995 po setkání s mnoha knihovníky a po účasti na zájezdech zástupců knihoven. V té době, jak sám píše v jednom ze svých článků,

byl ředitelem knihovní divize společnosti Checkpoint, jejíž podíl na trhu se zmenšoval, především proto, že metoda deaktivace ochrany byla v knihovnách překonána automatizovanými integrovanými cirkulačními systémy. Technologie prvního knihovního systému, založeného na RFID, byla převzata ze zařízení elektronické kontroly vstupu. Představuje druh bezpečnostního systému se zámekem umožňujícím vstup jenom těm osobám, jejichž proximity karta se ověří čtecím zařízením RFID, umístěným v blízkosti vstupu. Čtecí zařízení RFID je spojeno s počítačem, jehož software rozhodne o umožnění vstupu osoby do různých částí objektu. Z tohoto důvodu se karty RFID využívaly jako „poznávací značka“ pro identifikaci osoby nebo v případě knihoven pro identifikaci knih a jiných materiálů. To bylo i důvodem návrhu modifikovaného systému kontroly vstupu, který by zabezpečil zapínání a vypínání bezpečnostní ochrany v knize, bez nutnosti zásahu personálu a bez použití karet s kovovou fólií a s datem vrácení. V takovém případě byly použity RFID štítky určené jen na čtení. Až postupný rozvoj této technologie, který s sebou přinesl i značné snížení cen jednotlivých typů štítků, umožnil využít pro tyto systémy RFID štítky, podporující rovněž zápis i čtení, v důsledku čehož mohly vzniknout dnešní moderní systémy pro knihovny.

Z čeho se skládá technologie RFID a jak pracuje:

K základním komponentům RFID patří:

- *snímací zařízení,*
- *identifikační prvek nosič dat,*
- *počítač nebo jiné zařízení na zpracování dat.*

Snímací zařízení obsahuje kombinovanou anténu pro vysílání a příjem dat z identifikačního prvku.

Identifikační prvek obsahuje jako hlavní komponent zákaznický integrovaný obvod, který řídí komunikaci mezi identifikačním prvkem a sní-

mačem. Hlavní součástí tohoto prvku je samotný *čip*, který má v sobě paměť a je celosvětově identifikovatelný prostřednictvím tzv. SRN. SRN je jednoznačný numerický kód, který se do čipu ukládá už v procesu výroby a je neměnný. V paměti čipu mohou být uloženy různé údaje. Velikost paměti, a tím i množství uložených dat závisí na konkrétním typu čipu. Pokud je čip aktivován, dochází k přenosu dat do snímače, ten je přečte a dále jsou tato data zpracovávána v digitální podobě v počítači, nebo v jiném zařízení sloužícím k jejich zpracování. Až tady dochází k rozhodnutí o následné aktivitě, např. uvolnění turniketu, který brání vstupu do daného prostoru. Identifikační prvek obsahuje rovněž anténu a kondenzátor pro ladění. K aktivaci dochází prostřednictvím snímače, který vytváří elektromagnetické pole. Jeho intenzita závisí na použité frekvenci a velikosti antény. Pokud se v blízkosti čtecího zařízení nachází vícero identifikátorů, získá snímací zařízení všechny jejich kódy. V praxi se to využívá např. při výpůjčce většího počtu dokumentů uložených na sobě.

Z hlediska frekvence rozdělujeme RFID systémy na tři základní kategorie, uvedené v tabulce 1

S vysokou frekvencí	850 až 950~Mhz a 2,5 až 5 GHz
Se střední frekvencí	10 až 15 MHz
S nízkou frekvencí	100 až 500 kHz

Systémy s vysokou frekvencí se používají tam, kde je požadováno čtení vysokou rychlostí a na velké vzdálenosti. Aplikace využívající tyto frekvence se zabývají např. monitorováním jedoucích vozidel, nebo řešení vybírání mýtného při vjezdu na mosty či dálnice apod.

Systémy se střední frekvencí používají frekvenci 13,56 Mhz. Mezi aplikace pracující s touto frekvencí řadíme i ty, které řeší využívání RFID v knihovnách. Všeobecně můžeme říci, že se jedná o aplikace pracující se Smart kartami, kde se využívá rychlý přenos velkého množství dat. K jejich výhodám patří rovněž poměrně vysoká čtecí vzdálenost. Tato frekvence je tedy využívána i na akademické půdě k identifikaci studentů a pracovníků, ale také v rámci mezinárodní organizace pro karty ISEC a ITEC.

Systémy s nízkou frekvencí se používají tam, kde je požadována kratší vzdálenost pro čtení a nízká cena. Nízkou frekvencí používají systémy pro řízení přístupu, identifikaci zvířat, sledování výrobního procesu či kontrolu majetku.

Identifikační prvky se podle způsobu napájení rozdělují na **aktivní** a **pasivní**.

Aktivní prvky obsahují vlastní zdroj napájení – baterii, z níž čerpají energii. Takové systémy redukuje potřebu vytváření silného elektromagnetického pole snímačem. Vytvářejí tak podmínky pro čtení na velké vzdálenosti. Jejich nevýhodou je však omezená životnost, která je dána napájecím zařízením.

Pasivní identifikační prvky pracují bez externího napájecího zdroje. Potřebnou energii získávají z energie pole generovaného snímačem. Pasivní RFID prvky jsou menší a lehčí než RFID aktivní. Takový způsob napájení přináší výhody především z hlediska ceny a také z hlediska životnosti, protože je prakticky neomezená. Jejich nevýhodou je však kratší čtecí vzdálenost a také potřeba výkonnějšího čtecího zařízení.

Z hlediska možnosti ukládání a modifikace dat v paměťové oblasti čipu, rozdělujeme identifikační prvky na tři základní skupiny:

R/O identifikační prvky, které obsahují jen naprogramovaný unikátní kód, který není možné měnit – SRN. Tato vlastnost přispívá k bezpečnosti dat uložených v identifikačním prvku. Používají se především tam, kde je potřebná jednoznačná identifikace v napojení na databázi. Takové prvky jsou nejlacinější.

WORM identifikační prvky obsahují paměť, v níž je možné jednotlivé bity modifikovat, avšak po zapsání se už tyto údaje stávají neměnnými.

R/W identifikační prvky, obsahují přepisovatelnou paměť pro uložení dat, což znamená, že data v ní uložená mohou být prostřednictvím zapisovací jednotky měněna. Tyto identifikační prvky jsou o něco dražší.

Pro využití RFID v knihovnách byl identifikační prvek navržen ve formě **RFID štítků**, složených ze čtyř prvků: čipu, antény na fólii, papírového obalu nebo etikety z plastu a z křemíkového vyztužení.

Takové štítky se mezi sebou liší jednak kapacitou paměti, velikostí, použitím paměti pro

čtení a zápis, nebo paměti WORM (jediný zápis s možností vícenásobného čtení), jednak i způsobem připevnění k anténě (pomocí pevného spoje nebo pouzdem „flip chip“). Tyto faktory jsou pro knihovnické využití podstatné z hlediska efektivního vyhotovení, použitelnosti a samozřejmě spolehlivosti.

Snímací zařízení se v knihovnách užívají v různých vyhotoveních. V první řadě jsou to brány, které plní zároveň bezpečnostní funkci, dále jde o stolní čtecí zařízení, které je zabudováno buď v pracovní stanici knihovníka či konverzní stanici, ale také v samoobslužní jednotce. Další typ čtecího zařízení v knihovnách představuje čtecí zařízení zabudované v inventarizační přenosné jednotce. Jednotlivá čtecí zařízení, používaná v knihovnickém systému,

se liší jednak rozměry, čtecí vzdáleností, rychlostí čtení a počtem štítků, které dokáží číst současně.

Moderní systémy RFID používané v knihovnách, mají v podstatě následující vlastnosti:

- signál prochází nekovovými materiály (není potřebná přímá viditelnost jako v případě snímání čárového kódu);
- možnost čtení vícero transpondérů najednou (například hromady knih);
- možnost čtení a také programování některých specifických dat z transpondéru (například zaznamenání stavu, zda se knihovní jednotka vrací nebo půjčuje).

NADEŽDA ANDREJČÍKOVÁ

Pokračování přístě

Překlad OLGA VAŠKOVÁ

„Pevnou půdu pod nohama“ K 100. výročí narození geografa a kartografa prof. Karla Kuchaře

Geografická knihovna PFF ve spolupráci s Mapovou sbírkou UK připravila od začátku května do poloviny června výstavu v cyklu 150 let geografie na UK k nedožitému stému výročí profesora Karla Kuchaře (1906–1975).

V pravděpodobně posledním článku profesora Kuchaře můžeme vyčíst autorův odkaz:

„Myslím, že kartograf má čtenářům obrazu krajiny stvořit „pevnou půdu pod nohama“. Hlavním, doufám, že přechodným defektem mnoha dnešních map je, že neposkytují tuto pevnou půdu, podklad či podstavu pro speciální nebo tematický obsah. Čtenář mapy se velmi často propadá do neurčita mezi vrstevnicemi, zvlášť když jich je tak málo, že samy nemodelují onen žádaný substrát.“

Název výstavy tedy odráží a dokumentuje profesorovu celoživotní snahu vytvářet estetická, srozumitelná a originální kartografická díla.

Karel Kuchař se narodil roku 1906 v rodině středoškolského profesora českého a německého jazyka. Od roku 1924, kdy nastoupil jako student geografie a přírodopisu na univerzitu, prakticky až do

své smrti v roce 1975 zůstal spjat s Geografickou sekcí Přírodovědecké fakulty UK. V roce 1935 se habilitoval prací *Jezera východního Slovenska a Podkarpatské Rusi* a stal se nejmladším docentem přírodovědecké fakulty UK.

Podnikal studijní cesty do tehdy málo probádané Albánie a následně publikoval a tvořil mapy z této nám dosud velmi neznámé země. Popisoval například albánské komunikace postupně nahrazující karavanní stezky.

Za nacistické okupace byl služebně přidělen Státní hvězdárně a poté Státnímu ústavu geofyzikálnímu. Zde vytvořil řadu pozoruhodných map z frontových linií. Tyto originální dokumenty nale-

zené v depozitářích Mapové sbírky UK budou vůbec poprvé vystaveny veřejně. Za války vytvořená kniha *Kapitoly z nauky o mapách* se stala základem našich prvních vysokoškolských učebnic geografické kartografie: *Přehledu kartografie* (1946) a *Základů kartografie* (1953).

Po návratu na univerzitu v roce 1945 převzal též vedení Státní mapové sbírky, které dal novým obsahem a koncepcí a zásadně rozšířil její fondy. V letech 1946–1957 redigoval odborníky vysoce ceněný časopis *Kartografický přehled* s podnázvem *Časopis pro teoretickou i užitou kartografii*.

Mezi naší nejširší veřejností poválečné generace je profesor Kuchař znám jako autor školních zeměpisných atlasů a příručních i nástěnných map. Melantrich vydal pro děti Kuchařův *Svět na dvanáctistěnu*.

V roce 1950 bylo znárodněno nakladatelství Melantrich a jím připravované projekty, například *Zeměpis mapou, slovem, obrazem*, nebyly realizovány. Na veřejnost se pak již nedostal Kuchařův *Cestovní atlas Československa*. Nevyšla ani připravovaná administrativní sešitová mapa republiky, ani malé anglické vydání *Velkého atlasu*.

Dal také první podněty k přípravě druhého československého *národního atlasu* (stál v čele redakční rady do r. 1962), který pak za jeho výrazné spolupráce vyšel r. 1966. Vedl lektorskou radu dvou školních zeměpisných atlasů Československa a byl členem redakčních či lektorských rad *Československého vojenského atlasu*, *Atlasu československých dějin*, školního *Atlasu světa* i staršího *Politicko-hospodářského atlasu světa*.

Pozornost je věnována i unikátní historické kartografické edici *Monumenta cartographica Bohemiae*. Při pátrání po nejstarších mapách našich zemí se Kuchařovi podařilo objevit řadu dosud neznámých map, mezi nimi i nejstarší mapu Moravy. Z těchto dílčích prací připravil r. 1960 k vydání

Karel Kuchař
ve 20. letech

edici *Monumenta cartographica Bohemiae, Moraviae, Silesiae atque Slovaciae*, jejíž nátiisk vysoce ocenil v časopise *Revista Geografica Italiana* (1960) profesor římské univerzity R. Almagià, jeden z největších znalců historie kartografie. Bohužel zůstalo u třiceti zkušebních nátiisků. Tehdejší vedení nakladatelství Academia se rozhodlo nevydat toto unikátní dílo, což oficiálně zdůvodnilo nedostatkem papíru!

Profesor Karel Kuchař začínal jako fyzický geograf-limnolog, byl autorem sociálně geografických studií, celý život se pak věnoval kartografii, zvláště historické. V jeho osobě, jako by se vzájemně harmonicky rozvíjely sítěžní geografické obory.

Díky laskavosti a velkorysosti syna profesora Kuchaře, jenž od roku 1968 žije a pracuje ve Spojených státech amerických, získala knihovna přístup k cenným a naprosto ojedinělým fotografiím z rodinného archivu. Představují nám další rozměr, lidskou tvář této jedinečné osobnosti.

EVA NOVOTNÁ (novotn48@natur.cuni.cz)

Foto archiv

Čtenář po uzávěrce >

Do architektonické soutěže na novou budovu Národní knihovny ČR se k 30. 6. 2006 zaregistrovalo 760 architektů a studií z celého světa. Přibližně 13 % jsou zastoupeny státy Asie, srovnatelný počet zájemců pochází z obou amerických kontinentů, jedno procento z Afriky a Austrálie a zbytek – tedy cca 73 % účastníků – je z Evropy. Mezi nimi jsou studia i jednotlivci z Česka a Slovenska. Zájem o účast v soutěži tedy předčil i někdejší počet soutěžících o projekt na budovu alexandrijské knihovny. Do soutěže tehdy přišlo 600 návrhů – vyhrál projekt norského ateliéru Snoheta, v němž působil i český architekt Martin Roubík.

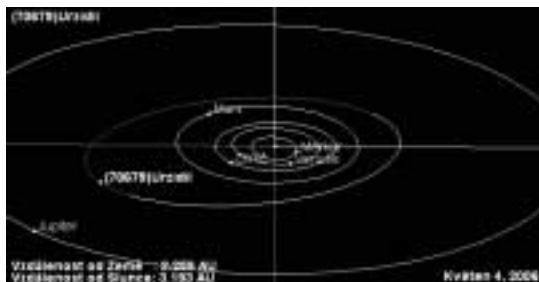
Hvězdný spisovatel

Johannes Urzidil

V roce 2005, který byl rokem 120. výročí otevření česko-budějovické knihovny veřejnosti, vydala Jihočeská vědecká knihovna (péčí knihovníků svého regionálního oddělení) ve spolupráci s Novou tiskárnou Pelhřimov knihu *Jdu starým lesem*.

Skvěle ji přeložil náš kolega Mgr. Jan Mareš, průvodní esej napsal Martin Gaži. Odpovědnou redaktorkou byla Tamara Příšínová za redakční spolupráce Roberta Saka. Kvalitu překladu, další podrobnosti ze života a díla J. Urzidila, fotografie a další odkazy mohou zájemci posoudit a najít na adrese elektronické knihy Jihočeské vědecké knihovny Kohoutí kříž: http://ftp.cbvk.cz/kniha/data/w_urzid.php

Johannes Urzidil byl německý spisovatel z Čech. Narodil se v Krakovské ulici v Praze 3. února 1896. Byl jediným synem židovské vdovy E. Metzlesové a železničního úředníka ing. Josefa Urzidila. Již v době svých vysokoškolských studií na filozofické fakultě pražské německé univerzity se stal členem literární společnosti, která se scházela v kavárně ARGO a jejímiž členy byli např. F. Kafka, M. Brod, F. Werfel, E. E. Kisch, O. Baum a další. Uměl perfektně česky i německy, měl řadu přátel mezi českými spisovateli, umělci a kulturními pracovníky (Jan Zrzavý, Jaroslav Topič, Václav Špála, Vlastislav Hofman, bratři Čapkové). Spolu s brněnským vydavatelem Leo Reissem připravil koncepci literárního měsíčníku *Der Mensch*, jehož byl posléze i redaktorem. V tomto periodiku otiskl i své překlady básní Otakara Březiny. Spolupracoval s expresionistickými časopisy *Der Anbruch*, *Die Aktion*, *Der Friede*.

V roce 2006 byla zásluhou Ing. Jany Tiché pojmenována planetka č. 70679, objevená v říjnu roku 1999 na Kleti, jménem Urzidil

Po ukončení studií začal pracovat v Praze na tehdejší Úřadu zmocněnce Německé říše jako překladatel, později, a to až do roku 1934, na tiskovém odboru německého vyslanectví. Na vyzvání Karla Čapka se stal v roce 1925 i členem českého Pen klubu. Byl velkým propagátorem a realizátorem česko-německé spolupráce a mírového soužití. V době své dovolené navštěvoval každoročně od roku 1933 Zvonkovou (Glöckelberg) na Šumavě, kam umístil řadu svých povídek s autobiografickými prvky. Po rozčarování z politiky nacistického Německa dal na německém vyslanectví výpověď a spolu se ženou, lyričkou Gertrudou Thiebergerovou (nar. 20. července 1898 v Golčově Jeníkově) jim byla udělena ve Zvonkové domovská příslušnost. Na základě toho mu bylo na podzim 1935 přiznáno zpět české občanství a vydán i český pas. Ten mu v roce 1939 umožnil opustit 30. června nočním rychlíkem přes Velešín a Kaplici Čechy. Spolu s manželkou žili nejdříve v Anglii, pak se přestěhovali do USA, kde začal J. Urzidil opět psát. Vydal zde knihu o dětství Adalberta Stiftera – *Der Traumanstel. Eine Erzählung aus Stifter*, na níž pracoval už na Šumavě. Uznání za formální a jazykovou vybroušenost rozsáhlého díla se mu dostalo i v Evropě, kde byl jmenován členem korespondentem Adalbert Stifter Institut des Landes Oberösterreich, členem-korespondentem Deutsche Akademie für Sprache und Dichtung in Darmstadt. Obdržel Velkou rakouskou státní cenu, Cenu města Kolína nad Rýnem a v Rakousku byl jmenován profesorem honoris causa. Cestoval po celé Evropě, kde přednášel a předčítal ze svých knih. Byl uznávaným znalcem díla J. W. Goetha, což můžeme posoudit po přečtení jeho knihy z roku 1932 *Goethe in Böhmen*. V roce 1967 se stal čestným členem Československé společnosti pro vědu a umění v New Yorku. V emigraci udržoval přátelské vztahy s Ferdinandem Peroutkou, Ladislavem Radimským a Jaroslavem Drábkem. Do Čech už nikdy nepřišel a zbytky své domovské vesnice Zvonková zahlédl jen z rakouské

strany Šumavy, kam si při evropském turné zajel. Nečekaně a náhle zemřel v Římě 2. listopadu 1970 a je pochován při levé straně chrámu sv. Petra na hřbitově Campo Santo Teutonico.

O šíření humanistického odkazu spisovatele se zaslouží i Společnost Johannese Urzidila, která byla jako občanské sdružení založena začátkem roku 2005 v Horní Plané (<http://www.johannes-urzidil.cz/spolecnost.html>). Jejím prvním úspěchem bylo otevření stálé expozice o životě a díle J. Urzidila, které se uskutečnilo 20. května 2006. Expozice je umístěna v jediném (mimo kostela sv. Jana Nepomuckého) dochovaném a zrenovovaném domě, který zůstal z vesnice Zvonková.

Když jsem dostala z tiskárny koncem roku 2005 knížku *Jdu starým lesem*, netušila jsem, jak pěkný zážitek z četby mě čeká. Nejdříve jsem si ji chtěla přečíst až za svého letního pobytu u Horní Plané. Ale začala jsem se a všech osm povídek jsem musela dočíst hned. Nicméně v létě si je na své milé Šumavě přečtu znova, neboť četba tak milého textu přímo v krajině, o níž se píše, je hlubokým zážitkem. Zvláště dnes, kdy si všechna ta místa mohu svobodně projít, nebo projet na kole. Knížku jsem půjčila ředitelce Hvězdárny a planetária České Budějovice s pobočkou na Kleti (www.hvezdarnacb.cz) ing. Janě Tiché. Zakrátko mi paní ředitelka sdělila, že něco tak půvab-

ného a nádherného už dlouho nečetla a že takový autor si zaslouží planetku. Dost vyjeveně jsem na ni zírala, neboť mi vůbec nic nedocházelo. Planetku? Jakou planetku? Snad plaketku, ne?

Ne, zněla odpověď. Jde o planetku, kterou objevili hvězdáři z Kletě na obloze a která ještě nemá své jméno. Řekla jsem ano, to by bylo hezké. A za pár týdnů jsem obdržela e-mail, v němž bylo napsáno: Planetka pořadové číslo (70679) objevená na Kleti byla pojmenována „Urzidil“. Jméno bylo schváleno Mezinárodní astronomickou unií a bylo publikováno v planetkovém cirkuláři Minor Planet Circulars No. 56615 z 13. dubna 2006 (<http://www.astro.cz/planetky/detail.phtml?number=70679>).

Málokterý spisovatel má tu výsadu pohybovat se ve vesmíru, byť jen jako jeho malinká, ale pojmenovaná součást. Jistě se tak stalo i proto (cituji kolegyni Annu Součkovou – Anna.Souckova@vscht.cz) „...neboť Johannes Urzidil byl vskutku výjimečný člověk“.

KVĚTA CEMPÍRKOVÁ (cempir@cbvk.cz)

POUŽITÉ INFORMACE ZE STRÁNEK:

- http://www.hamelika.cz/slavinhoste/urzidil/S_urzidil.htm
- <http://www.johannes-urzidil.cz/spolecnost.html>
- <http://www.literarky.cz/?p=autor&id=126>
- http://ftp.cbvk.cz/kniha/data/w_urzid.php
- <http://www.johannes-urzidil.cz/uvod.html>

Použití písmene P při popisu průběhu prázdninové praxe

Přednášku připravila Pudmila Packů

Personál

Postarší pan představený, pan Pavel půjčující periodika, pět plus pět pracovníků. Pak paní provádějící pořádkové práce (potírání prachu, pucování plovoucích podlah, přihnojování pokojových palem), potrhli počítačovní programátoři.

Poloha

Pár pater poblíže pohostinství Punkva (pojmenováno podle ponorného potoka), pod prodejnu potřeb pro přikrášení pleti.

Podmínky

Půjčovně přijatelné, průkazky praktické plastové. Příjemné prostředí, pracovní pohoda, povídavé pracovníce. Práce pořádkové, pěkné parno, pravidelně před půl pátou plno příchodů. Peněžní prostředky plynou prostřednictvím příležitostného prodeje přestárklých publikací. Pravidelné předpáteční porady, přibližně půlhodinové. Probíráme pracovní plán, plnění přidělených povinností, případné problémy.

Proškolená pro půjčování publikací, používání

původně pražského počítačového programu. Prvně pořádám právě příchozí periodika, pěkně pečlivě. Předmětové pořádání pracoviště přestalo provádět – příliš pracné.

Přes polední pauzu půjčovna prázdná, protože pracovníci projíždají přidělené potravinové příspěvky, papajice povětšinou přesolenou porkovou polévku, popřípadě pořádně přesmažené pomfrity, popraskané párky. Příležitost pro procházky podél polic, prohlížení poliček. Pravačkou prolisťovávám publikace, pročítám působivé pasáže, přehrabuji, prozkoumávám, popřípadě poslouchám popové písně.

Půjčujeme průvodce po Praze, Pardubicích, Peru, Putování Pakistánem, prostorový plán Prčic. Prózy Párala, Pawlowské, Pavla, Petőfiho, Prousta, Pasternaka, Pratcheta. Politické proměny Pandžábu, Příroda pobřeží Patagonie, Povídky pařížského podsvětí. Plus Pracovní pokyny požárníkům, Pravidla pravopisu, Praktikum používané při preparování perlorodek, Přemka Podlahy pokyny pěstitelům. Příručky pro pečení parmice, přípravu pekelně pikantního pohostění, pájení plynových přípojek, prošívání patchworkových přehozů, pletení ponožek, písňové partitury pro piana. Paměti Piera Paola Passoliniho, Pavla Pavla, perfektní Pichoanovy publikace, popis portrétů Pabla Picassa.

Průletové psychologické portréty, potřeby příchozích

Penzionovaný profesor parapsychologie pěstuje papriky, především pálivé, protože potřebuje periodikum Pěstitelství.

Přibližně pětaticetiletý podivín přioděný proděravěným podélně proužkovaným pršipláštěm, patřičně plandavým, půjčuje Poeovy povídky. Po pátém připomínání přináší publikaci pomačkanou, počmáranou propiskou, pokecanou pro-

tlakem, politou pivem. Postačí pouhý pohled, přičichnutí. Požadujeme proto penále – pětisetkorunový poplatek. Ponaučení plynoucí pro příště: půjčovat pouze proti podpisu.

Podezřelý puberták prohledává police pátrající po příručce pro přípravu perníku, potažmo padělání peněz. Pěkný ptáček. Pokud přijde příště, předáme případ příslušníkům.

Právě přišedší postgraduát píše práci pojmenovanou Pseudometeority prolétávající podél planety Pluto, poskytneme patřičné publikace.

Párek povedených počítačových pirátů porušuje přístupová práva, prohlíží pornografii. Patřičný poprask Pozor! Přivolat policejní posily? Pravděpodobně.

Postarší paní pokladní požaduje půjčení právě publikované povídky Pilcherové – Pouta přitažlivosti. Pochopitelně, přečetla padesát pět podobných. Publikaci postrádáme, problémem – přečerpání peněžního penza. Přidělených peněz poskrovnu, potřeba pořádných příspěvků.

Pihovatý Pepík přečetl půjčené pohádky, pochválil především Podivuhodné Púovo putování. Přijde příště.

Parta potrhých pubertáček pročítá Poláčkovy povídky, pročež přes polovinu půjčovny posloucháme přidušené pochichtávání.

Pozvání

Přijďte prohlédnout, popovídat, prostě pobejt - přítomnost potěší.

P o z n á m k a

Všechna fakta uvedená v tomto referátu jsou částečně smyšlena, jakákoliv podobnost s místy, událostmi či osobami tedy nemusí být čistě náhodná.

(Hlavní část textu obsahuje 409 slov začínajících písmenem P)

Autorkou textu je absolventka bakalářského programu Informační studia a knihovnictví na Slezské univerzitě v Opavě Ludmila Macků. Pod vedením PhDr. Evy Krivé absolvovala praxi v Městské knihovně v Blansku, což ji inspirovalo k napsání tohoto textu. Vystoupila s ním před spolužáky, kteří ho přijali s velkým nadšením, a posléze i v hodině dr. Krivé. Ta autorce navrhla, aby text nabídl časopisu Čtenář. Dílko jsme přijali a věříme, že pobaví i vás, naše čtenáře.

Redakce

Digitální projekty a programy v České republice a v angloamerické oblasti

Dokončení

SOUKROMÉ A POLOSOUKROMÉ KNIHOVNY

Jedná se o knihovny, které nemají společné téma, ani instituci, která je spravuje. Společné pro ně je to, že jsou většinou dílem jednoho člověka, nebo úzké skupiny osob, které se snaží zprostředkovat oblast svého zájmu nebo svého koníčka.

Transformation Story Archive

URL: <http://tsa.transform.to/>

Řešitel: TSA team

Popis: Jde o kolekci amatérských povídek, které mají jako společného jmenovatele proměnu (transformation).

Pokud se budeme orientovat podle členění na hlavní stránce projektu, zjistíme, že jsou zde dva navigační řádky.

1. Horní navigační řádek umožňuje pohyb po obsahu fondu:

- **Animals** – proměna na zvíře
 - **Mythical beasts** – proměny inspirované mýty
 - **Furry Creatures** – napůl člověk, napůl zvíře
 - **The Other Sex** – změna pohlaví
 - **Strange Changes** – příběhy nezařaditelné do žádné jiné kategorie
 - **Worlds** – série příběhů, které na sebe navazují
2. Spodní navigační řádek umožňuje pohyb po provozních stránkách serveru:
- **What's New** – obsahuje pouze anonce na nejaktuálnější příběhy a možnost zapsat se do mailing listu
 - **Authors** – seznam autorů a jejich děl
 - **Credits** – realizační tým
 - **Feedback** – webový formulář pro odeslání vzkazu týmu TSA
 - **More Information** – kompletní seznam provozních stránek, včetně odkazu na sekci FAQ

Pohyb po serveru se děje pouze prostřednictvím procházení. Z každé stránky se lze dostat buď o úroveň výš, anebo na hlavní stránku. Existuje možnost přejít na předcházející nebo následující povídku v seznamu.

V seznamu povídek se vyskytují tyto údaje:

- Jméno autora
- Název díla
- Hodnocení kvality obsahu hvězdičkami
- Označení nevhodnosti pro mladé čtenáře křížky
- Označení novinky

V samotné povídce se dále uvádí copyright a kontakt na autora.

Vers Libre

URL: <http://www.nth-dimension.co.uk/vl/default.asp>

Řešitel: nth dimension

Popis: Britský projekt Vers Libre je digitální knihovnou klasické poezie. Představuje zajímavou sbírku publikované poezie od Shakespeara až po surrealisty.

Navigaci ve Vers Libre obstarávají dvě navigační linky. Horní navigační řádek obsahuje odkazy na sekce týkající se básní:

- **Authors** – seznam autorů řazených abecedně, nebo členěných do skupin podle počátečního písmene příjmení.
- **Titles** – seznam knih řazených abecedně, nebo členěných do skupin podle počátečního písmene názvu.
- **Random Poem** – systém, který obměňuje básně při každém opětovném načtení stránky.
- **Submit a Poem** – webový formulář umožňující čtenářům stažení jimi zvolené básně.
- **Comments** – komentáře k jednotlivým básním. V této části se nachází pouze deset nejčerstvějších komentářů, ostatní jsou uvedeny pod odpovídajícími básněmi.
- **Top 20** – žebříček dvaceti nejlépe hodnocených a nejčtenějších básní.
- **News** – seznam krátkých oznámení, která se objevují v šedém rámečku na titulní stránce.

Spodní navigační řádek integruje vše o samotné knihovně:

- **About the Site** – velmi stručné údaje o Vers Libre. Je zde odkaz na stránku Help, údaje o serveru a odkaz na seznam ocenění udělených Vers Libre.

- **Sitemap** – poskytuje přehled o stránkách Vers Libre.
- **Help** – zde je odkaz na e-mailový formulář a FAQ.

Pro hledání určitého díla můžeme použít buď procházení, nebo vyhledávání. Procházet lze buď kompletní seznamy autorů a názvů básní, anebo jednotlivé skupiny utříděné podle jednotlivého písmene.

Pro vyhledávání projekt nabízí pouze jednu linku, která ovšem zvládá:

- Prohledávání v celém projektu, tedy nejen názvy, ale i obsah básní a reakce čtenářů.
- Fráze – hledaný text je automaticky brán jako fráze, stejně jako když je dán do uvozovek.
- Mohou se používat operátory and, or, not.
- Lze využít pravostranné zkracování hvězdičkou.

Záznamy autorů obsahují: jméno autora, datum narození a úmrtí, fotografii, název sbírky a básně, rok vydání či sepsání básně a celkový počet básní ve Vers Libre.

Theology Library

URL: <http://www.shc.edu/theolibrary/>

Řešitel: Gerald Daring

Popis: Projekt začal v roce 1996. Gerald Daring vytvořil tuto digitální knihovnu jako pomůcku pro vyučování v McGill – Toolen Catholic High School v Alabamě.

Použitý formát je uživatelsky přátelský s jednoduchou grafikou. Vyhledávání dokumentu probíhá pomocí procházení katalogu, které je ve velice jednoduchém uživatelském prostředí. Celý fond je rozdělen do devíti oddílů (Církev, Bible, Liturgie, Právo, Teologie, Morálka, Duchovno, Evangelizace, Náboženství). Každý

z těchto oddílů je rozdělen do pododdílů. Po vybrání jednoho z těchto pododdílů se rozbalí kompletní seznam literatury k vybranému tématu. Vyhledávání je skutečně jednoduché a probíhá takřka intuitivně.

Na vybraný text klepneme myší a rozbalí se před námi obsah dokumentu, vybereme si kapitolu, která nás zajímá a po klepnutí myší se rozbalí plný text dokumentu.

Christian Classics Ethereal Library

URL: <http://www.ccel.org/>

Řešitel: CCEL

Popis: Obsáhlá elektronická knihovna klasických církevních dokumentů, obsahuje i práce pojmávané z odlišných úhlů a tradic. Naskenování a naformátování materiálů je práce dobrovolníků. Knihy se získávají většinou jako dary.

Na stránky dohlíží správní rada akademických funkcionářů Calvin College. Plné texty lze prohlížet zdarma. Uživatelé mimo USA mohou využít některých služeb jen po splnění podmínek daných provozovateli stránky. Texty jsou online i offline. V USA lze záznamy prohlížet zdarma.

Pro ukládání záznamů je převážně používán Theological Markup Language. Tento formát obsahuje dost informací, aby mohl být konvertován do většiny užívaných formátů.

Knihovna obsahuje nejen digitalizovanou formu tištěných knih, ale i audioknihy, které jsou tříděny a vyhledávány podle autorů, názvu a věcně (tj. předmětové třídění, podle jazyků a tezauru CCEL), prostřednictvím autorského a věcného rejstříku.

VESNA ŠKODOVÁ (Vesna.Skodova@seznam.cz)

Do čísla přispěli >

■ Ing. Nadežda Andrejčiková – Cosmotron Bohemia, s.r.o., Hodonín ■ Mgr. Zuzana Bornová – Knihovna Petra Bezruče v Opavě ■ PhDr. Květa Cempírková – Jihočeská vědecká knihovna v Českých Budějovicích ■ Mgr. Adéla Faladová – Ministerstvo kultury ČR ■ Mgr. Roman Giebisch, Ph.D. – Vědecká knihovna v Olomouci ■ Mgr. Daniela Hebnarová – Knihovna Kroměřížska ■ Mgr. Jiří Kocourek – Nadace rozvoje občanské společnosti ■ Dagmar Kopřivová – Městská knihovna v Tišnově ■ Mgr. Eva Novotná – Geografická knihovna Přírodovědecké fakulty UK v Praze ■ Dana Petrášková – Knihovna manželů Tomanových v Rožmitále pod Třemšínem ■ Ing. Radka Soukupová – Ministerstvo pro místní rozvoj ČR ■ PhDr. Eva Svobodová – Národní knihovna ČR ■ PhDr. Vesna Škodová – Praha ■ PhDr. Jaroslav Vrchotka – bývalý ředitel Knihovny Národního muzea

Z KNIHOVEN...

Čaje o páté ve Slaném

Besedy pro veřejnost a návštěvníky Knihovny Václava Štecha

Královské město Slaný leží 40 km severozápadně od Prahy. Žije zde něco málo přes 15 000 obyvatel a většina dospělých dojíždí za prací do hlavního města. Vedle knihovny je ve Slaném dalších sedm kulturních zařízení: kino, letní kino, divadlo, Dividýlko, Vlastivědné muzeum, Městské centrum Grand a Ostrov pro volný čas. Tato fakta ukazují, že najít si své místo v tak široké nabídce a konkurenci kulturních pořadů, především pro dospělého návštěvníka, bylo dost těžké.

Na podzim roku 1997, v roce stého výročí založení knihovny, jsme společně s Vlastivědným muzeem, s nímž sídlíme v jedné budově, získali jednu místnost určenou jako přednáškový sál. Rozšířili jsme nabídku pořadů pro děti, nemuseli jsme besedy s dětskými autory pořádat v cizích prostorách a začali jsme vymýšlet pořad pro dospělého návštěvníka. Napadlo nás pořádat Čaje o páté, vzdálenou připomínku Slánských večerů, literárních a divadelních přednášek zakladatele knihovny Václava Štecha z konce 19. století.

Čaj o páté je beseda, přednáška, diskuzní pořad nebo veřejné čtení. Ke kterému typu pořadu se ten který Čaj přiblíží, záleží na tématu a osobě účinkujícího. V začátcích jsme si vymýšleli témata sami a postupně, podle návštěvnosti, jsme zvolili několik okruhů: slánské osobnosti, „hitovky“ a setkání se spisovateli. Slánské osobnosti, které jsme pozvali, byli buď zaji-

maví a mediálně známí lidé, např. televizní moderátor Stanislav Berkovec, scenárista Ivo Pelant, spisovatel Václav Cibula, nebo lidé pracující v zajímavém oboru a mající vztah ke Slanému – cestovatel, lektorka Národní galerie v Praze, ředitelka ZOO, kuchař pana prezidenta. Dále jsou mezi nimi kulturní osobnosti města – např. členové Dividýlka Slaný, Lužického kvarteta ap. „Hitovkami“ nazýváme aktuální témata, o kterých se píše a mluví a která návštěvníky Čajů zajímají: např. grafologie, numerologie, reiki, hospic, civilizační choroby, sekty, psychologie, mezilidské vztahy apod. Poslední okruh je knihovnický a jde o setkání se spisovateli, nakladateli, regionálními autory a překladateli, kteří opět mají vazbu na Slaný nebo jejichž knížky patří v naší knihovně k nejčtenějším.

Všechny Čaje mají stejný scénář. Setkáváme se vždy ve stejný čas od října do dubna, jednou měsíčně ve středu v 17 hodin v přednáškové místnosti. Podáváme čaj a koláč, který sami připravíme. Vstupné je dobrovolné a většinou je používáme opět ke zpříjemnění dalších setkání. Plán jednotlivých čajů je určen na půl roku dopředu a pokud je ze strany veřejnosti zájem, pořádáme Čaj i dvakrát do měsíce. Velmi důležitá je propagace. O připravovaných akcích informujeme pravidelně v regionálním tisku (Kladenský deník a MFD Středočeská příloha), v místním tisku, na nástěnkách městského úřadu a v knihovně rozdáváme letáčky. Zároveň propagujeme literaturu z našeho

fondů k danému tématu výstavkou v přednáškové místnosti. Tituly, které návštěvníky zaujmou, si lze přímo na místě zamluvit.

V roce 2003 jsme pořádali v rámci Čajů cyklus pořadů Podvečery s Violou – aneb umělecká řemesla v literatuře a praxi. Pět přednášek a dvě praktické hodiny návštěvníkům přiblížily malování na sklo, krajku, vyšívání, patchwork a batik. Spojili jsme praktické ukázky s odbornou literaturou z fondů knihovny a našli jsme ukázky i v beletrii. Na pořad jsme získali grant MK ČR v programu Knihovna 21. století.

Uspořádali jsme více než 70 pořadů, poznali jsme mnoho zajímavých lidí a získali nové čtenáře. Těší nás, že nové organizace ve Slaném využívají Čaje ke své propagaci. Důležité je, že se nám podařilo vymyslet zajímavý a oblíbený pořad pro dospělého návštěvníka.

Text a foto NAĎA ROLLOVÁ
kvs@slansko.cz

Poznámka: Příspěvek na toto téma přednesla Naďa Rollová v sekci Komunitní knihovna v praxi na Knihovnické dílně uspořádané MK v Praze, NK ČR a SKIP v dubnu letošního roku.

Prvnáčci pasování na rytíře Řádu čtenářského

Pohádkové postavičky pasují rytíře a rytířky

Masarykova veřejná knihovna Vsetín ve spolupráci s Městským úřadem Vsetín – odborem školství a kultury uspořádaly 11. května 2006 slavnostní dopoledne pro vsetínské prvníáčky, při kterém proběhlo jejich pasování na rytíře řádu čtenářského.

Téměř 220 žáků prvních tříd z pěti vsetínských základních škol se sešlo v prostorách kina Vatra, aby je pohádkové postavičky povýšily do řádu čtenářského, a to ve jménu pohádek, příběhů a básní. Každý prvníáček obdržel upomínkovou pasovací kartičku, která mu umožňuje zdarma registraci do kterékoliv ze tří dětských knihoven v Luhu, Rokytnici a na Trávníkách. Závěrečné „pasovací“ slovo

pronesl místostarosta města Vsetína JUDr. Lubomír Gajdušek.

Součástí slavnostního aktu pasování bylo i divadelní představení v provedení brněnského divadla Špilberk. Prvníáčci s napětím sledovali poetický muzikál *Kocour Modroočko* na motivy knihy Josefa Koláře, s písničkami Marka Ebena.

MARIE POKORNÁ
– HANA PEKÁRKOVÁ
mpokorna@mvk.cz
hpekarkova@mvk.cz

Kolik řeči umíš, tolikrát jsi člověkem

Je možné popovídat si přes celý autobus a přitom nikoho neruší a nebyť slyšen? Umí neslyšící lidé odezírat lépe než slyšící? Pomůže velmi pomalá výslovnost neslyšícímu člověku k porozumění? Potřebujete k použití prstové abecedy jednu nebo obě ruce?

Pokud znáte odpovědi na tyto a další otázky, znamená to, že jste už do světa neslyšících někdy nahlédli. Neznáte správné odpovědi? To se může změnit! Jestliže budete mít zájem, určitě se naskytne příležitost doplnit si chybějící informace.

Jedné takové možnosti využilo jedenáct studentek z Vyšší odborné školy sociální v Jihlavě a čtyři mladí již pracující lidé. Já sama jsem dříve absolvovala základní výukový kurz znakového jazyka a jsem velmi ráda, že mi to bylo umožněno znovu.

Ale od začátku. V roce 2003 jsem se zúčastnila velmi pěkného semináře *Osamocení mezi námi* v Pelhřimově. Setkání s Mgr. Houškovou, její dcerou Mgr. Červinkovou

a paní Püllánovou mě natolik zaujalo, že v příštím roce jsme po vzájemné dohodě v naší Městské knihovně v Jihlavě nabídli veřejnosti vystoupení *Tichá hudba* – nezapomenutelný přednes poezie, prózy a zpěvu ve znakovém jazyce pod vedením Mgr. Červinkové.

O rok později jsme pozvali školní děti na představení tří pohádek ve znakovém jazyce s podtitulem *Jak vyprávět pohádky beze slov a přesto krásně*. Pohádky si připravily studentky a absolventky Výchovné dramatiky neslyšících brněnské JAMU. Dětské publikum bylo nadšeno a odnášelo si kromě zajímavého zážitku i znalost několika znaků. Zcela určitě všechny děti od té doby vědí, jak vyjádřit spokojenost a poděkování neslyšícím jinak než běžným potleskem (obě ruce zvednout nad hlavu, prsty nechat přirozeně volné a vytáčet je střídavě na obě strany).

Na obě akce byli samozřejmě pozváni členové jihlavských organizací – Svazu neslyšících a nedoslýchavých v ČR v Jihlavě v čele

Lektorka Jiřina Kocmanová a úspěšný absolvent kurzu při závěrečném předání

s paní Jiřinou Kocmanovou a Jihlavské unie neslyšících zastoupené panem Ottou Panským. Základní kámen pro naši budoucí spolupráci byl tak položen.

Po vzájemné dohodě o spolupráci mezi naší knihovnou a paní Kocmanovou, tlumočnicí do znakového jazyka, jsme v prosinci roku 2005 vyhlásili *Kurz znakového jazyka*. Setkali jsme se s tak obrovským a nečekaným zájmem, že již třetí den po zveřejnění nabídky jsme byli zavaleni množstvím přihlášek značně přesahují-

cím naši kapacitu patnácti volných míst a nabídkové plakáty musely být urychleně schovány.

První seznámení a výuka proběhlo 18. ledna 2006. Na kurzu v rozsahu patnácti hodin (rozděleno do deseti lekcí) jsme měli možnost nejen se naučit jednoduché základy znakového jazyka, ale také se dozvědět mnoho zajímavých informací o životě, zvycích a způsobu vnímání lidí se sluchovým postižením.

Užili jsme si rovněž spousty legrace, když jsme některé znaky omylem zaměnili za jiné. (Na tomto místě je nutno velmi poděkovat za trpělivost naší lektorce paní Kocmanové). Kromě základních okruhů – rodina, jídlo, čísla, dny, barvy atd. jsme se naučili „odznakovat“ básničky a říkadla. Mezi nejdělnější a asi nejkrásnější patří *Polámal se mraveněček*.

Zjistili jsme podobnost některých znaků s těmi, které běžně používáme. Uvědomili jsme si obtížnost praktického použití znakového jazyka bez pomoci slov i to, jak je snadné znaky zaměnit.

Z dotázaných účastníků většina

proběhlý kurz hodnotila slovy *skvělý* nebo *velmi dobrý*. Všichni se shodli na tom, že dalšího pokračování by se rozhodně rádi zúčastnili. Zda jim toto nadšení vydrží, zjistíme na podzim, kdy plánujeme kurz pro mírně pokročilé. Předcházet mu bude ovšem další kurz pro začátečníky, který je již v současné době plně obsazen. Jsme rádi, že jsme získali na tento projekt finanční prostředky z grantového programu MK ČR – Knihovna 21. století – a kurzovné může být proto jen symbolické.

Každý účastník obdržel při závěrečném slavnostním předání certifikát se skutečným počtem odznakovaných hodin. Tentokrát to bohužel nevyšlo, ale snad příště budeme mít větší štěstí a přijdou mezi nás neslyšící a my budeme mít také možnost naše nabyté znalosti znakového jazyka prověřit v praxi.

Naše knihovna kromě kurzů dále nabízí materiály ke studiu znakového jazyka (knihy o odezírání, materiály související s problematikou sluchově postižených, slovníky, CD-ROM Kurz české

Část našeho kurzu „v akci“

znakové řeči, komiksy...), snažíme se o získání zjednodušených a speciálně upravených textů a v blízké době proběhne internetový kurz pro zájemce ze Svazu neslyšících a nedoslýchavých tlumočený paní Kocmanovou.

Jeden kurz byl ukončen a další jsou před námi. Již nyní se těším na to, co pro nás naše lektorka vymyslí příště. Jen doufám, že mě má paměť nezklame, až budeme na podzim opakovat. Pokud naše knihovna přispěla a přispěje být jen malinkým dílem k lepší komunikaci a ke vzájemnému pochopení mezi námi, těší mě to a určitě to nebyl zbytečně strávený čas.

Text a foto MARTINA GRIMOVÁ
zvukova@knihovna-ji.cz

Slavnostní prezentace knihy v Městské knihovně Sedlčany

Součástí 2. ročníku komunitního projektu Lukášek (téma *Kdo jsem a odkud jsem?*) v Městské knihovně Sedlčany, se stalo mapování drobných sakrálních objektů Sedlčanska. Tato oblast byla z orientačních, praktických a finančních důvodů rozdělena podle katastrálních území jednotlivých obcí.

K vytištění byl připraven 1. díl této zamýšlené edice, a to samotné Sedlčany. O tisk knihy se postarala Nová tiskárna Pelhřimov. Právě v těchto dnech kniha *Kapličky a drobné sakrální stavby Sedlčanska* vychází za finanční podpory Fondu kultury Středočeského kraje a soukromého dárcce (rovným dílem).

Hned od počátku si celý autor-ský tým (sestává z jedenácti lidí) stanovil jasná pravidla – nikdo nebyl nikomu nadřazený ani podřízený, všichni mezi sebou účelně spolupracovali, pomáhali si a veš-

kerou práci vykonávali zdarma bez nároku na honorář a s čistým zápalom pro věc. Nutno říci, že za celou dobu vzájemné spolupráce nebyla tato pravidla porušena.

Slavnostní prezentace knihy a požehnání jejím čtenářům se uskutečnila za účasti správce farnosti Sedlčany Ondřeje Salveta a všech autorů 29. června 2006 v Městské knihovně Sedlčany. Knihu si zájemci mohou koupit v knihovně, v muzeu a v informačních střediscích.

BLANKA TAUBEROVÁ
tauberova@knihovna-se.cz

Městská knihovna Kladno v roce 2006

Ac se naše knihovna nemůže chlubit ani desetiletou historií, myslíme si, že i za tři roky své existence si vydobyla své místo „na sluníčku“ i v povědomí kladenské veřejnosti. Nemá sice svoji vlastní budovu, ale síť jejích pěti poboček pokrývá v podstatě celé území města Kladna. To klade vyšší nároky jak na práci s automatizovaným knihovním systémem, kterým jsou všechny pobočky online propojeny, tak i na rozvoz nových knih a aktuálních časopisů. Knihovna měla v roce 2005 celkem 4667 registrovaných čtenářů a disponuje knihovním fondem v rozsahu cca 120 000 dokumentů, z nichž převážnou část představuje dlouhodobá zápůjčka ze Středočeské vědecké knihovny v Kladně.

Pobočka v kladenském zámku

Největší pobočkou je Ústřední půjčovna beletrie, která sídlí v kladenském zámku a má ve svých fondech asi 36 000 knih, převážně ve volném výběru. Čtenářům je k dispozici jak beletrie a naučná literatura, tak i knihy v cizích jazycích, zejména v angličtině, o které je v poslední době stále větší zájem. Relativní blízkost několika středních škol zajišťuje také velmi dobrý odbyt pro poezii, povinnou a doporučenou četbu.

„Nejohmatanějšími“ knihami jsou samozřejmě detektivky, thrillery, romány pro ženy – tzv. „sladkály“, válečné romány, ale i cestopisy, životopisy slavných lidí, knihy o zahrádce, zvířatech, lékařství,

psychologii nebo nevysvětlitelných a paranormálních úkazech.

A kolik odpoví na dotazy na velmi různorodá témata si čtenáři denně vyžádají, o tom by mohly dlouze vyprávět všechny čtyři zdejší ochotné a vstřícné knihovnice. Zájem je také neustále o veřejný přístup na internet.

Druhou největší pobočkou je půjčovna v Kročehlavech. Nachází se uprostřed sídlištní zástavby a tomu také odpovídá složení čtenářů. Oč méně je studentů, o to více je pracujících lidí, důchodců a samozřejmě dětí. Ty zde mají samostatné oddělení a paní knihovnice pro ně pořádá zajímavé besedy a soutěže. Cestu sem si nacházejí i různé speciální třídy a školy ze širokého okolí. Příjemné prostředí kročehlavské knihovny a sečtělý personál, to je jedna z věcí, pro kterou se sem čtenáři rádi vrací.

Menší, ale jen prostorem nikoli významem, je pobočka v Rozdělově. Složení čtenářů je podobné jako v Kročehlavech, tady je však jen „dětský koutek“, ne samostatné oddělení. Specifikem této pobočky jsou však výpůjční služby pro Dům s pečovatelskou službou, kdy obě zdejší knihovnice s pojízdnými taškami plnými knih navštěvují ty důchodce a důchodkyně, kteří by již do knihovny sami nemohli přijít. Tato služba je velmi prospěšná a návštěvy našich kolegů jsou pro staré lidi ohromně milé a důležité.

Na opačném konci Kladna máme malou pobočku Švermov. Zde je otevřeno jen dvakrát týdně a o tyto výpůjční dny je velký zájem. Švermovští si pochvalují, že mají pestrý výběr knih přímo v místě bydliště a nemusí s těžkými taškami vážit cestu do centra města. Také

Ústřední půjčovna dětské knihy

dvě základní školy, které zde sídlí, se postarají o mladé uživatele knihovny, stále je zapotřebí buď povinná četba nebo různé podklady pro školní práce a referáty. Proto jsou i tady nejžádanější různé encyklopedie.

Velmi významnou částí knihovny je samostatná Ústřední půjčovna dětské knihy, která sídlí, stejně jako ústředí, čítárna s internetem a informační centrum, v budově KOKOS na náměstí Sítňá. Z velkého množství tematických besed a výchovných pořadů, které obě kolegyně zajišťují pro děti, jmenujme alespoň některé: *Poprvé v knihovně*, *Knihy a její tvůrci*, *Informace a její využití*, *Písmo, slovo, kniha*, *Humor – koření života*, *Moje město Kladno* a další. Již podle názvů si můžeme udělat obrázek, jak je široký záběr těchto témat. A pokud máte ještě před sebou plnou třídu zvědavých dětí, nelze se divit, že přípravy i samotný průběh akcí jsou velice náročné. Některé dny se tu stihnout vystřídat i dvě až tři školy. Samozřejmě s tím, že odpovědně je normální výpůjční den a přijde i spousta nových dětí, které by si jinak cestu do knihovny možná ani nenašly.

Každoročně jsou také vypisovány soutěže – výtvarné *Malujeme ex libris*, *Kde končí svět* a literární *Nepište do šuplíku*. Nejhezčí obrazy jsou potom vystaveny v malé galerii na chodbě knihovny a vítězné práce z literární soutěže vydává Městská knihovna jako sborník.

Aby mělo co nejvíce dětí možnost zúčastnit se těchto soutěží, probíhají ve spolupráci s ostatními pobočkami, zejména s dětským oddělením v Kročehlavech. A každoroční akce *Noc s Andersenem*, to je kapitola na samostatné vyprávění.

Oddělení Čítárna a internet na Sítně, kromě svých stálých služeb, které jsou obsaženy již v názvu, poskytuje také své specifikum. Jsou to absenční výpůjčky žhavých novinek, které se půjčují na kratší dobu než obvykle, aby byla opravdu možnost je zpřístupnit co nejširšímu okruhu čtenářů. Novinky se doplňují průběžně a po dvou až třech měsících „odcházejí“ na některou z poboček.

Protože v Čítárně máme pěkné prostory, které jsou jako stvořené pro pořádání besed se čtenáři, již zde několik těchto akcí proběhlo. Každoročně v Březnu – měsíci internetu (BMI) a říjnu (Týden knihoven) jsou připravovány pro širší veřejnost různé akce, například *Týden internetu zdarma*, *Lekce práce s počítačem* a další výukové hodiny. To oceňují zejména starší zájemci, kteří chtějí být tzv. „v obraze“ dnešní doby.

V budově KOKOS se také nachází Informační centrum MěK Kladno se zaměřením především na cestování a turistiku a poskyto-

vání informací v oblasti veřejného a kulturního dění města Kladna a širokého okolí. Jeho dvě pracovnice zajišťují například veškeré informace z oblasti dopravy, jsou schopny nalézt snad všechna autobusová i vlaková spojení po naší republice i na Slovensku, výjimkou nejsou ani požadavky na informace o dopravě v zahraničí. Ke spokojenosti zákazníků patří také automatizovaný místenkový systém, kde si zákazníci mohou koupit jízdenku i s místenkou. Infor-

Čítárna na Sítně

mační centrum opravdu dělá čest svému názvu, protože spektrum dotazů, které zdejší pracovnice denně zodpovídají, je opravdu velmi široké. Samozřejmě je již také komunikace v angličtině, protože blízkost Prahy sem přivádí nejenom cizince.

Co se týká knihovny jako celku, důležitým mezníkem v loňském roce byl přechod na automatizovaný knihovní systém Clavius. Pro naši knihovnu to především zna-

menalo načíst do systému před jeho spuštěním přibližně 100 000 knih ze Středočeské vědecké knihovny v Kladně. Poté následovalo několik školení v užívání systému a 1. 11. 2005 byl ostrým startem systém uveden do provozu pro veřejnost, včetně online katalogu knihovního fondu na síti internet. To vše za plného chodu knihovny.

Zpočátku bylo nutné každému čtenáři vyrobít novou legitimaci s novým číslem, čtenáře zaneš do počítače a nově přihlášeným vytisknout přihlášky k podepsání. K tomu ještě registrační poplatky, telefonické prodlužování, zámluvky, vybírání peněz za upomínky, vyhledávání různých bibliografických dotazů a všemožných otázek na nový systém z řad čtenářů. To vše vyžadovalo vysoké pracovní nasazení a všichni zaměstnanci se tohoto úkolu zhostili se ctí. AKS Clavius je výhodný, je rychlejší a přesnější, i když bylo nutné v následujících měsících „vyčistit“ různé problémy. I čtenáři si brzy zvykli, někteří si knihy již prodlužují nebo zamlouvají nejen v knihovně, ale i pomocí internetu pěkně z tepla domova.

Kvalitní služby, ochota a vstřícnost knihovníků a víc než solidní ceny, to jsou cenné devizy současné Městské knihovny v Kladně.

PETR KUBICA (kubica@mkkl.cz)

Poradím vám – čtěte knížky, ale myslím ty pořádné, ne nejnovější bestsellery. Nekoukejte na televizi, ale čtěte si. Jděte do divadla místo do kina. Když si ponecháte otevřené možnosti, zůstane Vám i schopnost myslet. Protože jediné, co společnosti dává život a vitalitu, je kultura. Kultura je to, co lidi nutí myslet, a tedy pochybovat o společnosti, ve které žijí. Vždycky, když cestuji, dávám si pozor na to, abych někam jen nepřišla ve spěchu a zase neodjela. Dopřejte si setkání se zajímavými věcmi. Chodím do galerií, dívám se na obrazy, vnímám svět kolem sebe.

Vivienne Westwoodová, punková módní návrhářka, v odpovědi na otázku, jak se ubránit konzumnímu životnímu stylu.

(Ciglerová, Jana: Vivienne Westwoodová, móda je sex. In: Ona Dnes, 2006, č. 23, s. 8–12)

Jedinečná rožmberská knihovna se dočkala kvalitního zpracování

VESELÁ, Lenka. *Knihy na dvoře Rožmberků*. Praha : Knihovna Akademie věd – Scriptorium 2005. **ISBN 80-86675-06-8 (KNAV ČR); ISBN 80-86197-60-3 (Scriptorium)**. 359 s., obr. přílohy, tabulky, grafy, CD-ROM.

Naše nejvýznamnější šlechtická knihovna předbělohorské doby se dočkala v této publikaci velmi kvalitního zpracování přehledu vývoje a struktury knihovního fondu a zodpovězení několika dílčích otázek, které dosud stály poněkud mimo zájem odborníků. Převážně knihovědné zaměření této studie je dáno užitými prameny – slavným katalogem rožmberské knihovny, původními soupisy a inventáři dílčích celků uloženými mezi rožmberskými archiváliemi a především těmi exempláři z rožmberské knihovny, které se dochovaly a které se autorce obdivuhodným způsobem podařilo identifikovat ve fondech řady institucí doma i po celé Evropě. Rožmberská knihovna byla v mnoha ohledech jedinečná, a to jak svým rozsahem – na počátku 17. století obsahovala kolem 10 000 titulů, svým vznikem – vyvíjela se postupně během několika století průběžným doplňováním z rozličných zdrojů, svým charakterem rodové sbírky reprezentativního typu (především za vlastnictví Petra Voka), dále také skladbou fondu, v níž skoro desetinu tvořily spisy bohemikálního zaměření. Její jedinečnost spočívala však zejména v kvalitě knihovnického zpracování – dokonalý katalog knihovny, který v letech 1602–1611 sepsal rožmberský knihovník, archivář a historik Václav Březan, neměl ve šlechtických knihovnách střední Evropy té doby žádného konkurenta. Oborově-lokační katalog, kaligraficky psaný ve čtyřech svazcích, obsáhl celý knižní fond a uspokojivě vyřešil i četné knihovnické záludnosti, jaké tehdy představovalo například zpracování konvolutů. Rukopis Březanova katalogu je dnes uložen ve Švédsku, v Královské knihovně ve Stockholmu. Na základě katalogizačních záznamů V. Březana autorka zpracovala komplet-

ní počítačovou databázi, jejíž analýzou dospěla ke spolehlivým údajům o struktuře původního fondu – jazyková a oborová skladba fondu je velmi detailně zpracována v číselných údajích, v procentuálních relacích i přehledných grafech a je doprovázena pečlivými komentáři i bibliografickými výklady.

Stejně důkladnému rozboru autorka podrobila také bohemikální část fondu, pozoruhodné jsou její údaje o dosud málo známé sbírce českých tištěných novin a její postřehy o daleko vyšším podílu ztrát tiskařské produkce z období raného novověku, než se dosud mezi odborníky předpokládalo. Objevné jsou rovněž informace o vlivu literárního mecenátu Viléma a Petra Voka z Rožmberka na skladbu knihovního fondu.

A ještě něčím je rožmberská knihovna zapsána do našeho historického povědomí – svým osudem. Také o této tragické etapě knihovny se zde mnohé dočteme – dědicové Petra Voka po jeho smrti roku 1611 nedostali jeho odkazu a knihovnu si ponechali. Potom ji už stíhaly jen samé pohromy – rychlé střídání vlastníků, restituce, delimitace, krádeže a nakonec nešťastné rozhodnutí o odvozu knihovny z Třeboně do Prahy, realizovaném krátce před vpádem Švédů na Malou Stranu. Na podzim roku 1648 byly knihy ukořistěné Švédy naloženy na loď a po Labi se vydaly na dlouhou pouť. Knihovnu během cesty i potom na místě určení čekaly ještě další pohromy – znovu další krádeže, delimitace, velkorysé dary i četné požáry – a výsledky toho všeho jsou skutečně tragické: z původního celku rožmberské knihovny je dnes dochováno jen pět až deset procent svazků.

Přehledný text autorka doplnila četnými přílohami: soupisem tiskařských bohemik, rejst-

řikem tiskařů a míst vydání tiskařských bohemik a chronologickým přehledem tisků dedikovaných Vilémovi a Petru Vokovi z Rožmberka. V souvislosti s obsáhlým soupisem literatury si neodpustím jen jediné postesknutí, a to že autorka nepřipojila také stručný soupis užitých archivních pramenů. Jedinečnou pomů-

kou je do svazku vložené CD-ROM, které obsahuje Březinův katalog jak v podobě naskenovaného originálu, tak jeho elektronickou verzi s možností vyhledávání podle rejstříků autorů, tiskařů, země vydání a místa tisku.

ALENA RICHTEROVÁ
Alena.Richterova@nkp.cz

KDYŽ SE ŘEKNE KNIHOVNA...

Marie Kubátová, spisovatelka

Knihy se během věků stala tak přirozenou výbavou do života, že si její tichou spoluúčast ve svém všedním dni ani neuvědomujeme. Na otázku, kdy se ono čínorodé spojení mezi člověkem a knihou rodí, jsem si nacházela odpověď ve funkci „hlídací babičky“ svého prvního vnoučka. Maminka pospíchá do zaměstnání, babička k batoletě, a v mezidobě, než si ty dvě vymění role, klade maminka malému do postýlky knížku: „Čti si obrázky, než babička přijde.“ Babička se pak ptá: „Jak se máš, co děláš, chlapečku?“ Malý odpovídá: „Čtu.“ „A jakpak čteš, když neznáš ještě písmenka?“ „Čtu obrázky.“ „A jakpak čteš obrázky, když držíš knížku obráceně?“ Srovnají pak spolu lepoporelo a malý se rozzáří: „Teď je to dobře, teď má kočička ouška zejtra a ocásek včera.“ Malý se stal čtenářem obrázků dřív než si srovnal protiklady „nahoře a dole“ s „protiklady včera a zítra“ a pak jsme spolu četli, co obrázky vypravují, a měli tak snad i lekci v jazyce mateřském. Přerod, kdy „čtenář obrázků“ postoupí ke stadiu „čtenáře písmenek“, jsem spoluprožila s žáčky-prvnáčky v dětském oddělení knihovny v Jičíně. Tam za účasti krále a královny pohádkového království pasoval zástupce města Jičína rytířským obřadem absolventy první třídy základní školy na čtenáře. K prvnímu vysvědčení dostali nově pasovaní průkaz čtenáře knihovny. Děti přijaly legiti-maci čtenáře s vážností jako řidičský průkaz a zasedli k slavnostní hostině.

Další slavnost k počtu knihy jsem zažila v Turnově u křtu městské knihovny na jméno „Knihovna Antonína Marka“. I když obrozenecká rétorika vlasteneckého kněze zní z jiného času, vyznačuje poselství, jaké by mělo prosvětlit lidské snažení a přispět porozumění lidí s lidmi. Dostalo se nám, Františku Nepilovi a mně, té cti, být kmotry u těch křtin jako zástupci spisovatelské obce. Byla to příležitost vážít, co obnáší povolání knihovníka: má být prostředníkem mezi knihou a čtenářem, a to spojuje odbornou znalost literatury čtivé i naukové, orientaci v současném stavu na knižním trhu, schopnost komunikovat s čtenářem v jeho rovině, tedy být i psychologem. Nadto se musí pohybovat v daném finančním rozmezí i možnostech prostoru, jaký je knihovně dán. A tu bych měla chuť účastnit se zasedání městských rad a tam předložit prosebnou suppliku za knihovníky, ba spíš za knihovnice; jsou to dámy spíš ušlechtilé než atletické a knihy jsou těžké zboží. Je to zboží kolující a přepravka naditá knihami by se v realitě života měla vážit spíš na kilogramy než na závažnost obsahu. Knihovny by měly být umístěny v přízemí, nebo aspoň vybaveny výtahem, aby nám paní knihovnice ve službě knize vydržely sloužit. Knihovna je obrazem kulturnosti města, je místem kulturních akcí, besed, a tu bych chtěla připojit i prosbu za čtenáře: jsou to většinou lidé starší, kteří mají v důchodovém věku knihu za přítele v osamění, v nemoci, v hodinách nespánku, belhají se za knihou-přítelem po schodech o holi dost těžce. Probatum est. Zvažte, vy rozhodující, kdo jsou nejčastějšími hosty v knihovně: děti, studenti a důchodci, knihy lační, leč s kapsářem hubeným, a buďte k nim vstřícní.

Připravil JAN MEIER

Zdroje jsou dostupné v knihovně knihovnické literatury Národní knihovny ČR

Knižničný Vševedko se jmenuje soutěž pro děti z prvního stupně základních škol, kterou organizovala v roce 2005 Knihovna G. F. Belopotockého v Liptovském Mikuláši spolu s Žilinským krajem a krajskou pobočkou Spolku slovenských knihovníků. Tematicky se soutěž zaměřila na slovenskou a světovou literaturu pro mládež. Soutěžící prokazovali vědomosti týkající se spisovatelů, literárních děl a literárních postav. Jednotlivými koly soutěže prošlo přibližně 3000 dětí ze základních škol Žilinského kraje.
(*Knižnica. – Roč. 6, č. 11 (2005), s. 24–25.*)

Francouzská národní knihovna digitalizuje dokumenty od roku 1992. V prvních letech byly k digitalizaci vybírány i materiály, které knihovna sama nevlastnila. Až od roku 1997 se digitalizují dokumenty z fondu Národní knihovny, a to podle přesných tříletých plánů, na jejichž přípravě se podílejí všechna pracoviště knihovny. Plán respektuje tyto principy: zastoupení všech vědních oborů (princip encyklopedické knihovny), reprezentativní a vzácné dokumenty, všechny typy dokumentů (např. i hudebniny, mapy, fotografie). Digitalizace je zaměřena na ochrannou digitalizaci, na zpřístupnění sbírek a na zajištění dokumentů s údaji, které se snadno ztrácejí, jako je např. CD ROM a audiovizuální dokumenty.
(*Knižnica. – Roč. 6, č. 11 (2005), s. 15–16.*)

Americká organizace The Electronic Frontier Foundation, která se zaměřuje na ochranu lidských práv, nesouhlasí s využíváním technologie RFID v knihovnách. Soudí, že tato technologie je příliš nová a je s ní svázáno mnoho problémů, které se týkají ochrany svobody a soukromí a dosud nebyly dostatečně projednány. Zkoumáním problému RFID se zabývá ALA (The American Library Association). Jedná se například o to, aby na nálepkách nebyly nahrány osobní údaje, aby data byla chráněna proti čtení nezvanými osobami. ALA také pokládá za nutné monitorovat potenciální zneužití technologie, které by spočívalo například ve shromažďování údajů o čtenářských zvycích a různých aktivitách uživatelů knihovny bez jejich vědomí a souhlasu.

(*Library and Information Gazette. – 26. 8. 2005, s. 5–6*)

Århus Kommunes Biblioteker (Veřejná knihovna v Århusu) zpracovala projekt Hybridní výukové prostředí (Hybride læringsmiljøer). Jeho účelem je vytvořit v knihovně výukové centrum a připravit knihovnu na budoucí roli střediska dalšího vzdělávání pro znalostní společnost. Experimentuje s různými typy učebních míst, které jsou určeny pro různá témata celoživotního vzdělávání. Knihovníci pak pomáhají uživateli, aby se naučil aktivně vyhledávat vhodné materiály na internetu i v databázích. Změna role uživatele z pasivního příjemce služeb směrem k aktivitě a schopnosti se obsloužit tak mění i roli knihovníka. Vyplynívají z ní nové požadavky, jako jsou pedagogické schopnosti a schopnost dobré verbální komunikace. Nejde jen o to, aby knihovník byl schopen uživatele učit, ale také o to, aby ho uměl přesvědčit o nutnosti této změny.
(<http://www.aakb.dk/sw2743.asp>, <http://www.aakb.dk/sw66859.asp>, *Scandinavian Public Library Quarterly. – č. 4 (2005), s. 26*)

Souborný katalog srbských knihoven má počátky v koncepci sdílené katalogizace na území bývalé Jugoslávie v r. 1987. Sdílený katalogizační systém byl uveden do provozu v r. 1988. Fyzicky byla souborná báze umístěna ve slovinském Mariboru (Počítačové centrum tamní univerzitní knihovny zajišťovalo technickou podporu projektu). Lokální databáze provozovaly zúčastněné knihovny samy. Systém fungoval až do rozpadu Jugoslávie v roce 1992, kdy bylo přerušeno spojení mezi Slovinskem a Srbskem. Srbská sdílená katalogizace se nadále vyvíjela samostatně. Pro její obnovu a další rozvoj byl vytvořen projekt s mezinárodní podporou, který vedl k vytvoření Virtuální knihovny Srbska. Byl zvolen systém COBISS, který vytváří IZUM v Mariboru. Databáze vznikla sloučením Knihovny Matice srbské, Národní knihovny Srbska, knihovny Univerzity Svetozara Markoviče a bývalého Jugoslávského Bibliografického a Informačního Institutu. V současnosti je v bázi, přístupné přes internet, asi 1 300 000 záznamů a na budování souborného katalogu se podílí asi 70 knihoven.

(*International Cataloguing and Bibliographic Control. – Vol. 34, č. 4 (2005) s. 67–69*)

KNIHOVNICTVÍ

Teorie. Řízení a organizace

CASLIN 2004 : správa paměte : sívé zóny. Prešov : Združenie KOLIN a Prešovská univerzita, 2005. – 1 elektronický optický disk (CD-ROM)

Kf 349/CD-ROM

ČSN ISO 11799 (01 0169) Informace a dokumentace – Požadavky na ukládání archivních a knihovních dokumentů / [zpracovali : Kateřina Čadilová, Ladislav Rychnovský]. Praha : Český normalizační institut, 2006. – 18 s. *Kk 36.108*

Dictionary of american library biography / Donald G. Davis, Jr., ed. . – 2nd suppl. / Americký knihovník biografický slovník. / Westport : Libraries Unlimited, 2003. – 250 s. *Krb 36.030*

Guide des bibliothèques Luxembourgeoises. / Knihovny v Lucembursku. / Luxembourg : Bibliothèque nationale de Luxembourg, 2005. – 85 s. *Kc 8.037/B*

Innovations in science and technology libraries / William Miller, Rita M. Pellen, ed. / Inovace ve vědeckých a technických knihovnách. / Binghamton : Haworth Press, c2004. – 448 s.

Iea 36.008

JEŘÁBEK, Antonín: Příručka uživatele systému ISBN. – 5. vyd. Praha : Národní knihovna České republiky, 2006. – 78 s. *Kka 8.017/B*

Libraries and librarianship in the Czech Republic / [ed. Eva Marvanová; comp. by Eva Marvanová ... et al.]. / Knihovny a knihovnictví v České republice. / Prague : National Library of the Czech Republic, 2005. – 65 s. : barev. il. *Kfd 36.075*

Libraries, national security, freedom of information laws and social responsibilities : IFLA/ FAIFE world report / ed.: Susanne Seidelin & Stuart Hamilton. / Knihovny, národní bezpečnost, svobodný přístup k informacím a společenská odpovědnost. Zpráva IFLA. / Copenhagen : IFLA/FAIFE office, 2005. – 406 s. : il. *Kfe 35.954*

Tlumačafny slovník biblijatečnych i biblijagrafičnych terminaŭ. / Výkladový slovník knihovnických a bibliografických terminů. / Minsk : Vyšesja škola, 2003. – 222 s. *Zfb 35.680*

Automatizace knihovnické a informační činnosti

Improved access to information : portals, content selection, and digital information : papers presented at the 2003 University of Oklahoma Libraries Annual Conference / ed. by Sul H. Lee. / Zlepšený přístup k informacím : portály, výběr obsahu a digitální informace. Materiály z výroční

konference 2003. / Binghamton : Haworth Press, 2003. – 147 s. *Abdf 36.009*

KELLER, Alice : Elektronische Zeitschriften : Grundlagen und Perspektiven. / Elektronické časopisy : základy a perspektivy. / Wiesbaden : Harrassowitz, 2005. – xviii, 303 s. : il. – (Biblioteksarbeit; 12) *Abdf 36.161*

LIMB, Peter: Digital dilemmas and solutions. / Digitální rozpaky a řešení. / Oxford : Chandos, 2004. – 193 s. *Ab 36.043*

Architektura knihoven

Knihovna a architektura 2005 : interiéry knihoven / [red.: Lenka Patoková, Dana Lošťáková, Martin Svoboda]. Praha : Státní technická knihovna, 2005. – 74 s. : il. *Aaaa 36.116*

Ein neues Haus der Bücher : Architekturwettbewerb zum 4. Erweiterungsbau der Deutschen Bücherei Leipzig. / Nový dům knih. Architektonická soutěž k 4. rozšíření Deutsche Bücherei v Lipsku. / Berlin : Jovis, 2004. – 96 s. : il., plány *Taa 36.057*

Organizace knihovních fondů

HÁJKOVÁ, Zuzana : Katalogizace speciálních druhů dokumentů. České Budějovice : Jihočeská vědecká knihovna, 2005. – 47 s. *Od 7.845/B*

Handbook on the international exchange of publications. / Příručka mezinárodní výměny publikací. / München : Saur, 2006. – 158 s.

Oac 36.158

HSIEH-YEE, Ingrid : Organizing audiovisual and electronic resources for access : a cataloging guide. – 2nd ed. / Organizace přístupnosti audiovizuálních a elektronických zdrojů : katalogizační příručka. / Westport : Libraries Unlimited, 2006. – 376 s. *Od 35.630*

WebArchiv : úvod, cíle, podmínky, realita / [kolektiv Oddělení elektronických online zdrojů NK ČR]. Praha : Národní knihovna České republiky, 2005. – 11, [1] s. : il. *Oaagb 7.836/B*

Sítě knihoven

Biblioteki za rubežom 2005 : sborník. / Knihovny v zahraničí 2005. Sborník. / Moskva : Rudomino, 2005. – 190 s. *Teb 36.150*

Bibliotekite na BAN. / Knihovny Bulharské akademie věd. / Sofija : Bălgarska akademija na naukite, 2005. – 125 s. *Tc 36.151*

FIRCÁKOVÁ, Kamila : Univerzitná knižnica v Bratislave 1986–1999 : bibliografia. Bratislava : Univerzitná knižnica, 2005. – 445 s. *Ta 36.136*

Statistické výsledky činnosti veřejných knihoven Olomouckého kraje v letech 2003 a 2004 / sestavili Roman Giebisch, Blanka Kráčmarová. Olomouc : Vědecká knihovna, 2005. – 32 s. : il.

Kqn 7.756/B

Ústecká veřejná knihovna 1945–2005 / sestavil Aleš Brožek. Ústí nad Labem : Severočeská vědecká knihovna, 2005. – 40 s. : il. *Ta 7.824/B*

Veřejné knihovny Královéhradeckého kraje v roce 2004 : statistická ročenka veřejných knihoven / zpracovala Eva Semrádová. Hradec Králové : Studijní a vědecká knihovna, 2005. – 39, [19] l. příl. : il. *Tea 7.758/B*

VESELÁ-PRUDKOVÁ, Lenka : Knihy na dvoře Rožmberků. Praha : Knihovna Akademie věd ČR 2005. – 359 s. : il. + 1 CD-ROM *Ti 36.127*

Služby knihoven

ČENKOVÁ, Jana a kol. : Vývoj literatury pro děti a mládež a její žánrové struktury : adaptace mýtů, pohádek a pověstí, autorská pohádka, poezie, próza a komiks pro děti a mládež. Praha : Portál, 2006. – 176 s. *Sch 36.129*

KRASHEN, Stephen, D. : The power of reading : insights from the research. – 2nd ed. / Síla četby : pohledy z výzkumu. / Westport : Libraries Unlimited, 2004. – 199 s. *Sf 36.032*

Libraries for the blind in the information age – guidelines for development / ed. by Rosemary Kavanagh and Beatrice Christensen Sköld. / Knihovny pro nevidomé v informační době – směrnice pro rozvoj. / Hague : IFLA Headquarters, 2005. – 81 s. – (IFLA Professional Reports, No. 86) *Sbd 35.980*

Marketing library and information services : international perspective / ed. on behalf of IFLA by Dinesh K. Gupta ... [et al.] . / Marketing knihovnických a informačních služeb: mezinárodní výhled. / München : Saur, 2006. – 491 s. *Se 36.160*

Vzdělávání knihovnických a informačních pracovníků

BRINE, Alan : Continuing professional development : a guide for information professional. / Průběžný profesionální rozvoj. Příručka pro informační odborníky. / Oxford : Chandos Publishing, 2005. – 179 s. *Kr 36.063*

Continuing professional development – preparing for new roles in libraries : a voyage of discovery : sixth world conference on continuing professional development and workplace learning for the library and information professions / ed. by Paul Genoni and Graham Walton. / Průběžný profesio-

onální rozvoj – příprava pro nové úlohy v knihovnách : cesta k objevům. 6. světová konference o průběžném profesionálním rozvoji a výukových pracovištích pro knihovnické a informační profese. / München : Saur, 2005. – 307 s. – (IFLA Publications; 116) *V35.922*

KATUŠČÁK, Dušan: Ako písať záverečné a kvalifikačné práce : ako písať bakalárske práce, diplomové práce, dizertačné práce, špecializačné práce, habilitačné práce, seminárne a ročníkové práce, práce študentskej vedeckej a odbornej činnosti, ako urobiť bibliografické odkazy, ako citovať tradičné a elektronické dokumenty. – 3. vyd. Nitra : Enigma, 2004. – 162 s. *Va 35.441*

KNIHOVĚDA

BOHATCOVÁ, Mirjam : Obecné dobré podle Melantricha a Veleslavínů : studie k završení knižní tvorby Mistra Daniela Adama z Veleslavína [zemřelého] 18. 10. 1599. Praha : Karolinum, 2005. – 592 s. : faksim. *Xb 36.165*

BRODSKÝ, Pavel : Iluminované rukopisy českého původu v polských sbírkách. Praha : Euroslavica, 2004. – 219 s. : il. – (Studie o rukopisech. Monographia; sv. 9) *Xaa 35.871*

FÜSSEL, Stephan : Gutenberg and the impact of printing. / Gutenberg a vliv tisku. / Abingdon : Ashgate, 2005. – 216 s. : il. *Xb 35.884*

MOJDL, Lubor : Encyklopedie písem světa. I, Písma Evropy, Kavkazu a helénské oblasti. Praha : Libri, 2005. – 181 s. : il. *Xa 35.705*

INFORMATIKA

Information security and ethics : social and organizational issues. / Informační bezpečnost a etika. Společenské a organizační otázky. / Hershey : IRM Press, 2005. – 317 s. *Iea 36.065*

MLEZIVA, Emil : Diktatura informací : jak s námi informace manipulují. Plzeň : Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004. – 133 s. *Ie 35.863*

Projekt Internetizace knihoven v Olomouckém kraji / odbor kultury a památkové péče. Olomouc : Olomoucký kraj, [2005?]. – [15] s. : il. *Ife 8.030/B*

STEINEROVÁ, Jela : Informačné správanie : pohľady informačnej vedy. Bratislava : Centrum vedecko-technických informácií SR, 2005. – 189 s. : il. *Id 35.729*

VYMĚTAL, Jan – DIAČIKOVÁ, Anna – VÁCHOVÁ, Miriam : Informační a znalostní management v praxi. Praha : LexisNexis, 2006. – 399 s. – (Studijní texty) *If 36.073*

KNIHOVNY V TISKU

Vybráno z databáze NIPOS Článeková bibliografie

BOHUMÍN (23 000 obyv., okres Karviná) • Městská knihovna v Bohumíně získala první zásilku tzv. zvukových knih – audiokazet zapůjčených z Městské knihovny Havířov. Byly zakoupeny v Macanově knihovně v Praze, jediné specializované knihovně pro nevidomé a slabozraké. Seznam zapůjčených titulů je k dispozici v oddělení pro dospělé a na webu bohumínské knihovny. Po roce bude vyměněn za jiné tituly. Pro půjčování jakýchkoliv dokumentů, tedy i zvukových knih, platí, že zájemce musí být registrovaným čtenářem knihovny. Uživatelé starší 70 let si mohou půjčovat zdarma, ostatní (tj. ve věku od 15 let výše) platí roční čtenářský poplatek 100 Kč.

(Oko, č. 4, 2006)

BROUMOV (8000 obyv., okres Náchod) • V roce 2005 využilo služeb Městské knihovny Broumov 1327 registrovaných čtenářů a desítky dalších příležitostných návštěvníků z města i z okolí. Každý z nich navštívil knihovnu průměrně třináctkrát. Čtenáři si vypůjčili celkem 56 732 výtisků knih a periodik, získali na 500 informací z různých oborů a realizovali přes 2500 internetových připojení. Z jiných knihoven bylo vypůjčeno 237 knih. Služeb dětského oddělení využilo 350 pravidelných čtenářů, kteří za celý rok uskutečnili přes 6000 výpůjček a více než pětsetkrát využili internetové připojení. V průběhu roku knihovna připravila 30 besed pro žáky základních i středních škol. Dále pořádala autorská čtení, přednášky, setkání s různými osobnostmi kultury, jejichž vrcholem byla beseda s americkým spisovatelem Robertem Fulghumem. Ke kulturnímu životu města knihovna přispívá také výstavami, které instaluje v čítárně.

(Broumovský zpravodaj, č. 2, 2006)

BYSTRICE NAD PERNŠTEJNEM (9000 obyv., okres Žďár nad Sázavou) • Městská knihovna v Bystrici nad Pernštejnem měla k 31. 12. 2005 ve fondu 36 530 knih, z toho 13 184 svazků naučné literatury, 22 851 svazků krásné literatury a 495 ostatních dokumentů (CD, DVD ad.) a odebírala 71 periodik. Registrovala celkem 1572 čtenářů, z toho 302 z řad mládeže. Za celý rok zaznamenala 20 907 návštěvníků. Z celkového počtu 173 043 výpůjček tvořila naučná literatura pro dospělé 76 329 titulů (pro děti 6132), krásná literatura pro

dospělé 71 963 knih (14 227 pro děti). Požadavků na meziknihovní výpůjční službu bylo celkem 746, z toho jiným knihovnám 456. V průběhu roku knihovna připravila 80 besed, lekcí ap. Svým návštěvníkům nabízí 21 studijních míst, z toho jsou čtyři napojené na internet, který v průběhu roku využilo 3305 zájemců. V loňském roce měla na nákup knih a časopisů k dispozici 370 000 Kč.

(Noviny Bystřicka, č. 3, 2006)

ČESKÁ LÍPA (39 000 obyv.) • Druhé místo v soutěži Biblioweb, v níž je oceňována prezentace knihoven na webových stránkách, získala Městská knihovna v České Lípě. Soutěžila v kategorii „odborná knihovna a knihovna v obci s více než 35 000 obyvateli“, které se zúčastnilo 37 veřejných knihoven.

(Českolipský deník, 12. 4. 2006)

DĚČÍN (52 000 obyv.) • Město Děčín a tamní Městská knihovna vyhlašují 10. ročník soutěže Literární cena Vladimíra Vokolky 2006. Soutěž si klade za cíl objevovat nové básnické talenty a připomenout tak významného děčínského básníka a esejistu Vladimíra Vokolky (1913–1988). Soutěž, která se zaměřuje na poezii, je určena mladým lidem rozděleným do tří věkových kategorií: autoři ve věku od 15 do 18 let, autoři od 19 do 24 let a autoři od 25 do 35 let. Uzávěrka pro příjem příspěvků byla 29. května 2006. Porota v průběhu června a července hodnotila tematickou a formální úroveň soutěžních prací. V každé kategorii udělí tři ceny, případně čestná uznání. Všichni účastníci budou koncem září pozváni na slavnostní vyhlášení výsledků do děčínské knihovny, kde budou oceněné texty reprodukovány. K této příležitosti bude také vydán tištěný sborník nejlepších prací.

(Tvar, č. 9, 2006)

DOKSY (5000 obyv., okres Česká Lípa) • Při příležitosti 170. výročí úmrtí Karla Hynky Máchy a vydání jeho nesmrtelného díla Máj připravily v Doksech tamní Městská knihovna a Základní škola (nesoucí básníkovu jméno) zajímavý projekt. V něm se pořadatelé snaží zaměřit zájem školní mládeže na kulturní činnost literárního a výtvarného zaměření. První část projektu představuje literární soutěže na téma „Básniš, básním, básníme o přírodě a lásce“, výtvarnou součástí je soutěž „Hrad spatřený a potom často navštěvovaný“. Její účastníci mají nejrůznějšími technikami zobrazit pověstný hrad Bezděz.

Vyvrcholením programu je soutěž „Mácha v nás a kolem nás“, která má prověřit znalosti žáků 8. a 9. tříd ZŠ. Akce se uskutečnila 13. června u Památníku K. H. Máchy. Koncem května se konaly další akce spojené se jménem autora Máje v podobě nočního vystupu na zřícenině hradu Bezděz pod názvem „Po stopě tajné chodby z Bělé na Bezděz“. V prostorách hradu se uskuteční kulturní program (bubenická a ohňová show a vystoupení herců z brněnského divadla GaGa, které zaštiťuje Bolek Polívka).

(Veřejná správa, č. 21, 2006)

KOPŘIVNICE (23 000 obyv., okres Nový Jičín) • V letošním roce plánuje Městská knihovna Kopřivnice mnoho tradičních i nových kulturně-vzdělávacích akcí pro širokou veřejnost. Na nákup nových knih vyčlení až 320 000 Kč, na nákup časopisů 60 000, bude rozšiřovat databázi knih v pobočkách městských částí atd. Nadále budou pokračovat akce Prodloužený internet, Internet s asistencí, Hodina surfování zdarma pro nezaměstnané a další, pro širší veřejnost chystá řadu besed a přednášek (např. o zdravém životním stylu, o spisovatelích regionu či o dějinách divadla).

(Kopřivnické noviny, č. 4, 2006)

MALÁ VELEŇ (450 obyv., okres Děčín), **MALŠOVICE** (780 obyv., okres Děčín), **HUNTÍŘOV** (720 obyv., okres Děčín), **CHŘIBSKÁ** (1500 obyv., okres Děčín) • Obecní zastupitelstva na Děčínsku investují do místních knihoven někdy až desetitisíce korun. Například obec Chřibská vydala na knihovnu v roce 2005 téměř 69 000 Kč, z toho na nákup nových knih 35 000 Kč. Pro zájemce je tam každé úterý dostupný internet. Knihovnu v Malšovicích navštíví týdně pět až deset čtenářů. Výměnné soubory knih získává z děčínské knihovny. Z rozpočtu obce dostává částku ve výši 10 000 Kč. Vlastní knihovnu má i Huntířov. V obci Malá Veleň však zastupitelstvo vzhledem k nedostatku čtenářů místní knihovnu zrušilo.

(Děčínský deník, 6. 4. 2006)

POLÍČKA (9000 obyv., okres Svitavy) • V r. 2005 nakoupila Městská knihovna v Políčce 1435 nových knih. Ke konci roku měla ve svém fondu 44 291 tištěných svazků a 564 ostatních dokumentů. Z toho je 430 zvukových, 34 zvukově-obrazových a 42 obrazových audiovizuálních dokumentů, 58 tištěných hudebnin. Knihovnu v uvedeném roce navštívilo 25 838 lidí, kteří si vypůjčili celkem 129 978 knih a ostatních dokumentů, dalších 141 titulů bylo

získáno v rámci meziknihovní výpůjční služby. Poličská knihovna pečuje o místní knihovny v 16 okolních obcích. Pro ně nakupuje a zpracovává knihovní fond. Z těchto knih vytváří výměnné soubory, které obohacují stávající fond v obcích. Koncem září 2005 poličská knihovna v rámci svého automatizovaného procesu zahájila provoz moderního systému Clavius. Na tento program získala 70 procent prostředků z grantu ministerstva kultury. Díky dalšímu grantu dostala peníze na kulturní akce – například pořádání masopustního průvodu, besedy se spisovatelkou Martinou Drijverovou a hudebníkem Janem Burianem, soutěže a exkurze žáků místních škol, výstavy, kurzy základů práce s počítačem pro seniory atd.

(Jiřinka, č. 2, 2006)

PRAHA • Městská knihovna Praha registruje 195 000 čtenářů. Je to největší počet v její historii. Pokračuje trend nastolený v r. 2004, který přinesl jiný rekord – nejvíce výpůjček za rok v průběhu existence této knihovny. Tehdy jich zaznamenala více než 7,5 mil., což je přibližně 39 titulů na každého čtenáře. Do poloviny 90. let čtenářů ubývalo, od r. 1998 po rekonstrukci budovy Ústřední knihovny na Mariánském náměstí v Praze 1 jejich počet neustále stoupá. Provoz Městské knihovny si každoročně vyžádá čtvrt miliardy korun. Tato částka zahrnuje nejen platy téměř 500 zaměstnanců, ale například i nákup nových knih. Celkově tato knihovna spravuje více než 2,2 mil. položek – kromě knih také mapy, obrazy, grafické listy, gramofonové desky nebo CD. V posledních letech se její fondy stávají terčem cílených útoků zlodějů. V loňském roce odcizili přibližně 7000 knih. Knihovna, která tyto ztráty zjistí až při revizi fondu, se snaží knihy chránit. Například elektronická ochrana prostřednictvím magnetických pásků je velmi nákladnou záležitostí.

(MF Dnes, 25. 4. 2006)

UHERSKÝ BROD (17 000 obyv., okres Uherské Hradiště), **ZLÍN** (79 000 obyv.) • Muzeum J. A. Komenského v Uherském Brodě a Krajská knihovna Františka Bartoše ve Zlíně vydaly knihu Řečeno písní, která představuje 375 písní z obce Strání. Tyto melodicky i tematicky rozmanité písně byly zaznamenány především v 70. letech 20. století přímo v terénu. Jsou rozděleny do jednotlivých tematických okruhů, kniha má i obrazovou přílohu. Stává se jedním ze základních etnografických pramenů pro poznávání hudební paměti východní Moravy.

(Slovácké noviny plus, 17. 2. 2006)

SYLVA ŠIMSOVÁ ODPOVÍDÁ Z ANGLIE

—**Dotaz:** Udržují si angličtí knihovníci v důchodovém věku zájem o svou profesi?

—**Odpověď:** Pro anglické knihovníky v důchodovém věku existuje *Retired Members Guild* (*Profesní spolek pro důchodce*), do kterého se mohou přihlásit členové knihovnické asociace CILIP za 10 liber ročně.

Knihovníkům, kteří po odchodu do důchodu přestali být členy CILIP, umožňuje *Retired Members Guild* členství ve formě *Associate Member* (*přidružený člen*) a pro knihovníky ze zahraničí jako *Overseas Member* (*zahraniční člen*). V současné době má *Guild* téměř 700 členů a vydává čtyřikrát ročně věstník nazvaný *Post-Lib*. (www.cilip.org.uk/specialinterestgroups/bysubject/retired)

Účelem *Retired Members Guild* je vytvořit prostředí, ve kterém se důchodci scházejí, sledují rozvoj profese, pomáhají jako dobrovolníci v knihovnách a podporují CILIP v propagaci knihovních služeb.

K oblíbeným činnostem patří návštěvy knihoven ve Velké Británii i v zahraničí. Například v roce 2003 navštívili členové *Guildu* australské knihovny, kde je uvítala podobná australská organizace nazvaná *PEARLS – Previously Employed Australian Retired Librarians*. (<http://alia.org.au/groups/active/proactive/241/a.html>)

Členové mohou vzít na návštěvy své partnery, což je v důchodovém věku správné a pomáhá vytvářet příjemné společenské prostředí.

Průměrný důchod, pokud si knihovník odpracoval 40 let a platil sociální pojištění, se přibližně rovná polovině platu za posledních několik služebních let. Navíc knihovník obvykle dostává ještě minimální státní penzi. Důchodcům, kteří mají finanční problémy, *Guild* poskytuje informace o sociálních a finančních podporách.

Výbor *Guildu*, volený na dva roky, zahrnuje několik prominentních knihovníků, kteří se za života nějak proslavili. *Guild* je společenství velice živé a příjemné, protože členové se většinou znají už od mládí. Zatím jsem se členkou *Guildu* nestala, protože nemám čas na jeho aktivity, ale snad jednou, až opravdu budu v důchodu, se přihlásím.

Knihovníci, ať už jsou nebo nejsou členy *Guildu*, jsou obvykle aktivní ještě dlouho po odchodu do důchodu. Někteří pracují dál jako dobrovolníci na projektech, které vybudovali. Jiní si najdou novou oblast pro činnost v komunitě, jako např. výuku negramotných, kurzy angličtiny pro azylanty, univerzitu třetího věku, výpomoc při sociálních pracích. (V kostele nedaleko našeho bydliště se například jednou týdně dává večere pro bezdomovce. V některých školách dobrovolníci chodí poslouchat četbu dětí, které jsou se čtením pozadu.)

Nedávno jsem se opět po letech setkala se svými bývalými kolegy. I když všichni trpí různými neduhy stáří, rozsah jejich dobrovolné a intelektuální činnosti je veliký.

Senioři jsou v západní společnosti popisováni často jako „šedá moc“, která utrácí peníze a užívá si života. Můj dojem je, že knihovníci představují jiný typ seniorů: Jsou motivováni službou společností a vykonávají užitečnou práci. Přitom nejsou žádní asketové: rádi si popovídají a rádi cestují. *Retired Members Guild* jim to umožňuje.

Yvetta Kolářková a kol. **Česká filharmonie 100 plus 10**

Nová publikace o 250 stranách mapuje historii České filharmonie od jejího založení v roce 1896 po současnost. Zájemci v ní naleznou podrobné portréty dirigentů a šéfdirigentů, podrobnosti o repertoáru a jeho proměně v průběhu doby i imaginární procházku po archivu s hudebními nahrávkami České filharmonie. Nechybí ani souhrn zahraničních zájezdů a přehlídka fotografií slavných zahraničních hostů. Vše je doprovázeno bohatou a mnohdy unikátní obrazovou dokumentací. Rozsáhlá příloha nabízí poprvé souhrnné přehledy premiér, nahrávek, zájezdů.

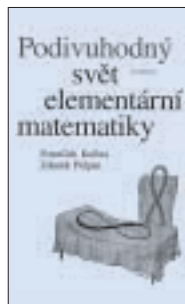
• 274 str., váz., s přeb., 995 Kč

František Kuřina, Zdeněk Půlpán **Podivuhodný svět elementární matematiky**

Kniha se orientuje na čtenáře, kteří poznávali matematiku na střední škole, a to nejen na ty, kteří měli matematiku rádi, ale i na ty, pro něž nebyla matematika zcela srozumitelná, avšak přece jen je nějakým způsobem přitahuje, buď jako složka kultury moderního člověka, nebo jako součást jejich profesionální přípravy. Autoři jsou přesvědčeni, že takovýto „druhý“ pohled na „známé“ souvislosti pomůže si mnohé ujasnit, utřídit si jevy a porozumět jim.

Publikace jen v několika případech jde nad rámec středoškolské matematiky. Cílem autorů je předvést matematiku jako pozoruhodný a zajímavý svět, který stojí za pozornost. Kniha je bohatě ilustrována a je doprovázena pro odlehčení několika kresbami různých autorů a ukázkami náročnějších matematických textů. Všechny úlohy v knize jsou vyřešeny a slouží k porozumění studované teorie.

• 278 str., váz., 195 Kč

Anděla Horová a kol. **Nová encyklopedie českého výtvarného umění – dodatky**

Obsáhlá publikace zásadním způsobem doplňuje Novou encyklopedii českého výtvarného umění, vydanou nakladatelstvím Academia v roce 1995 a stále velmi využívanou širokou kulturní veřejností. „Dodatky“ přinášejí množství nových hesel, jednak věnovaných dalším umělcům, institucím, galeriím, výtvarným časopisům a školám, a jednak shrnujících údaje o oblastech, které dosud nebyly slovníkově zpracovány (restaurátoři, grafický a průmyslový design, scénografie).

• 986 str., váz., 1 865 Kč

Paul Johnson **Dějiny umění: Nový pohled**

Paul Johnson (nar. 1928), britský historik a publicista, je velmi dobře známý i českým čtenářům (mj. knihami Dějiny 20. století, Dějiny židovského národa, Dějiny křesťanství, Dějiny amerického národa ad.). V nové knize sleduje vývoj výtvarného umění od pravěkých jeskynních maleb až do současnosti. Velmi poutavý a čtivý text, v němž autor s použitím mnoha zajímavých detailů a přitom s vtipem a nadhledem charakterizuje jednotlivá vývojová období i významné tvůrčí osobnosti, provází mnoho barevných reprodukcí a fotografií.

• 684 str., 350 obr. v textu, 32 str. bar. příl., váz., 1 495 Kč

Jonathan Marks **Jsme téměř stoprocentní šimpanzi? /Lidoopi, lidé a geny/**

Omračující podobnost mezi geny lidí a lidoopů je jedním z nejznámějších objevů novověké vědy. Jenže co ta podobnost vlastně znamená? Má opravdu tak velký význam pro snahu porozumět naší přirozenosti, jak se mnoho lidí domnívá? Známy molekulární antropolog Jonathan Marks využívá této provokativní otázky jako odrazového můstku a zabývá se řadou dalších – od úlohy vědy ve společnosti po rasismus, práva zvířat a klonování. Kniha objasňuje množství zajímavých faktů, zpřítomňuje význačné osobnosti a oživuje témata, která hýbají naší dobou. Současně osvětluje principy genetiky člověka a ji samu zbavuje nánosů pověr. Upozorňuje na množství sociálních a politických vlivů, které na tento vědní obor nesporně působily a působí, a nutí nás tak kriticky se zamýšlet nad interpretací vědeckých objevů.

• 350 str., váz., s přeb., 295 Kč

ACADEMIA

nakladatelství AV ČR,
Legerova 61, 120 00 Praha 2

Knihy si můžete objednat na telefonním čísle 296 780 510, písemně na adrese Academia – expedice, Rozvojová 135, 165 02 Praha 6-Suchbátka nebo prostřednictvím e-mailu: expedice@academia.cz. Skladovanou produkci naleznete na www.academia.cz

VEŘEJNÝM KNIHOVNÁM POSKYTUJEME 10 % RABAT.